

**UCHWAŁA NR LXXI/461/2022
RADY MIEJSKIEJ W DREZDENKU**

z dnia 22 grudnia 2022 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2022-2030

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 559 ze zm.) w związku z art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 485) uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2022-2030 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Traci moc uchwała nr XLIV/399/2017 Rady Miejskiej w Drezdenku z dnia 30 maja 2017 r. w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2016-2022.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Drezdenka.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Drezdenku

Mariusz Suchecki

Załącznik do uchwały Nr LXXI/461/2022
Rady Miejskiej w Drezdenku
z dnia 22 grudnia 2022 r.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2022-2030

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2022-2030
przyjęty uchwałą nr LXXI/461/2022 Rady Miejskiej w Drezdenku z dnia 22 grudnia 2022 roku

Opracowanie:

Gmina Drezdenko
ul. Warszawska 1
66-530 Drezdenko
www.drezdenko.pl/rewitalizacja

Konsorcjum Projekty Miejskie
www.projektymiejskie.pl

Zespół redakcyjny:

Urząd Miejski w Drezdenku:
Małgorzata Andrzejczak
Anna Oźminkowska
Wojciech Uciński

Konsorcjum Projekty Miejskie:
Konrad Młynarczyk
Andrzej Brzozowy
Dariusz Brzozowski
Rajmund Ryś

Dziękujemy wszystkim osobom zaangażowanym w proces przygotowania
oraz konsultacji tego dokumentu.

Współpraca:

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

60
LAT MISJI

Narodowy Instytut Dziedzictwa
Oddział Terenowy we Wrocławiu
Pracownia Terenowa w Zielonej Górze
www.nid.pl

Dokument powstał we współpracy z Narodowym Instytutem Dziedzictwa
w ramach programu wsparcia eksperckiego dla gmin tworzących gminne programy
rewitalizacji „Wzorcowa rewitalizacja”, który jest częścią zadania „Merytoryczne wsparcie
procesu planowania i rewitalizacji w gminach” realizowanego w ramach „Krajowego
Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019–2022”.

Szanowni Państwo,

Drezdenko to ważne miasto na mapie województwa lubuskiego. Jak większość miast boryka się jednak z problemami. Skutkują one utratą jego atrakcyjności i spadkiem liczby mieszkańców, którzy częściej niż dotychczas decydują się na zamieszkanie w innej części naszej gminy. Miasto wciąż pozostaje jednak miejscem koncentracji funkcji służących wszystkim mieszkańcom. Stanowi ono serce naszej gminy i wywiera największy wpływ na jej rozwój.

Drezdenko to również miejsce na mapie historycznego pogranicza. W jego przestrzeni dobrze widoczna jest wielowątkowa historia oraz różne okresy rozwoju. Potencjał tego dziedzictwa chcemy wykorzystać w ramach prowadzonego w naszej gminie procesu rewitalizacji.

Punktem wyjścia dla zrozumienia rewitalizacji jest dostrzeżenie, że procesy społeczne i gospodarcze są nierozzerwalnie powiązane z inwestycyjnymi. Podstawą naszych działań będzie Gminny Program Rewitalizacji, który stanowić będzie czytelną instrukcję określającą harmonogram inicjatyw podejmowanych przez wszystkie podmioty i osoby zaangażowane w jego realizację.

Rewitalizacja to jednak proces wymagający czasu. To właśnie z tego względu okres realizacji Programu sięga 2030 roku. Perspektywa ta pozwoli na realną ocenę jego skutków dla rozwoju naszej gminy.

Zapraszam do uczestnictwa w jego realizacji.

Karolina Piotrowska

Burmistrz Drezdenka

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI	4
WPROWADZENIE	6
1. ZASADY PRAC NAD PROGRAMEM	8
1.1. Logika prac nad programem	8
1.2. Ocena dotychczasowych efektów procesu rewitalizacji	11
1.3. Opis procesu zaangażowania partnerów i interesariuszy	13
2. POWIĄZANIA Z POLITYKĄ GMINY	21
2.1. Strategia rozwoju gminy	21
2.2. Strategia rozwiązywania problemów społecznych	22
2.3. Gminny program wspierania rodziny	23
2.4. Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy	24
2.5. Program ochrony środowiska	25
2.6. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego	26
2.7. Program współpracy z organizacjami pozarządowymi	27
3. SZCZEGÓŁOWA DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI	28
3.1. Diagnoza zjawisk społecznych	29
3.2. Diagnoza zjawisk gospodarczych	42
3.3. Diagnoza zjawisk środowiskowych	48
3.4. Diagnoza zjawisk przestrzenno-funkcjonalnych	52
3.5. Diagnoza zjawisk technicznych	65
3.6. Zasoby i zagrożenia dotyczące dziedzictwa kulturowego	67
4. WIZJA I CELE PROCESU REWITALIZACJI	72
4.1. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji	72
4.2. Cele procesu rewitalizacji wraz z kierunkami działań	73
5. PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE	75
5.1. Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne	75
5.2. Pozostałe dopuszczalne przedsięwzięcia rewitalizacyjne	96
5.2.1. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne	96
5.2.2. Identyfikacja przedsięwzięć w toku realizacji programu	102

6. SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE PROGRAMU	103
6.1. Ramy finansowe realizacji programu	103
6.2. Potencjalne źródła finansowania programu	104
6.2.1. Zaangażowanie środków europejskich	104
6.2.2. Zaangażowanie środków krajowych.....	106
7. STRUKTURA ZARZĄDZANIA PROGRAMEM	111
7.1. System instytucjonalny	111
7.1.1. Koordynacja realizacji programu	112
7.1.2. Koordynacja realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych	114
7.2. Współpraca ze stroną społeczną i otoczeniem gospodarczym.....	115
7.3. Koszty zarządzania wraz z ramowym harmonogramem realizacji	116
7.3.1. Koszty zarządzania realizacją gminnego programu rewitalizacji	116
7.3.2. Harmonogram realizacji	118
8. SYSTEM MONITOROWANIA I OCENY PROGRAMU	120
9. ZMIANY ZWIĄZANE Z WDRAŻANIEM PROGRAMU.....	125
9.1. Zmiany w uchwałach dotyczących polityki mieszkaniowej gminy	125
9.2. Zmiany dotyczące planowania i zagospodarowania przestrzennego	125
9.3. Specjalna Strefa Rewitalizacji	125
SPIS TABEL	126
SPIS RYCIN	127
SPIS FOTOGRAFII.....	128
ZAŁĄCZNIKI	
Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji	

WPROWADZENIE

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji, rewitalizacja to proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowany terytorialnie, prowadzony przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji. Stosownie do art. 3 ust. 1 tej ustawy przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie w zakresie właściwości gminy, stanowi jej zadanie własne. Zadanie to ma jednak charakter dobrowolny i stanowi przejaw świadomości gminy w zakresie zróżnicowanego tempa oraz niekorzystnych kierunków zmian poszczególnych jej fragmentów.

Punktem wyjścia dla zrozumienia istoty rewitalizacji jest dostrzeżenie, że procesy społeczne i gospodarcze są nierozzerwalnie powiązane z procesami i działaniami technicznymi, środowiskowymi czy przestrzenno-funkcjonalnymi. Podejmowane działania powinny być zatem rozpatrywane w kontekście ich pozytywnego lub negatywnego wpływu na wszystkie sfery rozwoju gminy. Podstawę ich wzajemnej koordynacji stanowi gminny program rewitalizacji. Wyznacza on ogólne ramy tego procesu i łączy elementy różnych polityk i aktywności gminy. Z uwagi na operacyjny charakter jego rolą jest również określenie realnego harmonogramu działań podejmowanych przez różne grupy interesariuszy w celu osiągnięcia określonych w nim celów. Program sporządzony jest dla obszaru rewitalizacji wyznaczonego w oparciu o szczegółową analizę, która miała na celu ujawnienie negatywnych zjawisk zachodzących na terenie gminy. W trakcie prowadzonych prac pod uwagę wzięto szereg obiektywnych czynników, które służyły ujawnieniu obszaru znajdującego się w sytuacji kryzysowej.

Niniejszy program, z uwagi na spełnienie wymogów merytorycznych, które zostały określone w art. 36 ust. 8 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 roku *o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027*¹, pełni jednocześnie rolę strategii innego instrumentu terytorialnego, o którym mowa w art. 36 ust. 1 wymienionej wyżej ustawy. Program sporządzony został bowiem w oparciu o przepisy ustawy o rewitalizacji, w wyniku czego zawiera zarówno kompleksową diagnozę objętego nim obszaru, jak również zintegrowane ze sobą cele oraz projekty służące ich realizacji.

W trakcie prac nad programem uwzględniono postanowienia *Zasad realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027*². Na różnych etapach prac nad programem zmierzano do zapewnienia szerokiego udziału partnerów

---

¹ Dz. U. z 2022 roku poz. 1079

² Zasady z dnia 11 sierpnia 2022 roku zatwierdzone przez Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej

społeczno-gospodarczych oraz podmiotów reprezentujących środowiska pozarządowe, w tym podmiotów działających w obszarze społeczeństwa obywatelskiego, ochrony środowiska, włączenia społecznego, praw podstawowych, osób z niepełnosprawnościami czy równości płci i niedyskryminacji. Logika prac nad programem opierała się jednocześnie na uwzględnieniu określonych w powyższych zasadach cech gminnego programu rewitalizacji pozwalających na realizację interwencji, która podejmowana będzie w sposób kompleksowy i zintegrowany, przy jednoczesnej koncentracji środków finansowych oraz zasobów organizacyjnych, a także szeroko rozumianej komplementarności przedsięwzięć służących wzajemnemu wzmacnianiu ich efektów.

Podejmując działania związane z opracowaniem Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko kierowano się również postanowieniami *Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*³. W trakcie prac za istotne uznano między innymi wskazane w nich cechy i elementy programów rewitalizacji, które wraz z przepisami ustawy oraz zapisami wymienionych wyżej *Zasad realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027*, uznano za kompleksową podstawę merytoryczną dotyczącą prowadzenia wszelkich prac związanych z programem.

Gmina Drezdenko jest ważnym miejscem na terenie historycznego pogranicza. Jako część powiatu strzelecko-drezdeneckiego również dzisiaj położona jest w obrębie granic województw lubuskiego, zachodniopomorskiego i wielkopolskiego, bezpośrednio czerpiąc z tego korzyści i możliwości współpracy. Stanowi ona jednocześnie jedną z dwudziestu pięciu największych pod względem powierzchni gmin w Polsce, w skład której wchodzi tereny rozległej doliny Noteci oraz tereny Puszczy Drawskiej i Puszczy Noteckiej. Siedzibą gminy jest liczące około 9 300 mieszkańców Drezdenko, będące ważnym ośrodkiem osadniczym o dużym znaczeniu dla dziedzictwa kulturowego.

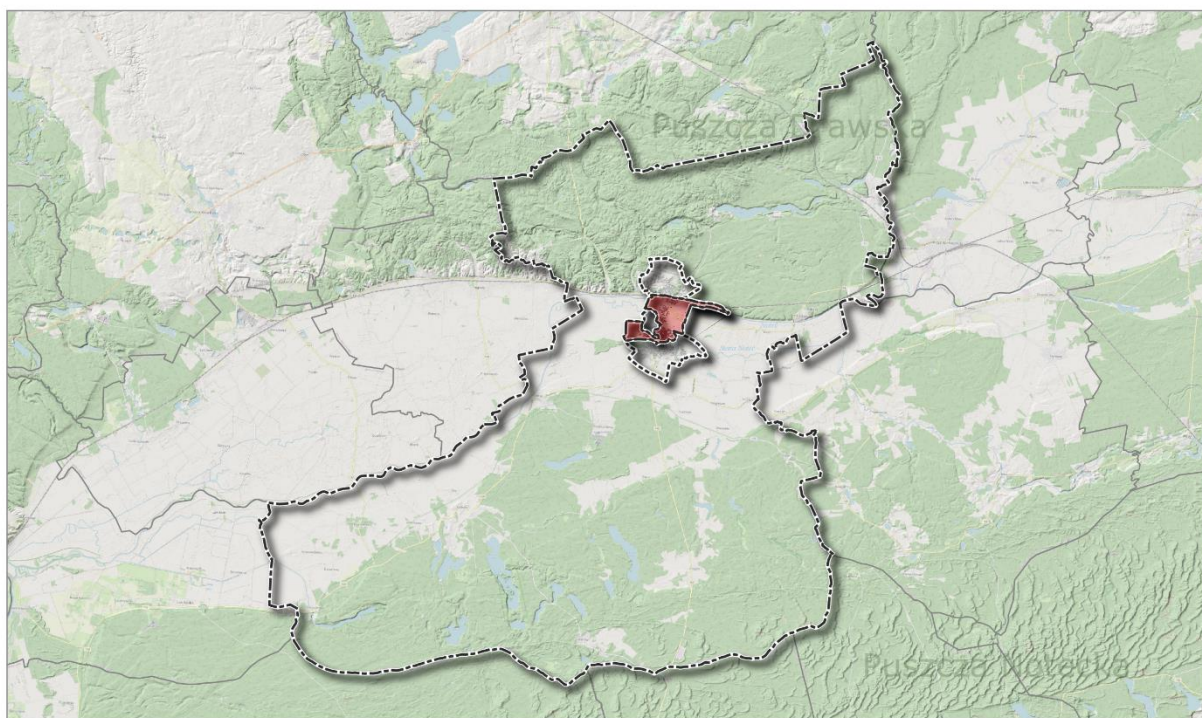
³ Wytyczne Ministra Rozwoju z dnia 2 sierpnia 2016 roku

1. ZASADY PRAC NAD PROGRAMEM

1.1. Logika prac nad programem

Do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko przystąpiono uchwałą nr LX/384/2022 Rady Miejskiej w Drezdenku z dnia 25 kwietnia 2022 roku. Została ona podjęta w konsekwencji wyznaczenia na terenie gminy obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, który wyznaczony został przez Radę Miejską uchwałą nr LIX/375/2022 z dnia 29 marca 2022 roku⁴. Określenie granic tego obszaru zostało poprzedzone szczegółową diagnozą przeprowadzoną dla terenu całej gminy w oparciu o szereg weryfikowalnych oraz obiektywnych wskaźników, które pozwoliły na uwzględnienie uwarunkowań gminy przy jednoczesnym ujawnieniu negatywnych zjawisk występujących na jej terenie. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji było procesem złożonym z uwagi na miejsko-wiejski charakter gminy, jednakże biorąc pod uwagę koncentrację problemów, a także istotne znaczenie obszaru dla rozwoju lokalnego całej gminy i związane z tym potencjalne korzyści dla szerokiego grona mieszkańców, obszar rewitalizacji został wyznaczony w granicach administracyjnych miasta i stanowi część obszaru zdegradowanego gminy.

Ryc. 1. Położenie obszaru rewitalizacji w strukturze miasta i gminy Drezdenko

W trakcie prowadzonych prac związanych z wyznaczeniem obszaru kierowano się zatem zasadą koncentracji, przy czym z uwagi na zwartą strukturę urbanistyczną Drezdenka i dużą gęstość zaludnienia wyznaczony w ten sposób obszar, który stanowi tylko 0,89% powierzchni gminy, objął 29,02% jej mieszkańców.

⁴ Dz. U. Woj. Lubuskiego z dnia 11 kwietnia 2022 roku poz. 835

Nadrzędną zasadą przyjętą w ramach prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Drezdenko było ustalenie, że program ten powinien być silnie osadzony w lokalnej specyfice i realiach, a przez to odpowiadać na potrzeby lokalnej społeczności. Przyjęto zatem, że choć obejmuje on precyzyjnie określony fragment gminy, to z uwagi na istotne znaczenie tego obszaru dla całej gminy działania w nim realizowane będą wywierać skutki dla wszystkich jej mieszkańców, przy jednoczesnym bezpośrednim wpływie na społeczność tego obszaru. W ramach prac podejmowano zatem dyskusję wokół zagadnień i obszarów aktywności, które poprzez realizację w obszarze rewitalizacji będą mogły wywierać pozytywne efekty jako rozwiązania służące całej gminie.

W ramach prac nad programem wykorzystywano wiedzę i doświadczenie szerokiego grona podmiotów, instytucji i organizacji, którym powierzono tworzenie rozwiązań proponowanych w ramach niniejszego programu. Zaliczono do nich zwłaszcza przedstawicieli poszczególnych referatów Urzędu Miejskiego w Drezdenku oraz gminnych jednostek organizacyjnych i instytucji kultury. Ich współpraca obejmowała sformułowanie celów procesu rewitalizacji, a następnie kierunków działań i propozycji rozwiązań, które będą mogły zostać wdrożone w związku z jego realizacją.

Ważną perspektywą tego etapu prac było doświadczenie oraz konstruktywna ocena dotychczasowych efektów realizacji *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2016-2020*, który został przyjęty uchwałą nr XXXIV/317/2016 Rady Miejskiej w Drezdenku z dnia 14 grudnia 2016 roku z późniejszymi zmianami⁵. W tym celu wykorzystywano zarówno formułę pracy warsztatowej, jak również wywiady indywidualne z przedstawicielami gminy dotyczące skuteczności wdrażanych instrumentów polityki lokalnej oraz identyfikowanych problemów.

Prócz wdrażanego przez Gminę Drezdenko *Lokalnego Programu Rewitalizacji na lata 2016-2020* w ostatnich latach podjęto również zakończone sukcesem starania dotyczące rozwoju oferty usług społecznych kierowanych do mieszkańców gminy. W 2019 roku w obszarze rewitalizacji powstał Klub Seniora, którego baza lokalowa została zrealizowana ze środków Programów Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, a w 2022 roku funkcjonowanie rozpoczęła pierwsza świetlica opiekuńcza działająca w formie placówki wsparcia dziennego. W tym celu Gmina Drezdenko przeprowadziła prace adaptacyjne w dwóch lokalach gminnych znajdujących się w obszarze rewitalizacji. Doświadczenie w zakresie wdrażania procesu rewitalizacji dotyczy zatem nie tylko działań o charakterze inwestycyjnym, ale również działań o charakterze społecznym, co jest szczególnie istotne zwłaszcza z punktu widzenia zapewnienia tzw. komplementarności międzyokresowej.

---

⁵ Zmieniony uchwałą nr XLIV/399/2017 Rady Miejskiej w Drezdenku z dnia 30 maja 2017 roku

Ważnym elementem prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Drezdenko była współpraca podjęta z Narodowym Instytutem Dziedzictwa, która została zainicjowana poprzez zawarcie w tym celu porozumienia z dnia 1 czerwca 2021 roku dotyczącego wsparcia w zakresie rozpoznania i wykorzystania zasobów dziedzictwa kulturowego gminy w procesie rewitalizacji, które zostało zawarte w ramach projektu „Wzorcową rewitalizacja”, który stanowił część zadania „Merytoryczne wsparcie procesu planowania i rewitalizacji w gminach” realizowanego w ramach „Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019–2022”. Współpraca ta odbywała się na różnych etapach, a jej bezpośrednim efektem było wypracowanie podejścia polegającego na wykorzystaniu tych zasobów do osiągnięcia celów określonych w programie rewitalizacji. Z uwagi na rangę elementów dziedzictwa kulturowego znajdujących się na terenie gminy, czynnik ten był brany pod uwagę od samego początku prac nad programem, stanowiąc jeden z elementów diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, a następnie szczegółowej diagnozy obszaru rewitalizacji. Znalazło to bezpośrednie odzwierciedlenie w kierunkach działań i planowanych przedsięwzięciach, w ramach których przyjęto podejście polegające na ograniczaniu tworzenia nowej infrastruktury na rzecz wykorzystania potencjału charakterystycznych elementów dziedzictwa kulturowego.

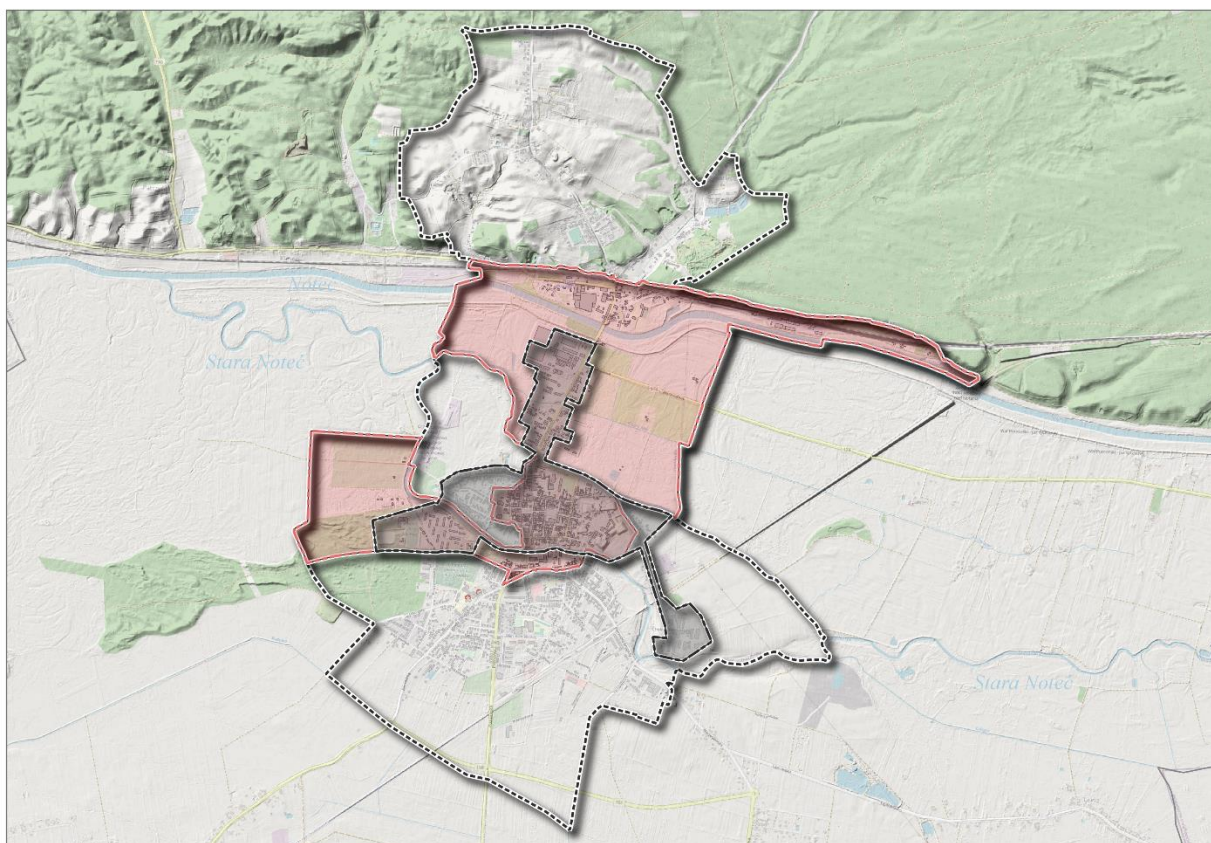
Program wyznacza ramy procesu rewitalizacji w sposób łączący elementy różnych polityk gminy przy jednoczesnym założeniu, że istotą tego procesu nie są wyłącznie działania inwestycyjne, ale przede wszystkim działania społeczne czy działania o charakterze organizacyjnym, które służyć mają osiągnięciu jak najlepszych efektów w ramach interwencji środków publicznych. Przyjęto zatem, że ważnym elementem programu może być modyfikacja już wdrożonych działań i aktywności w obszarach istotnych z punktu widzenia realizacji celów procesu rewitalizacji, o ile będzie ona zakładać poprawę efektywności interwencji. W trakcie prac wzięto również pod uwagę uwarunkowania zewnętrzne dotyczące kierunków polityki spójności, a także, co szczególnie istotne, podjęto próbę oceny różnego rodzaju rozwiązań wdrażanych na terenie innych gmin, które odnoszono do sytuacji i uwarunkowań lokalnych na terenie gminy w celu wypracowania najlepszego podejścia dla realizacji celów programu.

Proceduralne aspekty przygotowania *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2022-2030* obejmowały podjęcie przez Radę Miejską w Drezdenku uchwały nr LX/384/2022 z dnia 25 kwietnia 2022 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko.

Konsultacje społeczne dotyczące opracowanego projektu Programu zostały ogłoszone w dniu 24 października 2022 roku i odbywały się w okresie od 2 listopada do 2 grudnia 2022 roku.

1.2. Ocena dotychczasowych efektów procesu rewitalizacji

Gmina Drezdenko posiada zdobyte w ostatnich latach doświadczenia z wdrażania procesu rewitalizacji. Punktem wyjścia dla prowadzenia tych działań był *Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2016-2020*, który został przyjęty uchwałą nr XXXIV/317/2016 Rady Miejskiej w Drezdenku z dnia 14 grudnia 2016 roku i został jednokrotnie zmieniony uchwałą nr XLIV/399/2017 Rady Miejskiej w Drezdenku z dnia 30 maja 2017 roku. Program ten obejmował znajdujący się w granicach administracyjnych miasta teren zamieszkały przez około 4 260 osób, co stanowiło około 24,6% mieszkańców gminy. Jedną z najważniejszych przesłanek wyznaczenia obszaru rewitalizacji była stwierdzona już wówczas koncentracja osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej oraz występowanie zjawiska bezradności w sprawach opiekuńczych i wychowawczych, jak również liczne problemy infrastrukturalne dotyczące kluczowych obiektów na terenie miasta.

Ryc. 2. Porównanie przebiegu granic obszaru rewitalizacji

Obszar objęty *Lokalnym Programem Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2016-2020*, którego granice zostały wskazane na powyższej rycinie kolorem szarym na tle aktualnego przebiegu granic, obejmował znaczącą część miasta, w tym tereny, w odniesieniu do których kontynuacja procesu rewitalizacji będzie następować w oparciu o *Gminny Program Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2022-2030*. Należą do nich w szczególności obszar

ściśle zabudowy zabytkowego centrum Drezdenka, w obrębie których mieszczą się tereny dawnej twierdzy wraz z Placem Wolności oraz Plac Wileński i Stary Rynek, a także Osiedle Mickiewicza oraz część ulicy Niepodległości. Poprzedni program obejmował ponadto zespół zabytkowej zabudowy willowej przy ulicy Łąkowej i Pomorskiej oraz teren dawnego zespołu dworskiego przy ulicy Chełm Drezdenecki, które w wyniku prowadzonych analiz nie zostały zakwalifikowane jako obszar rewitalizacji. W wyniku analiz jako obszar rewitalizacji wyznaczono natomiast fragment miasta położony po północnej stronie Noteci w rejonie stacji kolejowej Nowe Drezdenko oraz część miasta w rejonie ulicy Sienkiewicza wraz z terenem Parku Kultur Świata, co pozwoliło na zachowanie spójności przestrzennej tego obszaru.

Przyjęty program oparto na dwóch podstawowych celach strategicznych zmierzających do poprawy sytuacji kryzysowej. Były nimi wzmocnienie integracji i aktywności społecznej mieszkańców gminy oraz poprawa stanu technicznego i przestrzeni życia mieszkańców. Powyższe cele strategiczne zostały odzwierciedlone poprzez szczegółowe cele oraz kierunki działań wspierających proces rewitalizacji.

Realizacja przyjętych celów strategicznych i szczegółowych odbywała się poprzez wskazane w programie przedsięwzięcia rewitalizacyjne, które obejmowały zarówno działania o charakterze społecznym, jak też infrastrukturalnym. Do najważniejszych zrealizowanych przedsięwzięć społecznych zaliczyć można w szczególności działania w sferze reintegracji społecznej i zawodowej realizowane przez Centrum Integracji Społecznej w Drezdenku, które związane były z uczestnictwem w kilku projektach partnerskich obejmujących rozwój jego działań. Przyczyniały się one bezpośrednio do wzrostu aktywności zawodowej oraz aktywności społecznej mieszkańców gminy, w tym mieszkańców obszaru rewitalizacji. Odegrało to duże znaczenie dla przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu mieszkańców, co uzasadnia kontynuację tego typu działań poprzez rozwój nowych obszarów działalności.

Przedsięwzięciem szczególnie istotnym z punktu widzenia aktywności społecznej był rozwój oferty kulturalnej koordynowany przez Centrum Promocji Kultury w Drezdenku. Działanie to polegało między innymi na organizacji okolicznościowych imprez kulturalnych oraz wydarzeń cyklicznych, w tym warsztatów czy zajęć dodatkowych dla mieszkańców. Można ocenić, że o ile realizacja imprez okolicznościowych nie stanowiła problemu i cieszyła się dużym zainteresowaniem z uwagi na ich otwarty charakter, to z uwagi na bariery związane z brakiem odpowiednich zasobów lokalowych, którymi dysponowałoby Centrum Promocji Kultury, realizacja kierowanych do mieszkańców wydarzeń cyklicznych była dotychczas bardzo mocno ograniczona. Mając na uwadze, że to właśnie stały udział mieszkańców w działaniach społecznych i kulturalnych przekłada się na trwały wzrost ich aktywności społecznej, zapewnienie odpowiedniej infrastruktury dla rozwoju tych działań pozostaje jednym z najbardziej aktualnych wyzwań w kolejnych latach.

Kluczowym przedsięwzięciem infrastrukturalnym zrealizowanym w ramach *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2016-2020* była przebudowa Placu Wileńskiego stanowiącego jedną z najważniejszych przestrzeni publicznych na terenie miasta. Wiązała się ona z przebudową przestrzeni placu, który to pierwotnie zaspokajał głównie potrzeby parkingowe, jak również zmianą organizacji ruchu w jego obrębie w celu stworzenia warunków dla rozwoju aktywności gospodarczej. Przebudowa placu objęła wyłączenie go z ruchu samochodowego i likwidację miejsc parkingowych, które mieściły się w jego centralnej części, a także realizację nowych drzew, które zastępując poprzednie, nieuporządkowane nasadzenia niskiej jakości, podkreśliły walory osiowego założenia w jego obrębie. Powyższe działanie rozpoczęło dyskusję wokół ograniczania ruchu kołowego na terenie centrum oraz pozwoliło na wykreowanie wielofunkcyjnej przestrzeni publicznej i zdecydowaną zmianę wizerunku tej części obszaru rewitalizacji, który stał się ważnym miejscem organizacji miejskich wydarzeń. Działanie to w niewielkim stopniu wpłynęło jednak na poprawę aktywności gospodarczej w obrębie obszaru rewitalizacji.

Kontynuacja procesu rewitalizacji w zbliżonym terytorialnie obszarze umożliwi osiągnięcie celów tego procesu przy uwzględnieniu zasady komplementarności międzyokresowej. Pomimo zrealizowania wybranych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, część z nich pozostaje wciąż aktualna stanowiąc nagłą potrzebę dla prowadzonego procesu rewitalizacji w gminie. Z uwagi na upływ czasu i zmianę uwarunkowań niezbędna jest jednak rewizja założeń poszczególnych przedsięwzięć w taki sposób, aby ich realizacja w jak największym stopniu odpowiadać mogła na zidentyfikowane problemy.

1.3. Opis procesu zaangażowania partnerów i interesariuszy

1.3.1. Zaangażowanie na etapie prac nad programem

Transparentne i otwarte podejście do opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko wpłynęło na konieczność podjęcia działań zmierzających do zwiększenia udziału w jego opracowaniu mieszkańców gminy i obszaru rewitalizacji, a także innych interesariuszy. Z uwagi na relatywnie niskie uczestnictwo mieszkańców w życiu publicznym stanowiło to bardzo duże wyzwanie w toku podejmowanych prac.

Zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji, partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy. Działania te obejmują między innymi poznanie ich potrzeb i oczekiwań oraz dążenie do zachowania spójności planowanych działań ze zidentyfikowanymi potrzebami i oczekiwaniami, prowadzenie działań edukacyjnych i informacyjnych, inicjowanie, umożliwianie i wspieranie działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami i ich integracji wokół rewitalizacji, a także zapewnienie ich udziału w przygotowaniu dokumentów dotyczących procesu rewitalizacji. Pojęcie to wykracza

jednak poza ramy określone przepisami prawa i odnosi się do podejścia polegającego na zwiększaniu poziomu aktywności obywatelskiej poprzez tworzenie przestrzeni do realnego uczestnictwa w procesie podejmowania decyzji. Punktem wyjścia w pracach nad programem stało się zatem założenie, że interesariusze posiadają kompetencje do udziału w dyskusji wspomagającej procesy decyzyjne, a obowiązkiem władz gminy jest przekazywanie im informacji o uwarunkowaniach branych pod uwagę w procesie podejmowania decyzji.

Narzędzia i formy włączania interesariuszy

Włączanie interesariuszy miało miejsce już na etapie prac związanych z wyznaczeniem obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Na tym etapie proces konsultacyjny miał charakter otwarty i włączający i przyjmował formę otwartych spotkań oraz debat służących zwiększaniu poziomu wiedzy i świadomości na temat procesu rewitalizacji i związanych z nim korzyści dla różnych grup uczestników tego procesu.

W kolejnym etapie prac, w związku z przystąpieniem do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko, interesariusze zyskali również bezpośrednią możliwość składania swoich wniosków i propozycji do uwzględnienia w ramach prac nad programem rewitalizacji. W tym celu stworzono możliwość składania formularzy obejmujących propozycje do uwzględnienia w programie rewitalizacji. W tym czasie organizowano również spotkania otwarte adresowane do mieszkańców obszaru rewitalizacji i gminy, a także spotkania adresowane do konkretnych grup interesariuszy, w tym między innymi lokalnych przedsiębiorców prowadzących swoją działalność w obrębie obszaru rewitalizacji.

Ważnym elementem włączającym mieszkańców do dyskusji o procesie rewitalizacji był spacer badawczy dotyczący dziedzictwa kulturowego Drezdenka zorganizowany w maju 2022 roku przez Urząd Miejski we współpracy z Narodowym Instytutem Dziedzictwa oraz Muzeum Puszczy Drawskiej i Noteckiej im. Franciszka Grasia. Jego celem było umożliwienie wszystkim zainteresowanym mieszkańcom poznanie wartości dziedzictwa materialnego i niematerialnego Drezdenka, śladów przeszłości i symboli miasta, a z drugiej strony poznanie wspomnień i relacji mieszkańców dotyczących obszaru rewitalizacji.

Fot. 1. Uczestnicy spaceru badawczego na bastionie Morgenstern na terenie twierdzy w Drezdenku

W tym kontekście historia miasta stanowiła tylko jedną z przyczyn zainicjowania dyskusji wokół kierunków przekształceń obszaru rewitalizacji. Zaplanowana w ten sposób formuła cieszyła się bardzo dużym zainteresowaniem przekładającym się na relatywnie wysoką frekwencję poprzez uczestnictwo około 30 osób, a działanie to pozwoliło na wyłonienie mieszkańców, którzy zainteresowani są historią i rozwojem miasta i z tego względu mogą stanowić grono do dalszego udziału w pracach nad programem rewitalizacji.

Jednym z elementów podejmowanej współpracy było spotkanie z lokalnymi przedsiębiorcami prowadzącymi działalność gospodarczą w obszarze rewitalizacji. Zostało ono zainicjowane poprzez dedykowane im badanie ankietowe odbywające się w lipcu i sierpniu 2022 roku, obejmujące samoocenę sytuacji gospodarczej, a także poprzez wywiady pogłębione, które zostały przeprowadzone w trakcie spaceru diagnostycznego odbywającego się na terenie centrum Drezdenka, w ramach którego odwiedzono około dwudziestu podmiotów prowadzących działalność gospodarczą. Będące wynikiem tego spaceru spotkanie z przedsiębiorcami, które miało miejsce w sierpniu, stanowiło pierwszą okazję do zebrania informacji na temat barier rozwoju lokalnej przedsiębiorczości oraz wniosło istotny wkład diagnostyczny do prac nad programem rewitalizacji. W trakcie spotkania przedsiębiorcy zwracali uwagę i potwierdzali fakt, że spadek liczby podmiotów prowadzących działalność w obrębie centrum zdecydowanie wpłynął na spadek jego konkurencyjności, w efekcie czego mieszkańcy chętniej niż w Drezdenku wybierają zakupy w Gorzowie Wielkopolskim lub Międzychodzie.

Fot. 2. Uczestnicy spaceru diagnostycznego z zaproszeniem na spotkanie dla przedsiębiorców

Konsultacje społeczne projektu *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2022-2030* zostały przeprowadzone w okresie od 2 listopada do 2 grudnia 2022 roku w trybie i na zasadach określonych w art. 6 ustawy z dnia 9 października 2015 roku

o rewitalizacji, z uwzględnieniem art. 36 ust. 8 pkt 4 ustawy o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027. W ramach prowadzonych konsultacji zorganizowano otwarte spotkanie z interesariuszami rewitalizacji. Do udziału w nim szeroko zapraszano mieszkańców gminy ze szczególnym uwzględnieniem Miejskiej Rady Młodzieżowej w Drezdenku, Rady Miejskiej w Drezdenku oraz środowisk senioralnych, do których Burmistrz Drezdenka skierowała specjalne zaproszenia dotyczące prezentacji opracowanego projektu. Spotkanie miało na celu omówienie wniosków z diagnozy obszaru rewitalizacji oraz przyjętych celów i kierunków tego procesu. Kierunki te przełożyły się na katalog przedsięwzięć, które poddano w trakcie spotkania analizie oraz ocenie.

Fot. 3. Spotkanie z interesariuszami rewitalizacji w ramach konsultacji społecznych projektu

W ramach prowadzonego procesu konsultacji projektu *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2022-2030* zorganizowano również debatę, do udziału w której zaproszono organizacje społeczne. Prócz udostępnionych publicznie informacji o możliwości udziału skierowano indywidualne zaproszenia do 25 organizacji działających na terenie gminy. Celem debaty było z jednej strony poznanie możliwości aktywnego włączenia się organizacji w realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych planowanych przez gminę, zaś z drugiej stworzenie możliwości do ujęcia w programie rewitalizacji ich własnych inicjatyw.

Fot. 4. Debatę z przedstawicielami organizacji społecznych w ramach konsultacji społecznych

Prócz wydarzeń zaplanowanych w ramach procesu konsultacji społecznych w okresie trwania konsultacji zbierano również uwagi dotyczące opracowanego projektu. Łącznie otrzymano kilkanaście uwag, które dotyczyły zarówno obszaru rewitalizacji, jak i pozostałej części miasta, i które w różnym stopniu uwzględniono w trakcie prac nad ostatecznym brzmieniem tego dokumentu.

Komunikacja z interesariuszami

Współpraca z szerokim gronem interesariuszy oraz włączanie społeczności gminy w prace dotyczące programu wymagały stworzenia odpowiedniego modelu komunikacji. Posłużono się w tym celu między innymi lokalnym czasopisem samorządowym wydawanym pod nazwą Gazeta Drezdenecka, funkcjonującym w oparciu o uchwałę nr LIX/528/2018 Rady Miejskiej w Drezdenku z dnia 25 kwietnia 2018 roku. W ramach prac przyjęto założenie, że aktualne informacje dotyczące bieżącego etapu procesu rewitalizacji powinny być dostępne dla mieszkańców co do zasady w każdym z numerów tego pisma w taki sposób, aby proces ten był stale obecny w świadomości mieszkańców gminy.

Treści publikowane w prasie lokalnej każdorazowo powiązane były ze specjalną zakładką dedykowaną procesowi rewitalizacji, która została utworzona dla potrzeb procesu na stronie internetowej gminy⁶. Umieszczane tam w sposób chronologiczny informacje dają mieszkańcom możliwość lepszego poznania uwarunkowań dotyczących kolejnych etapów procesu przygotowania gminnego programu rewitalizacji. Jednocześnie w trakcie prac nad programem najbardziej skutecznym kanałem komunikacji okazały się media społecznościowe gminy, w tym zwłaszcza oficjalny profil Burmistrz Drezdenka, które wykorzystywano głównie do informowania o planowanych wydarzeniach i podsumowaniu różnych etapów.

Fot. 5. Plakat dotyczący możliwości udziału w pracach nad programem na tle Starego Rynku

⁶ Strona internetowa procesu rewitalizacji: www.drezdenko.pl/rewitalizacja

W celu zwiększenia spójności komunikacji zachowano również jednolity system identyfikacji wizualnej wszystkich treści dotyczących procesu rewitalizacji. Dotyczyło to zarówno plakatów informujących o poszczególnych etapach i wydarzeniach, jak również treści publikowanych w prasie samorządowej. Działanie to miało w założeniu ułatwiać dotarcie komunikatów do zainteresowanych osób i pozwolić na rozpoznawalność tego procesu w gminie.

Badanie społeczności lokalnej

Ważnym elementem prac nad gminnym programem rewitalizacji było badanie społeczności lokalnej, które zostało przeprowadzone w okresie od 31 maja do 27 czerwca 2022 roku. Badanie to było kierowane do osób zamieszkujących na terenie Gminy Drezdenko ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców miasta i opierało się zarówno na wykorzystaniu formularzy papierowych, które zostały udostępnione w miejskich instytucjach kultury, jak również formularzy elektronicznych, które promowano między innymi w mediach społecznościowych. W celu identyfikacji miejsca zamieszkania uczestnicy deklarowali zamieszkiwanie na terenie miasta bądź pozostałej części gminy, zaś w przypadku wskazania miasta proszeni byli o sprecyzowanie swojej lokalizacji poprzez podanie nazwy swojej ulicy. Ponadto osoby biorące udział w badaniu określały swój związek z obszarem rewitalizacji wskazując, czy jest on miejscem pracy, korzystania z usług czy też zamieszkania.

Badanie ujawniło relatywnie niewielki poziom udziału mieszkańców w życiu publicznym. Pomimo różnych możliwości przekazywania wypełnionych formularzy i aktywnej promocji dotyczącej możliwości uczestnictwa, udział w nim wzięły łącznie 132 osoby, przy czym formularze, które wypełniono w wersji papierowej, stanowiły mniej niż jedną dziesiątą ogółu. Pośród uczestników badania niespełna 80% stanowiły osoby zamieszkujące na terenie miasta, a osoby identyfikujące się jako mieszkańcy obszaru rewitalizacji stanowiły 58% wszystkich uczestników. Przeważająca ich część, aż 76,5%, deklarowała się jako osoby mieszkające na terenie gminy od urodzenia, jednocześnie mocno lub bardzo mocno związane z miastem i gminą. Niespełna jedną trzecią uczestników badania stanowiły natomiast osoby korzystające z oferty usług w obszarze rewitalizacji lub pracujące na jego terenie, co podkreśla jego znaczenie jako ważnego centrum życia społecznego gminy, które jest przedmiotem zainteresowania mieszkańców.

Skonstruowany formularz podzielony był na kilka zasadniczych części. Pierwsza z nich była poświęcona aktywności społecznej mieszkańców, którą analizowano poprzez aktywność w wyborach lokalnych, aktywność w Drezdeneckim Budżecie Obywatelskim, znajomość funkcjonujących organizacji pozarządowych i nieformalnych oraz lokalnych liderów, a także uczestnictwo w wydarzeniach społecznych i kulturalnych na terenie gminy oraz sposób pozyskiwania informacji na jej temat. Ważnymi elementami badania były ponadto ocena dostępu do różnego rodzaju usług i form spędzania czasu wolnego oraz ocena poziomu bezpieczeństwa publicznego.

Badanie dzięki swojej konstrukcji pozwoliło również na ujawnienie istotnych z punktu widzenia mieszkańców podmiotów, organizacji bądź liderów społeczności lokalnej, których włączenie do dyskusji o tym procesie może mieć znaczenie dla jego skuteczności. Prócz oceny stanu istniejącego uczestnicy badania mogli wyrazić również swoje preferencje w zakresie priorytetów działań rewitalizacyjnych w różnych obszarach życia społecznego.

Badanie stanu lokalnej przedsiębiorczości

Pomimo położenia obszaru rewitalizacji w centrum rozwoju gospodarczego gminy dużą trudność stanowiło włączenie do dyskusji przedsiębiorców i osób prowadzących działalność gospodarczą. Początkowy brak zainteresowania udziałem w spotkaniach wpłynął na konieczność podjęcia kontaktów bezpośrednich. W tym celu stworzono i przeprowadzono specjalną ankietę dotyczącą stanu lokalnej przedsiębiorczości, która stanowiła wprowadzenie do indywidualnych dyskusji z takimi osobami. Syntetyczne formularze zostały dostarczone w sierpniu 2022 roku bezpośrednio do osób prowadzących działalność gospodarczą, a następnie osobiście odebrane w uzgodnionym terminie. Podjęty wysiłek przyczynił się do pozyskania aż 59 indywidualnych odpowiedzi, które stanowiły podbudowę do dalszych dyskusji z przedsiębiorcami oraz zostały wykorzystane do szczegółowej diagnozy zjawisk gospodarczych.

Badanie obejmowało elementy samooceny kondycji prowadzonej działalności, jak również identyfikację głównych barier i zagrożeń dla ich funkcjonowania. Jego elementem była ponadto analiza wykorzystywanych narzędzi komunikacji z klientami oraz oczekiwanego wsparcia ze strony sektora publicznego. Działania te miały na celu ujawnienie charakteru prowadzonych działalności oraz zdolności podmiotów do sięgania po środki i możliwości rozwojowe, a jego wyniki zostały przedstawione w dalszej części programu.

Zastosowanie powyższych narzędzi i form współpracy z interesariuszami pozwoliło na lepsze osadzenie programu w lokalnej specyfice oraz pozwoliło na wyprowadzenie następujących wniosków:

1. Wizerunek obszaru rewitalizacji ma istotne znaczenie z punktu widzenia dużej części mieszkańców gminy, przy czym dotyczy to nie tylko mieszkańców obszaru rewitalizacji, ale również całej gminy.
2. Dziedzictwo kulturowe jest postrzegane przez społeczność lokalną jako potencjał gminy, ale stanowi też obciążenie dla właścicieli, którzy nie mogą sprostać wymogom związanym z przywracaniem dawnej wartości.
3. Różnice dotyczące poziomu funkcjonowania obszaru rewitalizacji oraz pozostałej części gminy pogłębiają się, co wpływa na zasadność podejmowania działań rewitalizacyjnych w wyznaczonym obszarze rewitalizacji.

1.3.2. Zaangażowanie w trakcie realizacji programu

Partycypacja społeczna, stanowiąca punkt wyjścia dla opracowania programu rewitalizacji, będzie stałą zasadą i ciągłą praktyką również w trakcie wdrażania *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2022-2030* zgodnie z przyjętym systemem zarządzania obejmującym zasady współpracy z otoczeniem społecznym oraz gospodarczym.

W trakcie wdrażania programu przewiduje się podtrzymanie szerokiego informowania o procesie rewitalizacji na terenie gminy. W tym celu wykorzystywana będzie zwłaszcza utworzona podstrona dedykowana procesowi rewitalizacji, jak również Gazeta Drezdenecka stanowiąca ważne narzędzie komunikacji na terenie gminy. Celem takiego działania jest stworzenie odpowiednich warunków dla budowania partnerstw na rzecz rewitalizacji również na etapie wdrażania programu.

Informowanie o procesie rewitalizacji ma również na celu stworzenie lepszych warunków dla realnego współdecydowania o realizacji programu we współpracy z interesariuszami. Kluczową formą zaangażowania interesariuszy będzie Komitet Rewitalizacji stanowiący forum współpracy i dialogu interesariuszy z odpowiedzialnymi za koordynację tego procesu organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji. Komitet Rewitalizacji będzie zajmować stanowiska dotyczące kluczowych etapów procesu rewitalizacji. Należą do nich opiniowanie oceny aktualności i stopnia realizacji gminnego programu rewitalizacji oraz opiniowanie projektu programu lub jego zmiany.

Podejmowanie realnej współpracy w zakresie rewitalizacji ma istotne znaczenie z uwagi na fakt, że część z planowanych przedsięwzięć będzie polegać na współpracy z podmiotami prywatnymi, w tym między innymi przedsiębiorcami oraz właścicielami nieruchomości. W tym celu przewiduje się stworzenie warunków do udziału tych grup interesariuszy we współpracy w ramach Komitetu Rewitalizacji.

2. POWIĄZANIA Z POLITYKĄ GMINY

2.1. Strategia rozwoju gminy

Zgodnie z postanowieniami *Strategii Rozwoju Gminy Drezdenko na lata 2021-2027*, która została przyjęta uchwałą nr XLVIII/277/2021 Rady Miejskiej w Drezdenku z dnia 7 września 2021 roku, polityka rozwoju miasta i gminy opiera się na trzech podstawowych celach strategicznych. Cele te odnoszą się do wsparcia rozwoju gospodarczego gminy, rozwoju oferty i poprawy jakości usług społecznych świadczonych na rzecz społeczności lokalnej oraz rozwoju turystyki i oferty czasu wolnego.

Podstawowym założeniem przyjętym w związku z realizacją celu strategicznego, który został poświęcony wsparciu rozwoju gospodarczego na terenie gminy, jest wdrożenie zasady rozwoju zrównoważonego. Z tego względu odpowiadające mu cele operacyjne opierają się na optymalnym wykorzystaniu zasobów gminy. Bezpośrednim odzwierciedleniem tego podejścia jest cel operacyjny **1.3. Spójny rozwój przestrzenny**, w ramach którego przyjęto, że głównym narzędziem służącym do wykorzystania potencjału zdegradowanego fragmentu miasta będzie gminny program rewitalizacji pozwalający na uruchomienie warunków do rozwoju w tym obszarze nowych funkcji. Dostrzeżona w ten sposób waga konsekwencji społecznych i gospodarczych procesu rewitalizacji stanowi jednoznaczne potwierdzenie świadomości jego znaczenia dla polityki rozwoju gminy.

Z uwagi na wielowątkowy charakter procesu rewitalizacji działania wspierające realizację jego założeń znalazły miejsce również w innych celach operacyjnych wdrażanej strategii. Dotyczy to w szczególności celu operacyjnego **2.1. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości** obejmującego działania zmierzające do poprawy warunków prowadzenia oraz tworzenia nowych działalności gospodarczych. Mając na uwadze szczególne położenie wyznaczonego na terenie gminy obszaru rewitalizacji, które skutkuje nie tylko relatywnie wysoką liczbą prowadzonych działalności gospodarczych, ale też największym potencjałem do tworzenia nowych podmiotów, działania realizowane w ramach powyższego celu będą wywierać istotne efekty na jego sytuację społeczną i gospodarczą.

Powiązanie rewitalizacji z innymi kierunkami działań dotyczy również spójności społecznej, którą w ramach celu operacyjnego **2.3. Przeciwdziałanie problemom społecznym i wykluczeniu społecznemu** zdefiniowano głównie jako wsparcie kierowane do osób w kryzysie bezdomności, rozwój mieszkań chronionych i interwencyjnych oraz nowych centrów opiekuńczo-mieszkalnych, a także promowanie wolontariatu i poprawę jakości oraz dostępności zasobu mieszkaniowego. Dotychczasowa koncentracja tego zasobu w obszarze rewitalizacji, którą zidentyfikowano w trakcie prac nad programem, oznacza zatem, że podejmowane w tym zakresie działania będą wywierały bezpośredni wpływ na poprawę jakości życia mieszkańców obszaru.

Wykorzystanie istniejącego potencjału i zasobów obszaru rewitalizacji jest również ważnym elementem działań w zakresie rozwoju turystyki oraz oferty czasu wolnego. Jak podkreślono w strategii, działania w tej sferze stanowią ważny element kształtowania aktywności społecznej i budowania relacji międzyludzkich. W tym kontekście kierunki działań, które zaplanowane zostały do realizacji w ramach celu operacyjnego **3.1. Zwiększenie oferty spędzania czasu wolnego**, dotyczyć powinny zwłaszcza osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym między innymi mieszkańców obszaru rewitalizacji, którym umożliwić należy uczestnictwo i korzystanie z tworzonej oferty. Założenia korespondują również z kierunkami działań wyznaczonymi w ramach celu operacyjnego **3.3. Zaangażowanie społeczności lokalnej do aktywnego udziału w życiu gminy**, w ramach którego przyjęto podejście polegające na integracji różnych grup społecznych w oparciu o elementy dziedzictwa kulturowego. Wykorzystanie potencjału tego dziedzictwa stanowić będzie również istotny wkład dla rozwoju oferty turystycznej gminy, co z kolei wskazano w ramach celu operacyjnego **3.2. Rozwój bazy turystycznej**.

Przytoczone wyżej kierunki działań wskazują nie tylko na duże znaczenie procesu rewitalizacji w polityce rozwoju gminy. Struktura celów strategii sugeruje, że gminny program rewitalizacji będzie mógł stanowić jedno z najważniejszych narzędzi realizacji *Strategii Rozwoju Gminy Drezdenko na lata 2021-2027* w zakresie odnoszącym się do wyznaczonego obszaru rewitalizacji. Jego położenie w strukturze gminy powoduje bowiem, że duża część działań podejmowanych w ramach strategii będzie mogła być z powodzeniem realizowana w obszarze rewitalizacji oddziałując na wszystkich mieszkańców gminy.

2.2. Strategia rozwiązywania problemów społecznych

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Drezdenko na lata 2022-2031, która opracowana została stosownie do postanowień art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, została przyjęta uchwałą nr LXVI/434/2022 Rady Miejskiej w Drezdenku z dnia 29 września 2022 roku i obejmuje aktualną diagnozę sytuacji społecznej na terenie gminy.

W wyniku przeprowadzonej diagnozy do najważniejszych wyzwań w polityce społecznej gminy zaliczono rozwijanie systemu pomocy osobom i rodzinom, które borykają się z problemami uzależnień i przemocy domowej, jak również bezpośrednie wsparcie rodzin mających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczych i wychowawczych. Jednocześnie, z uwagi na postępujący proces negatywnych przemian demograficznych, ważnym obszarem polityki społecznej określono poprawę warunków życia seniorów i stworzenie warunków do ich aktywnego udziału w życiu społecznym. Działaniom tym towarzyszyć będzie również wsparcie osób z niepełnosprawnościami, w przypadku których wzrost samodzielności będzie mógł prowadzić do podtrzymania ich społeczno-zawodowej aktywności.

Przytoczone wyżej wyzwania posłużyły do określenia celów strategicznych i operacyjnych wskazujących najważniejsze kierunki działań w obszarze polityki społecznej.

Z punktu widzenia procesu rewitalizacji za kluczowe elementy tej polityki uznać można działania dotyczące wsparcia rodzin, określone w celu strategicznym **3. Wzmacnianie rodzin oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży warunków do prawidłowego rozwoju**, które będą polegały między innymi na działaniach edukacyjnych i integracyjnych oraz rozwijaniu alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla rodzin oraz dzieci i młodzieży. Zgodnie z przyjętymi założeniami obejmować one będą nie tylko tak zwaną pracę podwórkową, ale również tworzenie i rozwój placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży. Za istotny element tej polityki uznać można również działania polegające na rozwijaniu społeczeństwa obywatelskiego, które zostały określone w celu strategicznym **5. Profesjonalizacja służb społecznych oraz rozwijanie sektora obywatelskiego**. Polegać mają one między innymi na tworzeniu organizacji działających na rzecz społeczności lokalnej, wspieraniu różnych form aktywizacji i udziału w życiu społecznym, a także wspieranie lokalnych inicjatyw.

Przedsięwzięcia planowane do realizacji w ramach *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2022-2030* bezpośrednio korespondują z wymienionymi wyżej celami *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2022-2031* i będą stanowić formę jej realizacji w obszarze wyróżniającym się obecnie szczególną koncentracją problemów społecznych. Z tego względu przedsięwzięcia rewitalizacyjne będą ważnym elementem aktywności instytucji pomocy społecznej, stanowiąc miejsce wdrażania nowych rozwiązań oraz form współpracy z mieszkańcami.

2.3. Gminny program wspierania rodziny

Ważnym dokumentem wskazującym zasady realizacji polityki w obszarze wsparcia rodzin jest *Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2021-2023*, który został przyjęty przez Radę Miejską w Drezdenku uchwałą nr XXXIX/202/2020 z dnia 21 grudnia 2020 roku na podstawie art. 179 ust. 9 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Zgodnie z jego postanowieniami jednym z celów tego programu jest rozwój umiejętności opiekuńczo-wychowawczych w obrębie rodzin.

Powyższe działanie, prócz wsparcia systemowego realizowanego przez instytucje systemu pomocy społecznej, może być wzmacniane również poprzez działania o charakterze integracyjnym, które stanowić będą ważny element procesu rewitalizacji. Z tego względu zakłada się, że *Gminny Program Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2022-2030* wspierać będzie zarówno bezpośrednio, jak też pośrednio realizację założeń niniejszego programu w obszarze rewitalizacji.

2.4. Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy

Zgodnie z art. 21 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego, samorząd gminy opracowuje wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy. Jego zasadniczym celem jest określenie wielkości i stanu technicznego zasobu mieszkaniowego gminy na przestrzeni co najmniej pięciu kolejnych lat kalendarzowych oraz określenie potrzeb remontowych i innych działań zmierzających do poprawy wykorzystania i racjonalizacji gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy, w tym między innymi poprzez działania polegające na zamianie lokali lub ich sprzedaży.

Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Drezdenko na lata 2022-2026, który został przyjęty uchwałą nr LXI/386/2022 Rady Miejskiej w Drezdenku z dnia 17 maja 2022 roku⁷, określa stan zasobu komunalnego gminy w liczbie 406 lokali mieszkalnych. Zlokalizowane są one zarówno w budynkach stanowiących wyłączną własność gminy, jak również w obiektach, w których to gmina występuje na prawach współwłaściciela. W obszarze rewitalizacji znajduje się aż około 75% mieszkaniowego zasobu gminy. Składa się na niego 20 lokali mieszkalnych mieszczących się w budynkach gminnych oraz aż 283 lokale mieszkalne w budynkach wspólnot mieszkaniowych.

Przeważająca część zasobu w liczbie aż 347 lokali mieszkalnych znajduje się w łącznie 156 budynkach wspólnot mieszkaniowych. Z kolei w 26 obiektach stanowiących wyłączną własność gminy znajduje się tylko 59 lokali. Znaczący udział lokali znajdujących się w budynkach wspólnot przekłada się na niewielkie możliwości organizacji prac remontowych, a także wpływa na koszty zarządzania tym zasobem. W programie przyjęto dalszy spadek liczby lokali mieszkalnych poprzez ich sprzedaż na rzecz najemców, czego efektem w 2026 roku ma być zasób o wielkości 359 lokali. Zgodnie z aktualnymi zapisami programu oczekiwanym efektem tego działania jest pełna prywatyzacja budynków znajdujących się we współwłasności, w tym w szczególności obiektów o niewielkim udziale gminy.

Zgodnie z postanowieniami uchwały nr XXXIX/197/2020 Rady Miejskiej w Drezdenku z dnia 21 grudnia 2020 roku w sprawie sprzedaży lokali stanowiących własność Gminy Drezdenko, w przypadku sprzedaży lokali na rzecz najemców lokali przewidziano zastosowanie bonifikaty wynoszącej od 30 do 70% wartości nieruchomości w zależności od okresu trwania najmu lub dzierżawy. Przewiduje się, że związane ze sprzedażą środki stanowiące dochód gminy przeznaczone zostaną na zmniejszenie kosztów utrzymania i kosztów remontów w budynkach wspólnot mieszkaniowych.

---

⁷ Dz. Urz. Woj. Lubuskiego z 2022 roku poz. 1103

Niski stan techniczny zasobu mieszkaniowego jest związany z wiekiem obiektów, w których zasób ten jest zlokalizowany oraz z wieloletnią luką remontową, charakterystyczną dla centrów polskich miast różnej wielkości. Przeważająca ich część to bowiem budynki powstałe przed ponad stu laty. Choć w programie przewidziano działania polegające na poprawie stanu technicznego tych obiektów oraz utrzymaniu zasobu w stanie co najmniej nie pogorszonym, to mając na uwadze ich ogólny, relatywnie wysoki koszt na tle środków przeznaczanych na to działanie, w kolejnych latach przewiduje się spadek liczby obiektów w zadowalającym stanie technicznym przy jednoczesnym wzroście liczby obiektów w stanie niezadowalającym.

Z punktu widzenia procesu rewitalizacji istotnym oraz oczekiwanym elementem w zakresie polityki mieszkaniowej gminy będzie koncentracja środków finansowych przeznaczonych na remonty zasobu komunalnego na rzecz obiektów oraz lokali zlokalizowanych w obszarze rewitalizacji Gminy Drezdenko. Tak sformułowane oczekiwanie zgodne jest również z celami polityki rozwoju, które określone zostały w *Strategii Rozwoju Gminy Drezdenko na lata 2021-2027*, w której poprawa stanu mieszkaniowego zasobu gminy wskazana została jako jeden z elementów realizacji polityki włączenia społecznego.

2.5. Program ochrony środowiska

Prowadzenie polityki w zakresie ochrony środowiska na poziomie samorządu lokalnego odbywa się w oparciu o programy ochrony środowiska, które sporządzane są na podstawie art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska. Ich celem jest wyznaczanie działań istotnych z punktu widzenia osiągania celów tej polityki przy uwzględnieniu uwarunkowań ochrony środowiska na terenie danej gminy.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Drezdenko na lata 2023-2027 z perspektywą do 2031 roku został przyjęty uchwałą nr LXVI/430/2022 Rady Miejskiej w Drezdenku z dnia 29 września 2022 roku. Wyzaczył on, na podstawie rozpoznania aktualnego stanu środowiska na terenie gminy, zasadnicze cele oraz zadania odnoszące się do stanu bezpieczeństwa środowiskowego.

Zadania te odnoszą się również do obszaru centrum miasta, wyznaczonego na terenie gminy jako obszar rewitalizacji, w tym w szczególności w ramach celu ukierunkowanego na rozwój zasobów przyrodniczych. Zadania zaplanowane w ramach tego celu, które obejmują między innymi utrzymanie i urządzenie terenów zieleni i parków oraz uwzględnienie różnorodności biologicznej w planowaniu przestrzennym, w bezpośredni sposób dotyczą specyfiki zurbanizowanego obszaru miasta, a realizacja tych założeń poprzez działania podejmowane w obszarze rewitalizacji związane z utrzymaniem i zagospodarowaniem nowych terenów zieleni przyczyni się do realizacji postanowień programu.

Mając na uwadze, że ważnym obszarem realizacji *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2022-2030* będzie poprawa jakości życia mieszkańców, odbywająca się między innymi poprzez poprawę środowiskowych warunków życia, podejmowane działania na rzecz stanu środowiska będą powiązane z celami przyjętymi w *Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Drezdenko*.

2.6. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Obowiązujące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Drezdenko, które zostało przyjęte uchwałą nr XXX/276/2016 Rady Miejskiej w Drezdenku z dnia 28 września 2016 roku, a następnie zmienione uchwałą nr LIII/472/2017 z dnia 29 listopada 2017 roku oraz uchwałą nr LVIII/361/2022 z dnia 22 lutego 2022 roku, jest ważnym aktem kierownictwa wewnętrznego, a zakres jego ustaleń przyjmuje charakter nie tylko planistyczny, ale również strategiczny, który jest związany z określeniem wizji rozwoju poszczególnych części gminy.

Stosownie do postanowień art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w studium gminy określa się obszary, które wymagają przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji, a także, od momentu wejścia w życie ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji, określa się w nim obszary zdegradowane. Zgodnie z ustaleniami obowiązującego studium na terenie Gminy Drezdenko granic takich obszarów dotychczas jednak nie ustalono.

W dokumencie wskazano natomiast podstawowe kierunki polityki przestrzennej dla obszaru objętego programem rewitalizacji, które pozwalają na określenie jego rangi w strukturze gminy. Wskazano bowiem, że obszar ten stanowi teren o wiodącej funkcji mieszkaniowej i usługowej, który w pierwszej kolejności zaspokaja podstawowe potrzeby mieszkańców w zakresie usług komercyjnych, administracji, kultury, oświaty czy kultu religijnego. Pomimo, że tereny zabudowy mieszkaniowej i usługowej są już w dużej mierze zagospodarowane, to zaakcentowano konieczność ich uporządkowania oraz poprawy jakości, a nowe elementy zabudowy realizowane mają być jako harmonijne uzupełnienie istniejącego zagospodarowania. W kierunkach zagospodarowania przestrzennego podniesiono również konieczność uzupełnienia struktury przestrzennej oraz tworzenie wewnątrz urbanistycznych, zaś w odniesieniu do przestrzeni publicznych kształtowanie jej w sposób pozwalający na integrację społeczności w ramach różnych funkcji.

Kierunki polityki przestrzennej przyjęte w studium dla obszaru rewitalizacji nie stoją zatem w sprzeczności z jego proponowanymi zapisami. *Gminny Program Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2022-2030*, poprzez poprawę jakości przestrzeni oraz wzmocnienie funkcji istniejącego centrum gminy, wspierać będzie realizację polityki przestrzennej określonej w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

W ramach prowadzonej procedury aktualizacji studium w dokumencie należy jednak uwzględnić postanowienia art. 10 ust. 2 pkt 14a ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym poprzez określenie wyznaczonego w gminie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

2.7. Program współpracy z organizacjami pozarządowymi

Współpraca z organizacjami pozarządowymi w Gminie Drezdenko odbywa się w ramach rocznych programów współpracy uchwalanych na podstawie art. 5a ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Zawierają one zasady współpracy z organizacjami i priorytetowe zadania publiczne kierowane do realizacji we współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz określają wysokość nakładów przewidywanych na ich realizację.

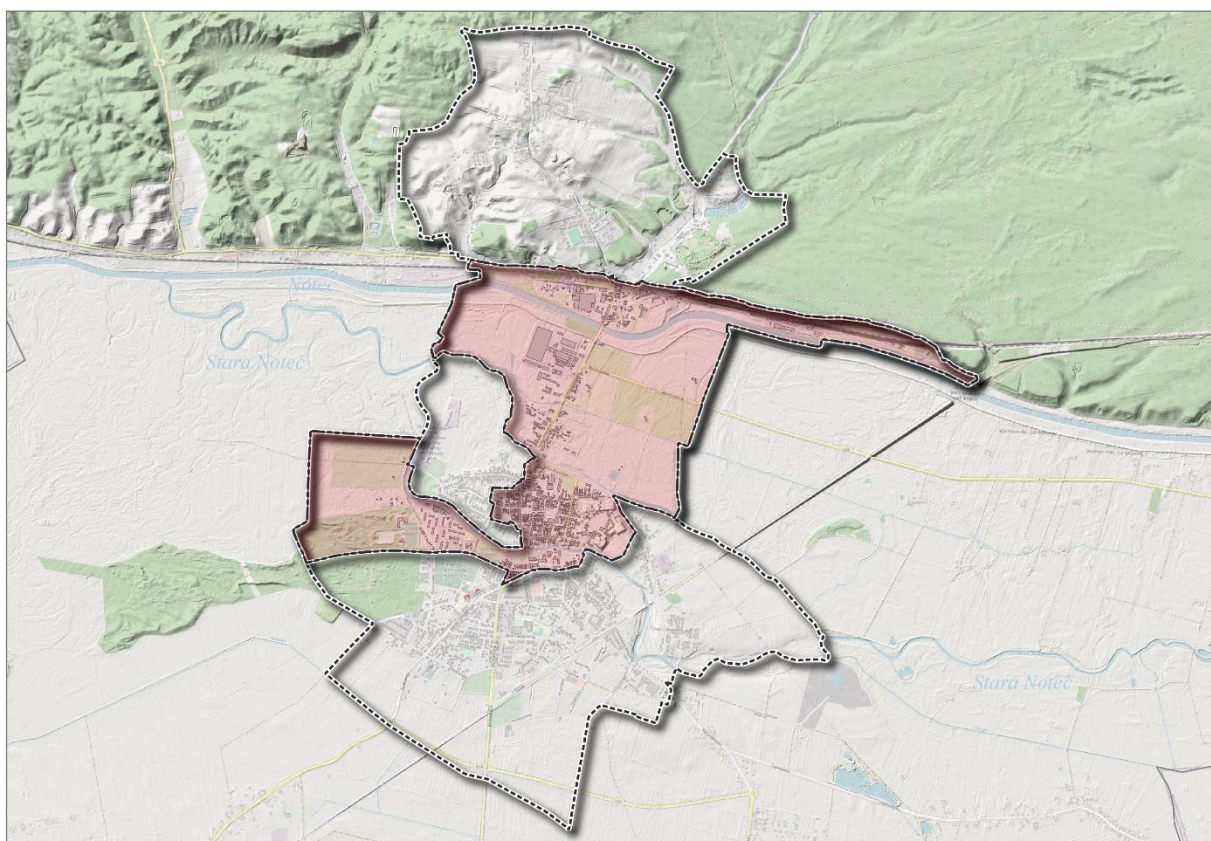
Wśród priorytetowych obszarów współpracy z organizacjami pozarządowymi znajdują się w szczególności zadania w sferze ochrony i promocji zdrowia, działalności na rzecz osób niepełnosprawnych, wspierania i upowszechniania kultury fizycznej, przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym, ekologii i ochrony zwierząt oraz dziedzictwa przyrodniczego, a także kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego. Zakres ten obejmuje stałe i jednocześnie najbardziej charakterystyczne oraz utrwalone obszary współpracy samorządów lokalnych z organizacjami pozarządowymi. Tematyka ta jest w dużym stopniu powiązana z celami i kierunkami działań procesu rewitalizacji.

Mając na uwadze przejrzystość współpracy z sektorem pozarządowym zasadne jest rozważenie w kolejnych latach opracowania, prócz planów rocznych, również wieloletniego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi, którego możliwość uchwalenia wynika bezpośrednio z art. 5a ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Taki program pozwoli na określenie celów tej współpracy w okresie kilku kolejnych lat, a tym samym stworzy stabilne podstawy dla możliwości poszerzenia działalności organizacji pozarządowych.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi jako ważnymi partnerami w procesie realizacji postanowień programu rewitalizacji powinna w kolejnych latach obejmować poszerzenie współpracy w zakresie zadań publicznych polegających na rozwoju wspólnot i społeczności lokalnych, a także promowanie szerokiego katalogu działań oraz inicjatyw sektora pozarządowego, które będą zgodne z celami procesu rewitalizacji.

3. SZCZEGÓŁOWA DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI

Wyznaczony uchwałą nr LIX/375/2022 Rady Miejskiej w Drezdenku z dnia 29 marca 2022 roku obszar rewitalizacji obejmuje kluczowy z punktu widzenia rozwoju fragment Gminy Drezdenko. Stanowi on część ścisłego centrum gminy będącego obszarem koncentracji kluczowych dla mieszkańców funkcji. Niniejsza diagnoza skupia się na szczegółowej analizie problemów i potencjałów tego obszaru zawierającej pogłębioną analizę zjawisk, które stanowiły przesłankę do wyznaczenia na terenie gminy obszaru rewitalizacji.

Ryc. 3. Położenie obszaru rewitalizacji na tle granic administracyjnych miasta

Punktem wyjścia do opracowania szczegółowej diagnozy obszaru rewitalizacji jest diagnoza zjawisk społecznych przedstawiająca przekrój problemów, z którymi borykają się mieszkańcy obszaru rewitalizacji. Stanowi ona wprowadzenie do diagnozy pozostałych zjawisk, które są istotne z punktu widzenia procesu rewitalizacji i które zostały wymienione w art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji.

Kluczowe wnioski dotyczące analizy poszczególnych zjawisk, a także istniejących w tych obszarach potencjałów, które mogą mieć istotne znaczenia dla prowadzenia procesu rewitalizacji, zostały zebrane jako podsumowanie kolejno przytaczanych fragmentów niniejszej diagnozy.

3.1. Diagnoza zjawisk społecznych

Portret demograficzny obszaru

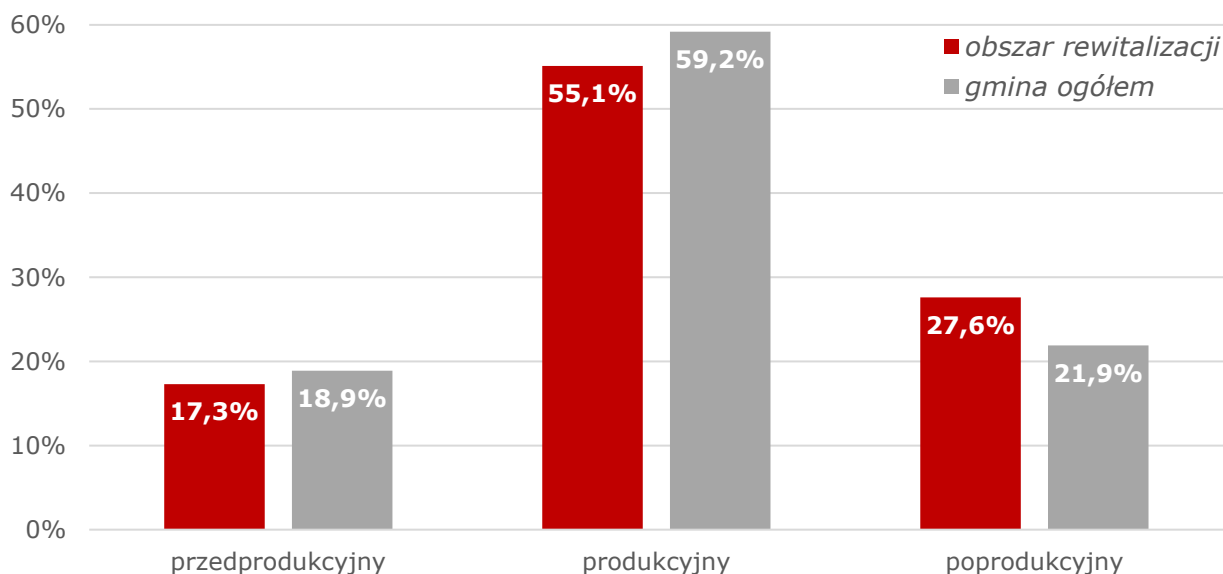
Obszar rewitalizacji jest zamieszkiwany przez 4 707 osób⁸. Stanowi to nieco ponad połowę (50,4%) mieszkańców miasta oraz 29,02% mieszkańców całej gminy. Kobiety stanowią 53,1% ogółu mieszkańców obszaru rewitalizacji, co wskazuje na nieznacznie większy ich udział w strukturze ludności niż średnio w mieście (51,5%) czy w całej gminie (50,7%).

Tab. 1. Wielkość obszaru rewitalizacji na tle gminy

	Obszar rewitalizacji	Gmina ogółem	Na tle gminy
Liczba mieszkańców	4 707	16 218	29,02%
Powierzchnia w km ²	3,57	399,9	0,89%

Źródło: Diagnoza i wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Drezdenko

Obszar charakteryzuje się niekorzystną strukturą demograficzną. Udział najstarszej części społeczeństwa, czyli osób w wieku poprodukcyjnym, sięga 27,6%, a udział osób w wieku przedprodukcyjnym stanowi jedynie 17,3%. Osoby w wieku produkcyjnym stanowią natomiast tylko 55,1%. Jak wskazuje poniższy wykres struktura ta różni się zatem w znaczny sposób od struktury wieku ludności całej gminy, w której osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowią 18,9%, a w wieku poprodukcyjnym tylko 21,9%.

Ryc. 4. Struktura demograficzna według ekonomicznych grup wieku

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z rejestru ludności prowadzonego przez Burmistrza Drezdenka

⁸ Dane Urzędu Miejskiego w Drezdenku według stanu na dzień 13 grudnia 2021 roku

Tab. 2. Struktura demograficzna obszaru na tle gminy według ekonomicznych grup wieku

	Przedprodukcyjny	Produkcyjny	Poprodukcyjny
Obszar rewitalizacji	17,3%	55,1%	27,6%
Gmina ogółem	18,9%	59,2%	21,9%

Źródło: Opracowanie na podstawie danych z rejestru ludności prowadzonego przez Burmistrza Drezdenka

W ciągu kilku ostatnich lat liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji ulegała zmniejszeniu. Według danych ewidencji ludności w okresie pomiędzy 2016 i 2021 rokiem ich liczba spadła o ponad jedną dziesiątą (10,9%), przy czym zjawisko to charakteryzowało się wewnętrznym zróżnicowaniem w strukturze obszaru rewitalizacji. Spadek ten w największym stopniu dotyczył bowiem ścisłego centrum Drezdenka, zaś relatywnie stabilna sytuacja dotyczyła północnej części obszaru rewitalizacji obejmującej między innymi ulice Niepodległości, Portową i Dworcową.

Choć spadek liczby mieszkańców jest zgodny z trendem zmian demograficznych dotyczącym całej gminy, to w przypadku obszaru rewitalizacji jego tempo jest dwukrotnie wyższe aniżeli średnio dla miasta, gdzie zmiana ta wyniosła 5,2% względem 2016 roku, oraz trzykrotnie wyższe niżeli dla obszaru całej gminy, w której to spadek liczby mieszkańców względem roku 2016 wyniósł tylko 3,2%. Powyższe ujawnia zatem wyraźny problem stosunkowo niewielkiej atrakcyjności obszaru rewitalizacji jako miejsca zamieszkania, zwłaszcza względem obszaru wiejskiego gminy, co w powiązaniu z brakiem w tym obszarze nowych inwestycji mieszkaniowych będzie skutkowało dalszym spadkiem liczby jego mieszkańców, zwłaszcza na rzecz obszaru wiejskiego na terenie gminy.

Sytuacja życiowa mieszkańców

Ubóstwo stanowi najważniejszą z przyczyn przyznawania świadczeń pomocy społecznej zarówno wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji, jak i całej gminy Drezdenko. Zgodnie z *Oceną zasobów pomocy społecznej Gminy Drezdenko w 2021 roku* wśród pozostałych przyczyn trudnej sytuacji życiowej, skutkującej włączeniem do systemu pomocy społecznej, znajdują się między innymi bezrobocie, długotrwała i ciężka choroba, niepełnosprawność, a także bezradność w sprawach opiekuńczych i wychowawczych.

Trzy spośród głównych przyczyn przyznawania świadczeń pomocy społecznej, czyli ubóstwo, niepełnosprawność oraz bezradność w sprawach opiekuńczych i wychowawczych, mają decydujący wpływ na włączenie do systemu pomocy społecznej w przypadku ponad połowy osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej i dotyczą 505 mieszkańców gminy.

Uwagę zwraca fakt, że prawie 40% tych osób zamieszkuje w obszarze rewitalizacji, co wskazuje na znaczną koncentrację osób zagrożonych wykluczeniem na tle całej gminy⁹.

Tab. 3. Wybrane przyczyny przyznawania pomocy społecznej

Przyczyna	Obszar rewitalizacji	Gmina ogółem	Na tle gminy
Ubóstwo	102	264	38,6%
Niepełnosprawność	76	192	39,6%
Bezradność	19	49	38,8%
Ogółem:	505	197	39,0%

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej

Biorąc pod uwagę długość okresu pozostawania w systemie pomocy społecznej można wnioskować, że w obszarze rewitalizacji przyjmuje ono charakter długotrwały. Wynika to z faktu, że nawet około 78% wszystkich mieszkańców obszaru, którym przyznano takie świadczenie, otrzymuje je przez okres dłuższy niż trzy lata. Dłuższy okres pozostawania w systemie pomocy społecznej wiąże się natomiast z przywiązaniem do otrzymywanych w ten sposób dochodów, co wraz z upływem czasu powoduje trudności w prowadzeniu skutecznej pracy socjalnej służącej rozwiązaniu bezpośrednich przyczyn przyznawania pomocy.

Zjawisko ubóstwa, które powiązane jest często z bezradnością w sprawach opiekuńczych i wychowawczych, stwarza realne zagrożenie długotrwałego wykluczenia społecznego nie tylko pojedynczych osób, ale też całych rodzin. Utrwalanie negatywnych wzorców skutkuje bowiem bardzo szybkim ich przeniesieniem na kolejne pokolenia, które z uwagi na środowisko swojego zamieszkania nie mają w swoim otoczeniu wzorców pozytywnego postępowania. Wskazuje to na występujący problem dziedziczenia ubóstwa i postawy wyuczonej bezradności, co stanowi złożone zagadnienie wymagające konsekwentnie prowadzonej polityki społecznej.

Poziom zadłużenia

Wysoki poziom ubóstwa mieszkańców obszaru rewitalizacji potwierdza relatywnie wysoki poziom zaległości czynszowych w zasobie mieszkaniowym gminy. Spośród 138 wszystkich lokali gminnych, które obciążone są zaległościami obejmującymi okres co najmniej jednego kwartału, aż 64,5% znajduje się w obszarze rewitalizacji. Długość okresów zadłużenia jest jednak zróżnicowana, a sytuacja dotycząca zadłużenia mieszkańców ulega pogorszeniu, bowiem według stanu na dzień 31 lipca 2022 roku okres utrudniający podjęcie realnej

⁹ Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Drezdenku według stanu na dzień 31 czerwca 2021 roku

spłaty zobowiązań, czyli sięgający powyżej 12 miesięcy, dotyczył aż około 85 lokali. Zmiana na przestrzeni ostatnich kilku miesięcy oznacza zatem, że sytuacja mieszkańców ulegała pogorszeniu. Jednocześnie duża część najemców posiada zadłużenie, które przekracza nawet okres pięciu lat, co uniemożliwia jego realną obsługę i spłatę. Taka sytuacja dotyczy aż około 34 lokali znajdujących się w obszarze rewitalizacji, przy czym niespełna jedna trzecia tej grupy to osoby, których zaległość główna, nieobejmująca odsetek, przekracza 50 tysięcy złotych.

Na terenie gminy podjęto próbę wdrożenia instrumentów wsparcia mieszkańców w trudnej sytuacji życiowej. Zarządzeniem nr 66.2015 Burmistrza Drezdenka z dnia 28 września 2015 roku, które zostało zmienione zarządzeniem nr 56.2016 z dnia 20 czerwca 2016 roku, przyjęto na terenie gminy **program ułatwiania spłaty zadłużenia** za lokalne gminne osobom będącym w trudnej sytuacji materialnej i życiowej, które posiadają tytuł prawny do lokalu, polegający na odpracowaniu należności. Jego głównym celem jest umożliwienie dokonania świadczeń rzeczowych będących formą spłaty długu na rzecz gminy w oparciu o umowę zawartą w tym celu z gminą. Nadzór nad wykonywaniem prac przez dłużników powierzono natomiast Centrum Integracji Społecznej w Drezdenku.

Dotychczasowe zainteresowanie programem jest znikome i z tego względu nie pozwala na przeprowadzenie oceny jego skuteczności i efektywności. Związane jest to z bardzo wysokim prawdopodobieństwem z niewystarczającą promocją założeń programu wśród osób, które borykają się z zadłużeniem wobec gminy. Jednocześnie wielkość i okres zadłużenia powinny umożliwiać realną spłatę zobowiązań najemców. Wdrożenie programu może wymagać zatem znacznie szerszej współpracy między podmiotami publicznymi oraz zaangażowania pracowników socjalnych, którzy prowadzą pracę z mieszkańcami. Istniejący program stanowi niewątpliwą potencjalną do wykorzystania w procesie rewitalizacji w ramach działań w zakresie reintegracji społecznej i zawodowej mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Bezrobocie

W obszarze rewitalizacji występują również inne istotne przyczyny przyznawania świadczeń pomocy społecznej. Jedną z nich jest bezrobocie, które utrzymuje się na poziomie około 6,1% tylko nieznacznie przekraczając jego średni poziom dla całej gminy¹⁰. Stanowi ono jednak jedną z przyczyn dla około 44% przypadków przyznawania pomocy społecznej mieszkańcom obszaru rewitalizacji.

Co ważne, aż prawie połowa przypadków bezrobocia rejestrowanego w obszarze rewitalizacji obejmuje bezrobocie długotrwałe, czyli utrzymujące się w okresie dłuższym niż jednego

¹⁰ Zgodnie z danymi Banku Danych Lokalnych udział bezrobotnych wyniósł w 2021 roku 5,2%

roku. Jest to zgodne z ogólną tendencją występującą na terenie gminy, w której udział bezrobotnych długotrwale utrzymywał się na nieco wyższym poziomie i wyniósł 50,9%.

Tab. 4. Bezrobotni ogółem i bezrobotni długotrwale w obszarze rewitalizacji na tle gminy

	Obszar rewitalizacji	Gmina ogółem
Bezrobotni ogółem	157	510
Bezrobotni długotrwale	77	260
Bezrobotni długotrwale wśród bezrobotnych ogółem	49,0%	50,9%

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Strzelcach Krajeńskich

Jak wynika z powyższego zestawienia w obszarze rewitalizacji zamieszkuje około 30,7% wszystkich bezrobotnych z terenu gminy oraz 29,6% bezrobotnych długotrwale. Mając na uwadze wielkość i liczbę mieszkańców obszaru, który obejmuje 29,02% mieszkańców gminy, bezrobocie w obszarze utrzymuje się zatem na przeciętnym w skali poziomie.

Niezależnie od poziomu bezrobocia rejestrowanego należy mieć na uwadze specyficzny charakter działalności zarobkowej prowadzonej przez mieszkańców gminy oraz obszaru rewitalizacji, która polega na imporcie używanych samochodów spoza granic kraju w celu pozyskiwania i sprzedaży części zamiennych oraz pojazdów. Działalność ta może dotyczyć osób, które są zarejestrowane jako bezrobotne i stanowią dodatkową formę dochodu, rzadziej natomiast prowadzona jest w ramach zarejestrowanej działalności gospodarczej. Zjawisko nierejestrowanego zatrudnienia obejmuje również inne rodzaje działalności, do których, zwłaszcza w przypadku kobiet, należy praca zarobkowa polegająca na przykład na usługach sprzątania na terenie Republiki Federalnej Niemiec.

Zasoby pomocy społecznej

Centrum Integracji Społecznej:

Prócz funkcjonującego Ośrodka Pomocy Społecznej w Drezdenku, który stanowi podstawę systemu pomocy instytucjonalnej, w obszarze rewitalizacji funkcjonuje również Centrum Integracji Społecznej w Drezdenku z siedzibą przy ulicy Warszawskiej 4. Zostało ono utworzone w dniu 20 kwietnia 2005 roku funkcjonując początkowo w strukturze Urzędu Miejskiego w Drezdenku, a od 1 stycznia 2011 roku jako samorządowy zakład budżetowy, który został utworzony uchwałą nr LVII/399/10 Rady Miejskiej z dnia 20 października 2010 roku. Jego podstawową rolą jest wykonywanie zadań gminy w zakresie pomocy społecznej oraz reintegracji zawodowej, co odbywa się między innymi poprzez kształcenie umiejętności pozwalających na pełnienie ról społecznych, nabywanie umiejętności zawodowych oraz przyuczenie do zawodu, przekwalifikowanie lub podwyższanie kwalifikacji zawodowych,

naukę planowania życia i zaspokajania potrzeb własnym staraniem, a także nabywanie umiejętności racjonalnego gospodarowania posiadanymi środkami pieniężnymi przez uczestników.

Jako zakład budżetowy Centrum wykonuje szereg zadań z zakresu gospodarki komunalnej na rzecz gminy. Należą do nich utrzymanie czystości i porządku, pielęgnacja zieleni oraz drobne prace remontowe i budowlane wykonywane na rzecz poprawy stanu infrastruktury miejskiej lub utrzymania małej architektury. Zadania te stanowią realizację umów zawieranych z gminą każdego roku budżetowego.

Jednocześnie Centrum uczestniczy aktywnie w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na wsparcie swojej działalności tylko w ostatnich latach uczestnicząc w trzech projektach partnerskich dotyczących zwiększania liczby miejsc wsparcia, a także podniesienia jakości pracy oraz profesjonalizacji Centrów Integracji Społecznych na terenie województwa lubuskiego, które realizowane były we współpracy ze Stowarzyszeniem Pracowników Służb Społecznych Krąg.

Dorobek i dotychczasowa działalność Centrum stanowią istotny potencjał i zasób dla procesu rewitalizacji. Pomimo wykonywania szeregu istotnych zadań z zakresu gospodarki gminnej, Centrum Integracji Społecznej nie posiada jednak zasobów lokalowych dostosowanych do potrzeb oraz charakteru prowadzonej działalności. Jego siedziba znajduje się aktualnie w zabytkowym obiekcie o niskim standardzie technicznym, który wchodził w skład zespołu dawnego sądu i pełnił pierwotnie funkcję aresztu. Obiekt pozbawiony jest zarówno zaplecza technicznego czy też magazynowego służącego przechowywaniu sprzętów gospodarczych i budowlanych lub środków transportu, jak również odpowiedniego zaplecza sanitarnego odpowiadającego liczbie jego uczestników i użytkowników. Ponadto z uwagi na pełnione wcześniej funkcje i okres powstania obiekt ten nie jest również dostosowany do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, co utrudnia ewentualne uczestnictwo osobom o ograniczonej sprawności ruchowej lub niepełnosprawnościami. Istniejąca baza lokalowa ogranicza zatem dalszy rozwój działalności i poszerzenie jego oferty na nowe obszary funkcjonowania i wymaga podjęcia działań w zakresie jej modernizacji.

Placówka wsparcia dziennego:

W obszarze rewitalizacji w 2022 roku funkcjonowanie rozpoczęła pierwsza na terenie gminy placówka wsparcia dziennego, która została utworzona w strukturze ośrodka pomocy społecznej uchwałą nr LVIII/358/2022 Rady Miejskiej w Drezdenku z dnia 22 lutego 2022 roku. Placówka prowadzona jest w formie opiekuńczej i podwórkowej w wyremontowanym na ten cel lokalu przy ulicy Marszałkowskiej 2.

Jej celem jest zapewnienie opieki polegającej na animowaniu sposobów spędzania wolnego czasu oraz rozwoju osobistych zainteresowań dla dwadzieścioro dzieci z terenu Gminy

Drezdenko. Działanie to jest istotne z punktu widzenia dość powszechnej bezradności w sprawach opiekuńczych i wychowawczych, które stanowi jedną z przyczyn przyznawania pomocy społecznej w obszarze rewitalizacji, gdyż dotyczy to około 40% wszystkich tego typu przypadków w gminie.

Rozpoczęte świadczenie tego typu usług społecznych niewątpliwie wypełnia pewną lukę, która istniała dotychczas na terenie gminy, jednak ocena skuteczności prowadzonych działań będzie możliwa dopiero na pewnym etapie funkcjonowania świetlicy.

Ważnym elementem podlegającym tej ocenie powinna być również przyjęta formuła pracy z dziećmi i młodzieżą, która odbywa się dotychczas przy relatywnie niewielkim udziale rodziców i opiekunów, a z tego względu nie dotyczy pełnego obszaru wsparcia rodziny. Bezradność w sprawach opiekuńczych i wychowawczych, która stała się jedną z najważniejszych przyczyn przyznawania pomocy społecznej w obszarze, dotyczy bowiem w głównej mierze rodziców i opiekunów.

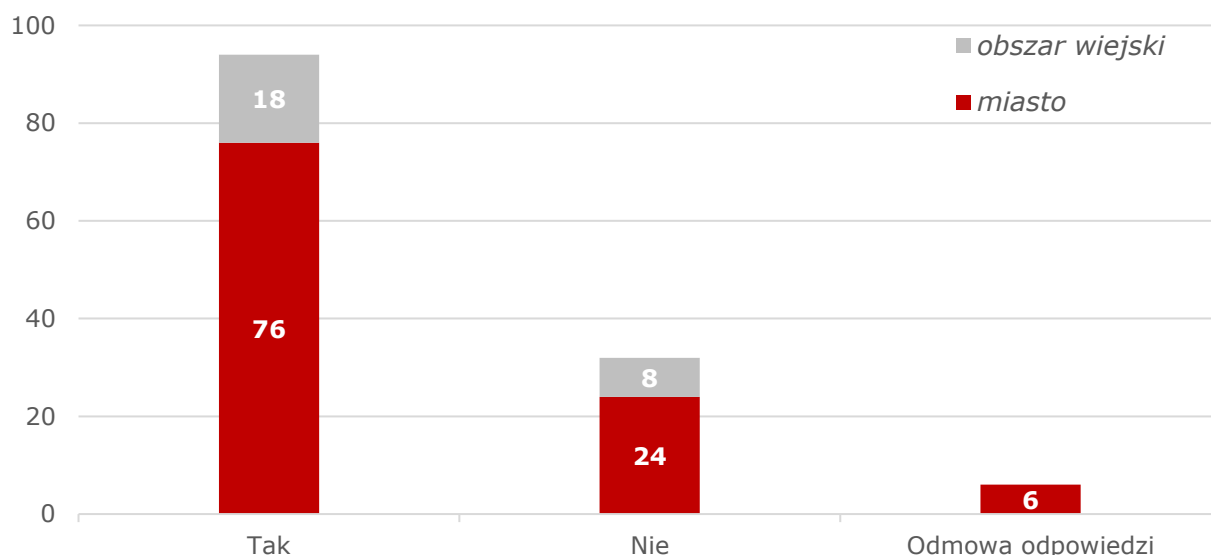
Klub Seniora:

Na terenie obszaru w 2019 roku funkcjonowanie rozpoczął Klub Seniora z siedzibą przy Alei Piastów 1, który wyodrębniony został w strukturze Ośrodka Pomocy Społecznej w Drezdenku. Wprowadził on niedostępną dotychczas ofertę służącą zwiększeniu aktywności seniorów oraz ich udziału w życiu społecznym. Dzięki dostosowanej bazie lokalowej Klub skupia aktywność w ramach kilku sekcji zainteresowań stanowiąc tym samym ważne uzupełnienie oferty kulturalnej gminy.

Klub opiera się na zasadzie upodmiotowienia. Zgodnie z jego regulaminem organizacyjnym organem stanowiącym Klubu jest zebranie ogólne członków, zaś organem wykonawczym jest Zarząd Klubu, który wybierany jest przez poszczególnych członków. Takie podejście stwarza warunki do samoorganizacji i pozwala na zwiększenie aktywności mieszkańców gminy.

Udział w życiu społecznym i życiu publicznym

Na terenie gminy występuje specyficzna sytuacja dotycząca udziału w życiu społecznym i życiu publicznym. Związana jest ona z relatywnie wysoką aktywnością mieszkańców sołectw przy jednoczesnej relatywnie niskiej aktywności osób, które zamieszkują na terenie miasta. W ramach przeprowadzonego w toku prac nad programem badania opinii mieszkańców, którego uczestnicy zamieszkują wedle swoich deklaracji głównie, bo aż w 80% na terenie Drezdenka, ujawniono niską aktywność mieszkańców miasta w życiu publicznym. Choć w badaniu ponad 70% osób deklaroowało swój udział w wyborach do rady gminy to, jak wskazano na poniższym wykresie, spośród wszystkich osób deklaruujących brak udziału w ostatnich wyborach, mieszkańcy miasta stanowili aż trzy czwarte takich osób.

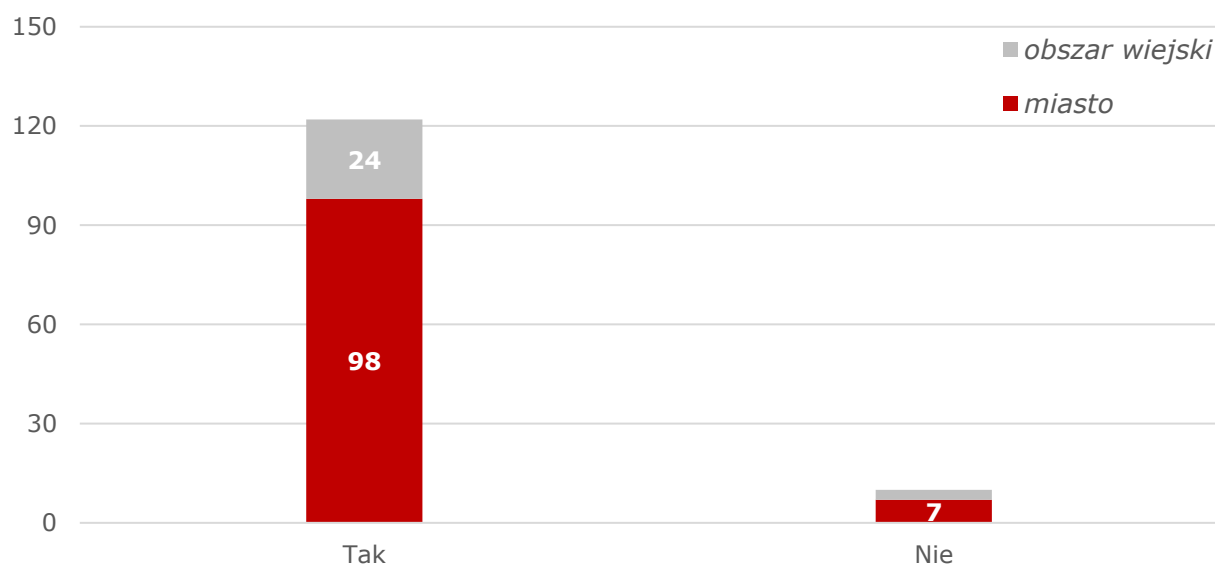

Czy uczestniczyła Pani lub Pan w ostatnich wyborach do rady gminy?

Ryc. 5. Udział w życiu publicznym uczestników badania według deklaracji miejsca zamieszkania

Źródło: Badanie opinii mieszkańców dla potrzeb Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko

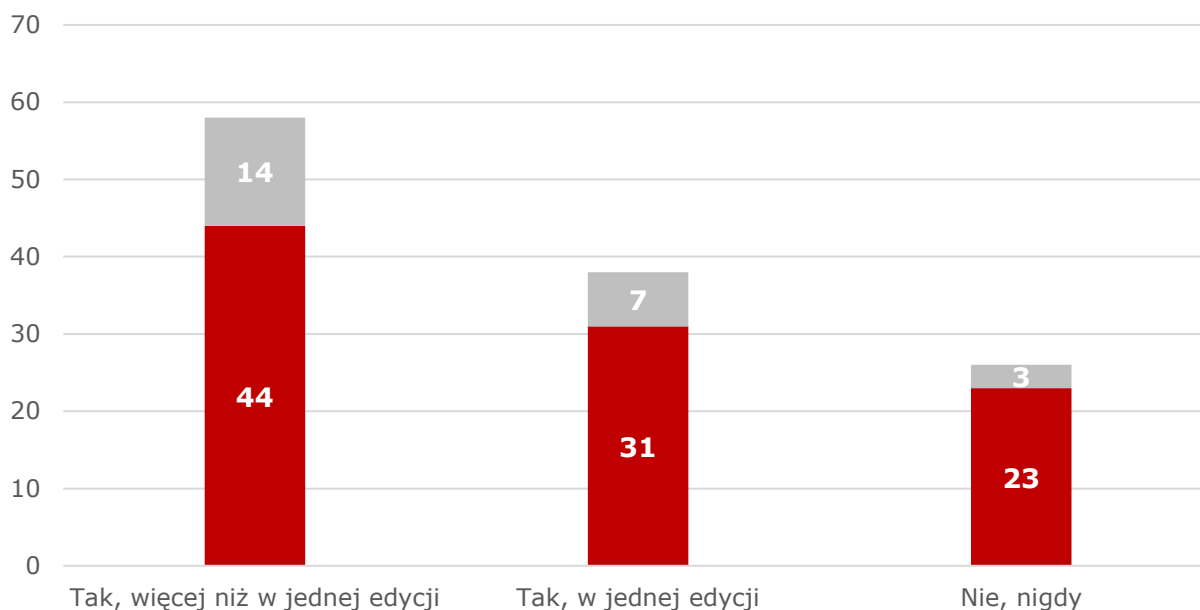
Znajomością narzędzi partycypacji takich jak Drezdenecki Budżet Obywatelski w badaniu wykazało się ponad 90% jego uczestników. Jednakże to mieszkańcy miasta częściej wykazywali się brakiem jego znajomości oraz najczęściej przyznawali, że nigdy nie brali w nim udziału. Jak wskazano bowiem na ryc. 6, spośród wszystkich uczestników badania, którzy zadeklarowali brak swojego uczestnictwa w budżecie obywatelskim, to mieszkańcy miasta stanowili aż 90%.

Czy słyszała Pani lub Pan o Drezdeneckim Budżecie Obywatelskim?

Ryc. 6. Udział w życiu społecznym uczestników badania według deklaracji miejsca zamieszkania

Źródło: Badanie opinii mieszkańców dla potrzeb Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko

Czy uczestniczyła Pani lub Pan w głosowaniu w budżecie obywatelskim?

Ryc. 7. Uczestnictwo w budżecie obywatelskim według deklaracji miejsca zamieszkania

Źródło: Badanie opinii mieszkańców dla potrzeb Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko

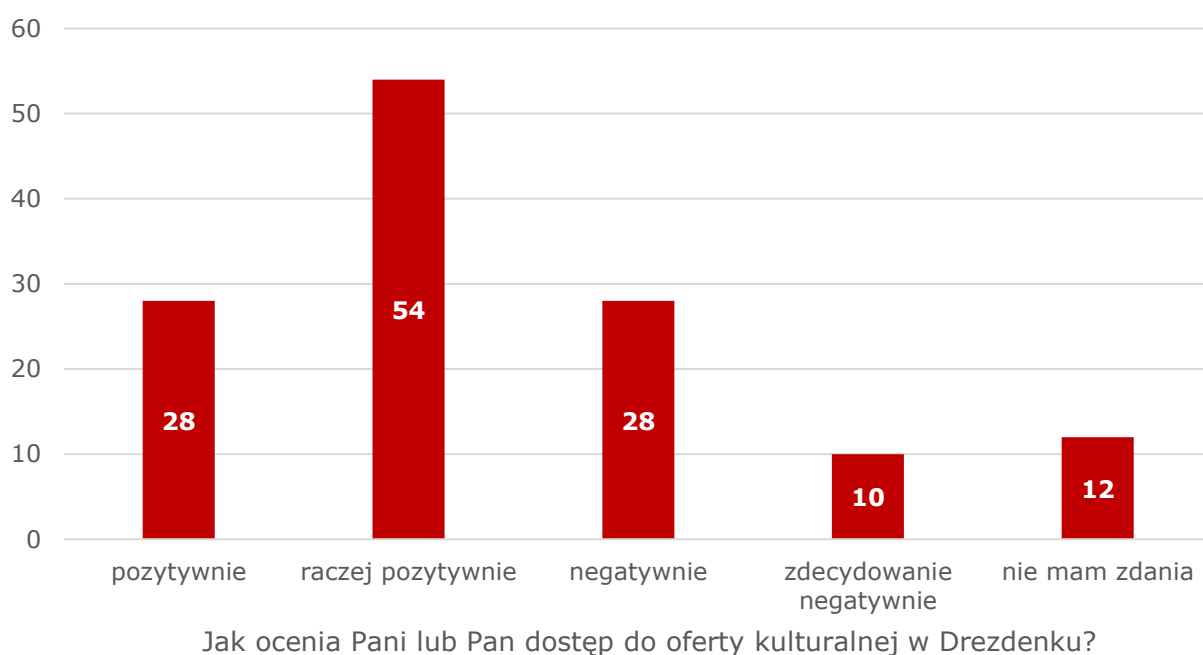
Niska aktywność mieszkańców obszaru rewitalizacji widoczna była również na etapie analiz, które doprowadziły do wyznaczenia na terenie gminy obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Pomimo generalnych trudności metodycznych w jej ocenie, podjęto próbę wykorzystania danych dotyczących frekwencji wyborczej w poszczególnych obwodach głosowania, które odniesione zostały wówczas do przebiegu granic wykorzystywanych jednostek analitycznych. Wyniki tych analiz ujawniły wewnętrzną dysproporcję w poziomie udziału mieszkańców miasta w życiu publicznym, a najniższy jej poziom charakteryzował między innymi obszar rewitalizacji. Powyższe może być związane zarówno ze strukturą demograficzną mieszkańców obszaru, jak również większym odsetkiem osób zagrożonych wykluczeniem, które w mniejszym stopniu włączają się do udziału w sferze publicznej.

Przeprowadzona analiza wskazuje na wyraźną potrzebę dalszego rozwoju działań służących wzrostowi aktywności społecznej mieszkańców miasta. Działania te będą wymagały jednak nowych i dostosowanych do lokalnego kontekstu form i narzędzi współpracy, które pozwolą na dotarcie do jak największego grona mieszkańców obszaru rewitalizacji, a także będą wykorzystywać elementy animacji oraz wolontariatu.

Niewątpliwym potencjałem w tym zakresie są jednak stworzone obecnie już w gminie warunki i potencjał do rozwoju narzędzi partycypacji społecznej takich jak rozwijanych w ostatnich trzech latach Drezdenecki Budżet Obywatelski.

Uczestnictwo w kulturze

Obszar rewitalizacji mieści kluczowe z punktu widzenia gminy instytucje kultury i stanowi miejsce licznych wydarzeń kulturalnych wspieranych przez samorząd lokalny. Do instytucji tych należą zwłaszcza Biblioteka Publiczna im. Księdza J. Tischnera, Centrum Promocji Kultury oraz Muzeum Puszczy Drawskiej i Noteckiej im. Franciszka Grasia. Instytucje te poszerzają swoją działalność kulturalną o dodatkowe formy wykraczające poza klasyczne aktywności, a oferta wydarzeń o charakterze cyklicznym jest stopniowo uzupełniana o nowe formy aktywności, co dotyczy obecnie w największym stopniu działalności biblioteki. Instytucje te stanowią niezmiernie ważny potencjał dla procesu rewitalizacji jako instytucje o działaniu stałym, wielowątkowym oraz adresowanym do różnych grup mieszkańców.

Ryc. 8. Ocena dostępu do oferty kulturalnej w Drezdenku

Źródło: Badanie opinii mieszkańców dla potrzeb Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko

Jak wskazano na powyższym wykresie dostępność do oferty kulturalnej została oceniona przez uczestników badania prowadzonego wśród mieszkańców gminy w ramach prac nad programem raczej pozytywnie (40,9%) lub pozytywnie (21,2%). Oceny te przeważały nad negatywnymi, które stanowiły łącznie około 29% wszystkich opinii. Symptomatyczne pozostaje w tym przypadku jednak, że niespełna co dziesiąty uczestnik nie wykazał zainteresowania ofertą kulturalną wykazując się brakiem zdania w tej ocenie.

Dostępność nie przekłada się bowiem bezpośrednio na poziom uczestnictwa w kulturze. Spośród uczestników badania, aż 61,4% osób zadeklarowało swoje uczestnictwo w tego typu wydarzeniach wyłącznie sporadycznie, maksymalnie kilkakrotnie w ciągu roku. Wydarzenia te przyjmują co do zasady charakter dorocznych miejskich imprez, które są realizowane

przez instytucje gminne. Uwagę zwraca również, że aż 31% uczestników badania wskazało, że w ogóle nie uczestniczy w wydarzeniach kulturalnych i społecznych. Byli to zarówno mieszkańcy miasta, jak też pozostałej części gminy. Z kolei osoby regularnie uczestniczące w takich wydarzeniach stanowiły tylko pojedyncze przypadki, które dotyczyły między innymi stałego korzystania z oferty biblioteki lub centrum kultury. Newralgicznym aspektem pozostaje dostęp do oferty dedykowanej młodzieży. Spotkała się ona ze skrajnie negatywnymi ocenami uczestników badania, którzy oceniali ją negatywnie (38,6%) lub zdecydowanie negatywnie (31,1%).

W tym kontekście zasadny jest dalszy rozwój oferty gminnych instytucji kultury w sposób, który będzie atrakcyjny dla odbiorców i zwiększy ich zainteresowanie stałym uczestnictwem w różnego rodzaju wydarzeniach. Istotne znaczenie będą odgrywać w tym przypadku wydarzenia o charakterze cyklicznym, czyli takie, które pozwolą na stałe uczestnictwo, a przy tym zarówno na rozwój zainteresowań i umiejętności, jak również więzi i relacji międzyludzkich oraz kompetencji społecznych. Przykładem takiego rodzaju działalności są między innymi centra i domy sąsiedzkie, w ramach których animatorzy wspierają realizację pomysłów mieszkańców. Jednocześnie ważnym obszarem aktywności placówek kulturalnych, a zwłaszcza muzealnych, może być działalność rozwijana w ramach tak zwanych ośrodków edukacji. Istniejące instytucje kultury, wraz ze swoim dorobkiem, stanowią w tym zakresie duży potencjał do rozwoju tego typu działań.

Działania takie wymagają jednak przygotowania odpowiedniej i atrakcyjnej bazy lokalowej, która z jednej strony umożliwi organizację oferty, a z drugiej będzie stanowić zachętę dla potencjalnych użytkowników. W chwili obecnej bowiem instytucje społeczne i kulturalne funkcjonujące na terenie Gminy Drezdenko posiadają zasoby lokalowe, które z jednej strony nie odpowiadają na potrzeby, a z drugiej nierzadko nie spełniają standardów w zakresie infrastruktury. Dotyczy to w szczególności Muzeum Puszczy Drawskiej i Noteckiej im. Franciszka Grasia, którego siedzibą jest historyczny spichlerz zaadaptowany na tę funkcję w latach osiemdziesiątych ubiegłego wieku. Miejsce to od tego czasu nie podlegało większym remontom i z tego też względu brakuje dziś technicznych możliwości wprowadzenia do niego elementów interaktywnych, odpowiadających współczesnym standardom przestrzeni wystaw czasowych, czy też miejsca na stworzenie ośrodka edukacji muzealnej dla różnych grup odbiorców.

Podobna sytuacja dotyczy również Centrum Promocji Kultury w Drezdenku. Instytucja ta funkcjonuje bowiem na bazie Miejskiego Domu Kultury, który został utworzony w 1958 roku i z początkiem lat dziewięćdziesiątych przeniesiona została do zaadaptowanego na ten cel dawnego zespołu strzelnicy. W tym kontekście największym wyzwaniem stała się sprzedaż połowy tego obiektu osobom fizycznym, co stanowi dziś barierę dla rozwoju nowej oferty w tej instytucji kultury.

Brak odpowiedniej bazy dla Centrum Promocji Kultury wpłynął na wypracowanie praktyki polegającej na poszukiwaniu różnego rodzaju zewnętrznych przestrzeni jako dogodnego miejsca do prezentacji wydarzeń artystycznych. Dobrze rozwinięta współpraca z placówkami edukacyjnymi, która pozwala na budowanie relacji z dziećmi i młodzieżą zamieszkującymi w obszarze rewitalizacji, również stanowi nagłą potrzebę dla rozwoju atrakcyjnej bazy lokalowej, dzięki której możliwe będzie stworzenie dogodnych warunków dla ich rozwoju.

Aktywność sektora pozarządowego

W toku prac związanych z wyznaczeniem obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji zidentyfikowano 27 aktywnych organizacji pozarządowych zarejestrowanych na terenie gminy. Choć ponad połowa z nich zlokalizowana jest w obszarze rewitalizacji, to w oczywisty sposób nie jest to równoznaczne z prowadzeniem działalności na jego rzecz. W Gminie Drezdenko współpraca z organizacjami odbywa się w ramach rocznych planów współpracy z organizacjami pozarządowymi uchwalanych przez Radę Miejską z końcem każdego roku na podstawie art. 5a ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Program ten zawiera zasady współpracy z organizacjami oraz priorytetowe zadania publiczne kierowane do realizacji we współpracy z organizacjami pozarządowymi, jak też wysokość środków przewidzianych na ich realizację.

Zgodnie z uchwałą nr LVI/351/2022 Rady Miejskiej w Drezdenku z dnia 21 stycznia 2022 roku w sprawie uchwalenia rocznego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami mogącymi realizować zadania pożytku publicznego na 2022 rok, do priorytetowych obszarów współpracy z organizacjami pozarządowymi należą zadania w sferze ochrony i promocji zdrowia, działalności na rzecz osób niepełnosprawnych, wspierania i upowszechniania kultury fizycznej, przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym, ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego oraz kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego. Zakres ten obejmuje stałe i jednocześnie najbardziej charakterystyczne i utrwalone obszary współpracy samorządów lokalnych z organizacjami pozarządowymi. Tematyka ta jest w znaczącym stopniu powiązana z celami rewitalizacji, jednakże nie obejmuje bezpośrednio działań rewitalizacyjnych.

Wysokość środków finansowanych kierowanych ze źródeł publicznych w znaczący sposób determinuje aktywność organizacji pozarządowych. Dotyczy to zwłaszcza podmiotów, które z uwagi na wąski obszar działalności nie sięgają po środki finansowane w ramach projektów wspieranych z Unii Europejskiej. W przypadku Gminy Drezdenko środki na wsparcie organizacji pozarządowych uległy zwiększeniu i począwszy od 2020 roku utrzymują się na poziomie 595 tysięcy złotych rocznie.

Brak znajomości organizacji pozarządowych lub grup mieszkańców działających w obrębie obszaru rewitalizacji deklarowało aż 77,3% uczestników badania. Pozostała część, pomimo

deklarowania takiej znajomości, wskazywała w głównej mierze instytucje publiczne lub prowadzone w oparciu o środki publiczne. Wymieniano wśród nich między innymi Klub Seniora, Ochotniczą Straż Pożarną, a także gminne instytucje kultury lub reintegracji społecznej. Wskazuje to wyraźnie, że działalność gminy prowadzona w tym zakresie jest istotna z punktu widzenia jej mieszkańców.

Uczestnicy mniej licznie wymieniali podmioty działające w formie stowarzyszeń, do których należały najczęściej kluby sportowe, organizacje harcerskie czy organizacje pozarządowe działające w sferze pomocy społecznej. Mieszkańcy zwracali również uwagę na działalność podmiotów działających w sferze kulturalnej takich jak Stowarzyszenie Canto Choralis, Stowarzyszenie Miłośników Muzyki Kameralnej i Organowej i Drezdenecki Uniwersytet Trzeciego Wieku, czy też aktywności fizycznej takich jak Stowarzyszenie Kultury Fizycznej Cyklistów Jednoślad.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi powinna być istotnym elementem wdrażania gminnego programu rewitalizacji. Z tego względu w kolejnych latach należy rozważyć poszerzenie współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie zadań publicznych polegających na rozwoju wspólnot i społeczności lokalnych.

Mając jednak na uwadze przejrzystość współpracy z sektorem pozarządowym zasadne będzie opracowanie, prócz planów rocznych, również wieloletniego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi, którego możliwość uchwalenia wynika z art. 5a ust. 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Taki program pozwoliłby na określenie celów tej współpracy w okresie kilku lat, a tym samym stworzenie stabilnych podstaw dla możliwości poszerzenia działalności organizacji pozarządowych.

Rozwój współpracy z sektorem pozarządowym może odbywać się poprzez utworzenie Gminnej Rady Działalności Pożytku Publicznego, a zapewnieniu udziału sektora pozarządowego w realizacji programu może ponadto służyć włączenie jego przedstawicieli do udziału w pracach Komitetu Rewitalizacji.

Potencjałem dla wdrożenia powyższych rozwiązań jest niewątpliwie funkcjonowanie na terenie miasta kilku bardzo aktywnych organizacji pozarządowych. Ich działania skupiają się zwłaszcza na aktywności kulturalnej i społecznej, co w znaczącym stopniu realizuje cele planowanego procesu rewitalizacji i może stanowić potencjał udziału w tym procesie.

W tym kontekście dostrzegane są w szczególności takie podmioty jak Stowarzyszenie Canto Choralis, Stowarzyszenie Miłośników Muzyki Kameralnej i Organowej, czy też Drezdenecki Uniwersytet Trzeciego Wieku, które mogą stać się ważnymi interesariuszami procesu rewitalizacji.

3.2. Diagnoza zjawisk gospodarczych

Podmioty gospodarcze

Szczególne położenie obszaru rewitalizacji w strukturze przestrzennej gminy wiąże się z występowaniem relatywnie wysokiej liczby podmiotów gospodarczych. Zgodnie bowiem z Centralną Ewidencją i Informacją o Działalności Gospodarczej w jego obrębie znajduje się około 400 podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON, co stanowi około 30,1% wszystkich podmiotów prowadzących działalność na terenie całej gminy. Związane jest to przede wszystkim z położeniem w ścisłym centrum miasta, które w naturalny sposób stanowi obszar koncentracji funkcji handlowych i usługowych.

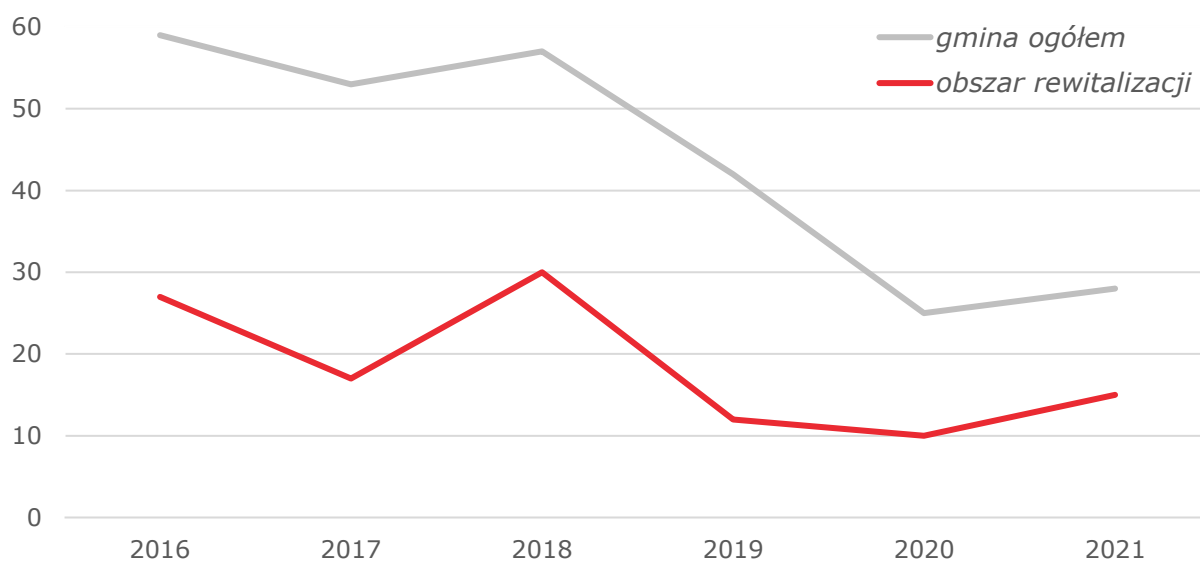
Długość funkcjonowania podmiotów gospodarczych w obszarze rewitalizacji wynosi około 10 lat. Jest to wynikiem stosunkowo dużej liczby podmiotów, które rozpoczęły swoje funkcjonowanie przed około 20 laty, gdyż takich podmiotów jest w tym obszarze około 70. Wysokiej liczby działalności nie należy jednak w żaden sposób wiązać z ich ogólną kondycją. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat w obszarze zarejestrowano 167 nowych działalności, co stanowiło 29,4% wszystkich nowych podmiotów zarejestrowanych w tym okresie w gminie. W tym czasie wyrejestrowano jednak aż 111 podmiotów gospodarczych, które stanowiły 42% wszystkich podmiotów wyrejestrowanych w tym okresie w gminie. Powyższe wskazuje na negatywną tendencję polegającą na utracie funkcji historycznie ukształtowanego centrum usługowego na rzecz pozostałej części gminy.

Tab. 5. Zmiana liczby podmiotów gospodarczych w okresie od 2016 do 2021 roku

	Gmina ogółem	Obszar rewitalizacji
Podmioty zarejestrowane	568	167
Podmioty wyrejestrowane	264	111
Udział nowych podmiotów w stosunku do wyrejestrowanych	2,15	1,5

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Drezdenku

Badając zmianę liczby podmiotów, które zakończyły swoją działalność w okresie ostatnich pięciu lat należy mieć jednak na uwadze, że proces ten nie wyróżniał się w żaden sposób większą intensywnością w okresie ostatnich dwóch lat. Jak wskazano bowiem na poniższym wykresie, liczba podmiotów gospodarczych, które wyrejestrowane zostały z rejestru była bowiem wyższa w okresie 2016-2018, aniżeli w latach 2019-2021.

Ryc. 9. Zmiana liczby podmiotów wyrejestrowanych z rejestru REGON w poszczególnych latach

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Drezdenku

Można zatem wnioskować, że wspomniany spadek liczby podmiotów gospodarczych nie jest bezpośrednio związany z ograniczeniem swobody prowadzenia działalności będącym konsekwencją wprowadzenia na terenie Polski stanu epidemii, lecz może być konsekwencją innych, zachodzących już wcześniej procesów gospodarczych polegających między innymi na ekspansji dużych sieci handlowych.

Tab. 6. Liczba podmiotów wyrejestrowanych z rejestru REGON w poszczególnych latach

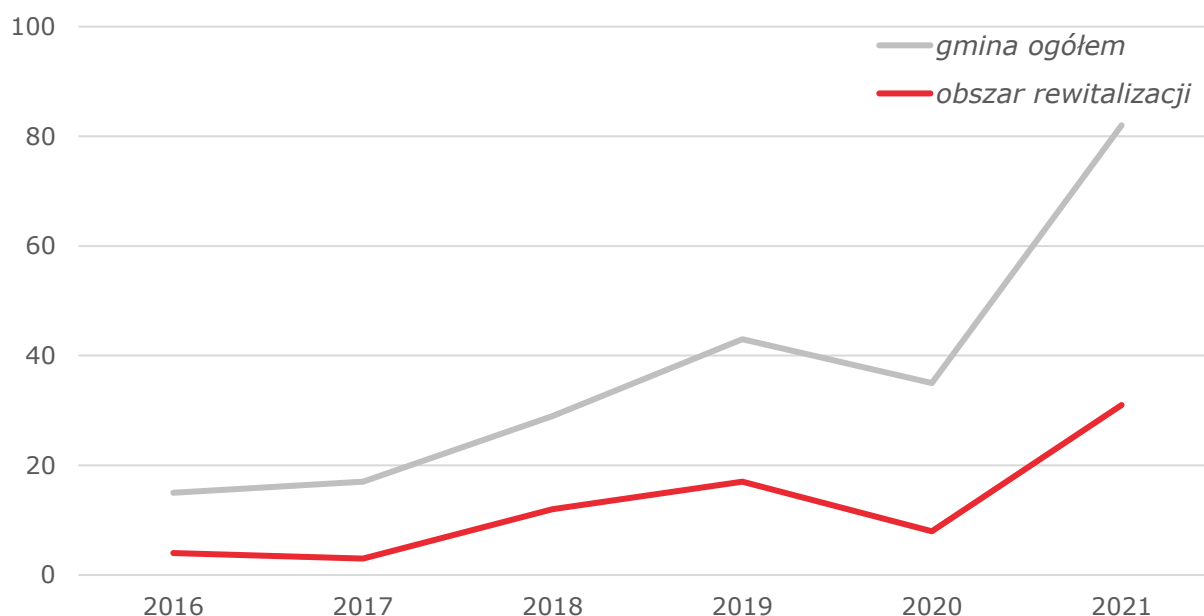
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Gmina ogółem	59	53	57	42	25	28
Obszar rewitalizacji	27	17	30	12	10	15

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Drezdenku

Próba oceny skutków wprowadzenia stanu epidemii COVID-19 na kondycję lokalnej przedsiębiorczości została przeprowadzona poprzez analizę liczby podmiotów gospodarczych, które podjęły na przestrzeni ostatnich pięciu lat decyzję o zawieszeniu działalności. W okresie od 2016 do 2021 roku takich podmiotów było na terenie Gminy Drezdenko łącznie 221, przy czym około 37% z nich decyzję o zawieszeniu prowadzonej działalności podjęło w 2021 roku. W tym samym okresie w obszarze rewitalizacji takich podmiotów było natomiast 75, zaś w 2021 roku decyzję o zawieszeniu działalności podjęło 41,3% z nich.

Zgodnie z danymi Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej średnia długość funkcjonowania podmiotów gospodarczych, które zawieszały swoją działalność wynosiła około 7,5 roku. Długość ta jest jednak silnie zróżnicowana, gdyż zawieszenie działalności dotyczyło dwóch podmiotów prowadzących działalność w okresie dłuższym niż 20 lat, trzech podmiotów prowadzących ją w okresie od 15 do 20 lat oraz trzynastu podmiotów, które prowadziły działalność przez okres od 10 do 15 lat.

Z drugiej strony istniała bardzo duża liczba podmiotów, które prowadziły ją przez okres zdecydowanie krótszy, w tym podmiotów prowadzących działalność krócej niż 5 lat, które stanowiły 40,2% wszystkich zawieszonych działalności. Zawieszane w tym okresie działalności gospodarcze nie należały jednak do branż najbardziej narażonych na skutki pandemii, gdyż dotyczyły przede wszystkim działalności polegających na świadczeniu usług budowlanych lub usług opiekuńczych.

Ryc. 10. Zmiana liczby podmiotów zawieszających działalność gospodarczą w poszczególnych latach

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Drezdenku

W oparciu o powyższą analizę można stwierdzić, że kondycja lokalnej przedsiębiorczości w obszarze rewitalizacji stanowi duży problem w kontekście zaspokojenia podstawowych potrzeb mieszkańców gminy. Problemy dla stabilnego działania tych podmiotów pojawiły się jednak jeszcze przez 2020 rokiem, co sugeruje, że były one związane z rosnącą konkurencją dotyczącą zwłaszcza dużych sieci handlowych. Ograniczenie swobody dla prowadzenia działalności gospodarczej związane z COVID-19, a następnie niekorzystne zjawiska ekonomiczne wokół wzrostu inflacji dodatkowo osłabiają podmioty gospodarcze i będą skutkować dalszym spadkiem ich liczby w obszarze.

Bezpośrednie skutki spadającej liczby podmiotów gospodarczych widoczne są w przestrzeni obszaru rewitalizacji i przekładają się bezpośrednio na niską estetykę przestrzeni publicznej, co dotyczy również obiektów zabytkowych.

Fot. 6. Opuszczone lokale użytkowe w obrębie centrum Drezdenka

Ważnym elementem wpływającym na lokalną przedsiębiorczość i stanowiącym uzupełnienie stałej oferty handlowej jest istniejące targowisko, które znajduje się w południowej części Drezdenka. Z uwagi na jego oddalenie od ścisłego centrum miasta oraz obszaru rewitalizacji nie generuje ono bezpośredniego obciążenia komunikacyjnego, ale nie wpływa również pozytywnie na poziom handlu w obrębie centrum. Jego przestrzeń wyróżnia się jednak bardzo złym stanem technicznym i brakiem dostosowania do potrzeb realizowanej funkcji, gdyż stanowi ono wyłącznie przestrzeń otwartego placu pozbawionego jakichkolwiek udogodnień dla użytkowników. Jest to bezpośrednią konsekwencją faktu, że teren targowiska stanowi własność prywatną i jest jedynie dzierżawiony przez gminę dla doraźnej realizacji funkcji. Uniemożliwia to gminie ponoszenie nakładów inwestycyjnych na jego przystosowanie do rozwoju i promocji handlu, w tym poprzez działania związane z organizacją przez gminę imprez handlowych, których celem byłoby dodatkowe pobudzenie aktywności handlowej w obszarze rewitalizacji.

Spółki prawa handlowego

W obrębie obszaru rewitalizacji funkcjonuje również szereg większych podmiotów, które prowadzą działalność w oparciu o przepisy dotyczące spółek prawa handlowego. Wśród najważniejszych i największych z nich znajdują się zakład odlewnictwa żelaza Victaulic Polska Spółka z o.o. oraz wytwórnia opakowań Smurfit Kappa Polska Spółka z o.o., które zlokalizowane są przy ulicy Niepodległości. Lokalizacja takich zakładów na terenie obszaru rewitalizacji, a szerzej także całej gminy, ma wymierny wpływ na poziom jej dochodów, co wpływa na zwiększenie potencjału inwestycyjnego dla realizacji nowych przedsięwzięć. Podmioty te zatrudniają kilkuset mieszkańców gminy wpływając jednocześnie na poziom dochodów ludności.

Obecność tak dużych zakładów ma również pozytywny wpływ na rynek pracy wpływając na poziom dochodów mieszkańców. W efekcie przynosi to korzystny wpływ dla lokalnej gospodarki, która może rozwijać się w większym stopniu dzięki zasobności mieszkańców. W tym kontekście dużym problemem pozostaje podniesienie jakości świadczonych lokalnie usług w taki sposób, aby mogły one konkurować z usługami świadczonymi w większych ośrodkach.

Samoocena kondycji podmiotów gospodarczych

Z uwagi na utratę przez obszar rewitalizacji funkcji historycznie ukształtowanego centrum handlowego i usługowego gminy, w trakcie prac nad programem podjęto również próbę przeprowadzenia oceny stanu lokalnej przedsiębiorczości. W tym celu przeprowadzone zostało badanie obejmujące elementy samooceny kondycji prowadzonej działalności oraz próbę identyfikacji głównych barier i zagrożeń dla ich funkcjonowania.

W badaniu, które zostało przeprowadzone przez Urząd Miejski w Drezdenku w sierpniu 2022 roku, udział wzięło aż 59 przedsiębiorców prowadzących działalność w obrębie centrum miasta. Podmioty te co do zasady prowadziły działalność handlową lub usługową, a większość z nich stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Inne formy działalności występowały tylko w pojedynczych przypadkach i obejmowały spółki cywilne lub spółdzielnie. Z uwagi na rodzaj i charakter prowadzonej działalności dwie trzecie podmiotów zatrudniało nie więcej niż dwie osoby.

Subiektywna ocena kondycji prowadzonej działalności była silnie zróżnicowana, jednak nie miała bezpośredniego związku z rodzajem i charakterem działalności. Przeważająca część podmiotów, nieco ponad 47%, oceniła ją co prawda jako przeciętną, ale 32% podmiotów oceniało ją jako dobrą. Negatywną ocenę, wyrażaną poprzez ocenę złą lub bardzo złą, przejawiało natomiast tylko nieco ponad 10% wszystkich podmiotów.

Pomimo dość dobrej oceny kondycji prowadzonej działalności około 44% podmiotów biorących udział w badaniu wskazało jednoznacznie, że boryka się obecnie ze skutkami

wprowadzenia stanu epidemii, co przełożyło się głównie na spadek obrotów w ubiegłych latach. Biorąc pod uwagę, że powszechnie sygnalizowanym problemem, na który zwróciło uwagę ponad 81% podmiotów, jest obecnie wzrost kosztów prowadzenia działalności, w tym kosztów mediów czy dostaw, brak stabilnego zabezpieczenia ekonomicznego stanowi jedną z głównych barier rozwoju tych podmiotów. Wśród pozostałych barier rozwojowych istotne znaczenie znalazło również niestabilne otoczenie prawne wskazywane przez niespełną połowę wszystkich podmiotów, a także nasilająca się konkurencja odczuwana przez 37,3% podmiotów.

Próba oceny modelu prowadzenia działalności została podjęta poprzez analizę przyjętego modelu komunikacji z otoczeniem. Najpowszechniejszym spośród wymienianych narzędzi komunikacji były witryny sklepowe wskazywane przez niespełną trzy czwarte podmiotów. Mniejszą popularnością cieszyły się media społecznościowe, których wykorzystanie dotyczy tylko połowy uczestników badania.

Niespełna połowa uczestników badania sformułowała swoje ogólne oczekiwania w zakresie możliwości wsparcia prowadzonej działalności gospodarczej. Większość z nich dotyczyła wsparcia udzielanego w formie dotacji lub obniżenia obciążeń fiskalnych i podatkowych, w tym podatku od nieruchomości lub czynszu dzierżawnego. W tym kontekście jednak część podmiotów wskazywała na konieczność wsparcia lokalnych przedsiębiorców, którzy muszą konkurować z większymi od siebie podmiotami.

Potwierdzeniem informacjami zebranych w ramach badania kondycji przedsiębiorczości były również pogłębione informacje zebrane podczas spaceru badawczego oraz spotkania z przedsiębiorcami, które odbywały się w dniach 30 i 31 sierpnia 2022 roku. Uczestnicy tych spotkań podkreślali, że na przestrzeni ostatniej dekady zdecydowanie zmniejszyła się liczba podmiotów prowadzących działalność na terenie centrum Drezdenka, co nie przełożyło się jednak na poprawę warunków prowadzenia działalności przez pozostałe podmioty, lecz paradoksalnie na ich obniżenie, co wynikało z generalnego obniżenia konkurencyjności tego obszaru dla mieszkańców. Skutkiem tego procesu był odpływ klientów, którzy coraz częściej decydowali się realizację potrzeb w Gorzowie Wielkopolskim lub Międzychodzie.

Problemem istotnym z punktu widzenia lokalnej gospodarki jest charakter nierejestrowanej działalności zarobkowej prowadzonej przez jej mieszkańców, który związany jest z położeniem gminy w relatywnie niewielkiej odległości od granicy z Republiką Federalną Niemiec. Działalność ta polega na imporcie używanych samochodów spoza granic kraju w celu pozyskiwania i sprzedaży części zamiennych. Konsekwencją są negatywne skutki w sferze środowiskowej związane między innymi z występowaniem na terenie gminy i obszaru rewitalizacji nielegalnych składowisk odpadów części samochodowych, których zabezpieczenie obciąża budżet gminy.

3.3. Diagnoza zjawisk środowiskowych

Zasoby przyrodnicze

Z uwagi na swoje położenie geograficzne w obrębie Puszczy Drawskiej i Puszczy Noteckiej, a także usytuowanie w Pradolinie Noteci, Gmina Drezdenko charakteryzuje się relatywnie dobrym stanem środowiska przyrodniczego. Pomimo, że tereny podlegające prawnej ochronie znajdują się przede wszystkim poza granicami administracyjnymi miasta, to warunki naturalne zdecydowały o objęciu tymi formami również wybranych elementów struktury przyrodniczej na terenie Drezdenka. Najważniejszą z nich jest ustanowiony uchwałą nr XVIII/128/03 Rady Miejskiej w Drezdenku z dnia 18 grudnia 2003 roku zespół przyrodniczo-krajobrazowy pod nazwą Drezdeneckie Uroczyska. Zespół ten rozciąga się głównie w kierunku zachodnim od granic administracyjnych miasta, zaś częściowo znajduje się również na jego terenie oraz w granicach obszaru rewitalizacji, stanowiąc cenny zasób przyrodniczy i rekreacyjny dla jego mieszkańców. Ponadto istotnym elementem struktury przyrodniczej, będącym świadectwem dawnego dziedzictwa, są również pomniki przyrody, które występują licznie zwłaszcza na terenach zurbanizowanych, w tym między innymi w obrębie obszaru rewitalizacji, a ich ochrona stanowi ważny element polityki gminy.

Walory przyrodnicze wynikają również z położenia nad rzekami, które stanowią ważny zasób środowiska przyrodniczego wpływający na jakość życia mieszkańców. Wykorzystanie potencjału tych zasobów odbywa się w ostatnich latach poprzez stopniowe i konsekwentne zagospodarowanie terenów w sąsiedztwie rzek w sposób polegający na ich udostępnieniu mieszkańcom. Dotyczy to przede wszystkim rzeki Miały, określanej potocznie na terenie gminy Starą Notecią, która położona jest w centrum miasta stanowiąc ważny zasób wpływający na poprawę komfortu zamieszkiwania w obrębie centrum Drezdenka.

Fot. 7. Zabudowania dawnego młyna i tartaku nad Starą Notecią z mostu na ulicy Marszałkowskiej

Niewątpliwym potencjałem związanym z walorami przyrodniczymi będącymi konsekwencją szczególnego położenia miasta jest fakt, że ich aktywna promocja i wykorzystanie są jednym z kluczowych kierunków rozwoju gminy, realizowanymi między innymi poprzez jej instytucje kultury. W największym stopniu dotyczy to Muzeum Puszczy Drawskiej i Noteckiej im. Franciszka Grasia, którego działalność opiera się między innymi na prezentacji bogactwa zasobów przyrodniczych terenów położonych w sąsiedztwie miasta. Wykorzystanie tych walorów odbywa się również poprzez działania zmierzające do ich udostępnienia jak najszerszemu gronu mieszkańców poprzez tworzenie atrakcyjnych przestrzeni publicznych.

Jakość powietrza

Elementem istotnym z punktu widzenia obszaru rewitalizacji jest niska na tle gminy jakość powietrza, która związana jest między innymi z występującą w tym miejscu niską emisją. Dostrzegana jest ona zwłaszcza w okresie zimowym, co związane jest ze spalaniem paliw stałych w piecach indywidualnych oraz kotłowniach lokalnych obsługujących zespoły budynków wielorodzinnych. Zgodnie z danymi Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków, która prowadzona jest na podstawie ustawy z dnia 21 listopada 2008 roku o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków, do podstawowych źródeł ogrzewania w obszarze rewitalizacji należą w szczególności indywidualne kotły na paliwo gazowe, które stanowią około 60% ogółu źródeł ogrzewania. W obszarze rewitalizacji znajduje się od około 200 do 250 kotłów na paliwa stałe, w szczególności węgiel i paliwa węglopochodne, które są kotłami najniższej klasy, przez co są kotłami niskiej efektywności.

Powyższe dane obejmujące nieco ponad 1 000 deklaracji dotyczących obszaru rewitalizacji nie prezentują jednak pełnej sytuacji obszaru co wynika z faktu, że pomimo obowiązku złożenia deklaracji w terminie do 30 czerwca 2022 roku, takie deklaracje nie zostały złożone przez wszystkie objęte tym obowiązkiem gospodarstwa domowe w obszarze rewitalizacji. Proces ten nie został zakończony z uwagi na jego bezpośrednie powiązanie z pomocą finansową służącą zakupowi nośników energii, co wpłynęło na dużą dynamikę zmian deklaracji.

Problemem z punktu widzenia jakości życia w obszarze rewitalizacji pozostaje zły stan powietrza. Poprawa jego jakości na terenie gminy stanowi ważny element jej polityki, a działania z tym związane zostały wskazane między innymi w *Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Drezdenko na lata 2023-2027 z perspektywą do 2031*. Również na podstawie poprzedzającego go programu w ostatnich latach prowadzono między innymi kampanie edukacyjne, których celem było ograniczenie zjawiska spalania śmieci. Mając jednak na uwadze rosnące w ostatnim czasie koszty nośników grzewczych istnieje bardzo duże zagrożenie obniżeniem jakości powietrza związane z niską emisją.

Hałas

Narażenie na oddziaływanie hałasu związane jest z dużym natężeniem ruchu kołowego, który w przypadku obszaru rewitalizacji jest konsekwencją niekorzystnego dla miasta przebiegu sieci dróg wojewódzkich. Dotyczy on w szczególności koncentracji ruchu kołowego na drodze wojewódzkiej nr 160 przebiegającej przez ścisłe centrum Drezdenka. Droga ta wyróżnia się ponadprzeciętnym obciążeniem komunikacyjnym z uwagi na brak alternatywnego połączenia o charakterze południkowym łączącym północną i południową część miasta. Zgodnie z danymi Generalnego Pomiaru Ruchu prowadzonego przez Zarząd Dróg Wojewódzkich natężenie pojazdów silnikowych w 2020 roku wynosiło średniodobowo aż 9 100 pojazdów silnikowych. Pomimo ograniczonej mobilności społeczeństwa w roku 2020, która była związana z wprowadzeniem na terenie kraju stanu epidemii, liczba ta stanowi znaczący wzrost obciążenia komunikacyjnego na terenie miasta w ciągu ostatniej dekady. W 2010 roku liczba takich pojazdów wyniosła bowiem 7 235¹¹. W tym okresie wzrosł o jedną czwartą ogólnej liczby pojazdów towarzyszył również wzrost udziału transportu autobusowego i ciężarowego, który w roku 2010 stanowił 14,7% ruchu na tym odcinku, a w roku 2020 stanowił już 15,5%. Jednocześnie zgodnie z danymi dotyczącymi pomiaru hałasu komunikacyjnego wykonanymi przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Zielonej Górze, które przytoczone zostały w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Drezdenko na lata 2019-2022 z perspektywą na lata 2023-2026, wartość hałasu drogowego przy drodze wojewódzkiej nr 160 w Drezdenku przekraczała w 2017 roku znacznie poziom dopuszczalny i była wyższa niż na badanych w tym okresie drogach wojewódzkich lub krajowych.

Fot. 8. Natężenie ruchu na drodze wojewódzkiej nr 160 w obrębie ulic Marszałkowskiej i Żeromskiego

Zgodnie z przeprowadzonymi analizami przestrzennymi bezpośrednim i trwałym oddziaływaniem natężenia ruchu komunikacyjnego narażonych jest około 167 mieszkańców obszaru rewitalizacji zamieszkujących w bezpośrednim sąsiedztwie pasa

¹¹ Dane Zarządu Dróg Wojewódzkich w Zielonej Górze

drogowego, za które przyjęto odległość do 50 metrów od tej drogi. Negatywny wpływ ruchu dotyczy jednak również osób, które przebywają lub zamieszkują w dalszej odległości, a także przemieszczają się na terenie centrum realizując swoje podstawowe potrzeby życiowe. Obciążenie komunikacyjne ma zatem również wpływ na bezpieczeństwo użytkowników obszaru rewitalizacji.

Przestępstwa środowiskowe

Problemy z punktu widzenia stanu środowiska przyrodniczego zjawiskami, które w negatywny sposób wpływają na wizerunek i bezpieczeństwo w obszarze rewitalizacji, są występujące w tym miejscu problemy w zakresie gospodarki odpadami. Zostały one ujawnione na etapie identyfikacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, kiedy to ujawniono, że dużym problemem dotyczącym w szczególności terenów miasta jest tworzenie się w jego obrębie dzikich wysypisk odpadów. Według danych Urzędu Miejskiego aż 16 spośród 25 wszystkich lokalizacji takich obiektów ujawnionych w 2021 roku znajdowało się w granicach administracyjnych miasta. Nielegalne gromadzenie odpadów dotyczyło najczęściej odpadów budowlanych i rozbiórkowych oraz części samochodowych, co związane jest ze specyfiką i rodzajem prowadzonej działalności na terenie gminy.

Zjawisko to utrzymuje się na terenie obszaru rewitalizacji pomimo wdrożenia dotychczas licznych usprawnień w zakresie gospodarki odpadami. Zgodnie z obowiązującym regulaminem utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Drezdenko, który został przyjęty uchwałą nr XXVIII/143/2020 Rady Miejskiej w Drezdenku z dnia 21 kwietnia 2020 roku, prócz odbywającego się zgodnie ze stałym harmonogramem systemu odbierania odpadów komunalnych, mieszkańcy gminy mają możliwość przekazywania w miejscu zamieszkania również innych odpadów komunalnych w ramach zbiórek mobilnych. Dotyczy to zarówno odpadów wielkogabarytowych i mebli, jak też zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, które odbierane są bezpośrednio z miejsc gromadzenia odpadów w terminach określonych w harmonogramie odbioru odpadów komunalnych z określoną częstotliwością co najmniej raz na dwa miesiące.

Fot. 9. Nielegalne wysypiska odpadów w obrębie obszaru rewitalizacji

Na terenie gminy funkcjonuje ponadto Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, który prowadzony jest przez podmiot wyłoniony w trybie przetargu nieograniczonego. Punkt umożliwia przekazywanie segregowanych odpadów komunalnych właścicielom zamieszkałych nieruchomości. Zgodnie z uchwałą nr XXVIII/144/2020 Rady Miejskiej w Drezdenku z dnia 21 kwietnia 2020 roku w sprawie *szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów, w zamian za uiszczaną przez właścicieli nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi na terenie Gminy Drezdenko*, możliwość ta dotyczy również odpadów budowlanych i rozbiórkowych, które pochodzą z remontów prowadzonych we własnym zakresie i na wykonanie których nie jest wymagane pozwolenie na budowę lub zgłoszenie. Roczny limit takich odpadów wynosi do 2 metrów sześciennych, co zaspokajać powinno podstawowe potrzeby w zakresie remontów wykonywanych w trybie gospodarczym.

Istotnym problemem pozostaje niska świadomość mieszkańców w zakresie istniejących możliwości korzystania z oferty odbioru i przekazywania odpadów, która funkcjonuje na terenie gminy. Jednakże prócz narzędzi edukacji i promocji zasadne może być również rozwijanie systemu miejskiego monitoringu, który mógłby pozwolić na ujawnienie sprawców takich zdarzeń. Ważnym elementem obniżającym wizerunek obszaru rewitalizacji oraz stan jego zagospodarowania jest bardzo zły stan większości miejsc gromadzenia odpadów, który wynika ze zwartej struktury urbanistycznej miasta. Brak właściwego zabezpieczenia tych miejsc negatywnie wpływa na praktyki w zakresie gospodarowania odpadami.

3.4. Diagnoza zjawisk przestrzenno-funkcjonalnych

Obszar rewitalizacji obejmuje fragment o największej gęstości zaludnienia na terenie gminy. Zamieszkuje w nim 29% jej mieszkańców, co stanowi jednocześnie aż 50,4% mieszkańców miasta. Obejmuje on przy tym wyłącznie jedną trzecią jego powierzchni, co wynika ze stosunkowo zwartej struktury urbanistycznej tego obszaru. Dotyczy to w szczególności centrum będącego historycznym układem przestrzennym wpisanym do rejestru zabytków nieruchomości województwa lubuskiego.

Zabudowa składa się w tym miejscu z bardzo zwartych kwartałów, w których poza pierwszą linią zabudowy bardzo często zlokalizowane są wewnętrzne oficyny pozbawione bezpośredniego dostępu do drogi publicznej. W obrębie wnętrza bardzo często zlokalizowana jest również służąca różnym celom zabudowa gospodarcza, która powstała w różnych okresach i przez to sprawia wrażenie nieuporządkowanej. Takie zagospodarowanie, przy jednoczesnych złożonych uwarunkowaniach własnościowych, utrudnia wykorzystanie potencjału wnętrza kwartałów i zagospodarowanie ich dla potrzeb mieszkańców.

Fot. 10. Wnętrza kwartałów przy ulicy Nowogrodzkiej i Lwowskiej w centrum Drezdenka

Obszar boryka się jednocześnie z problemami związanymi z dysfunkcyjnym układem komunikacyjnym oraz związanym z tym obciążeniem centrum miasta ruchem kołowym, który oddziałuje w sposób negatywny na bezpieczeństwo i zdrowie mieszkańców. Z uwagi na podjęcie działań polegających na utworzeniu obwodnicy miasta w ciągu dróg wojewódzkich, rozważania dotyczące przemian struktury funkcjonalno-przestrzennej centrum uwzględniać muszą stan docelowy, który jest związany z wyprowadzeniem ruchu kołowego z Drezdenka, a który pozwoli na wprowadzenie zmian w zakresie organizacji ruchu.

W obrębie obszaru rewitalizacji znajdują się również położone w granicach miasta tereny nieurbanizowane. Obejmują one historycznie powiązane z miastem tereny otwarte stanowiące jego zaplecze rekreacyjne. Choć samo Drezdenko jest ośrodkiem o zwartej historycznie ukształtowanej zabudowie, w jego otoczeniu znajdują się liczne elementy przyrodnicze, które od wieków były uznawane jako zaplecze rekreacyjne miasta. Dotyczy to w szczególności terenów lasu miejskiego przy ulicy Milickiej, gdzie na przełomie dziewiętnastego i dwudziestego wieku rozwinięto nowy zespół zabudowy rekreacyjnej obejmującej między innymi schronisko młodzieżowe, otwarty basen, strzelnicę oraz stadion. Obiekty wchodzące w skład tego zespołu stanowią cenny zasób dziedzictwa miasta. Z uwagi na funkcjonalne powiązanie terenów otwartych ze zwartym ośrodkiem miejskim stanowią one część wyznaczonego obszaru rewitalizacji, dzięki czemu możliwa będzie realizacja przedsięwzięć z wykorzystaniem ich potencjału przyrodniczego i kulturowego.

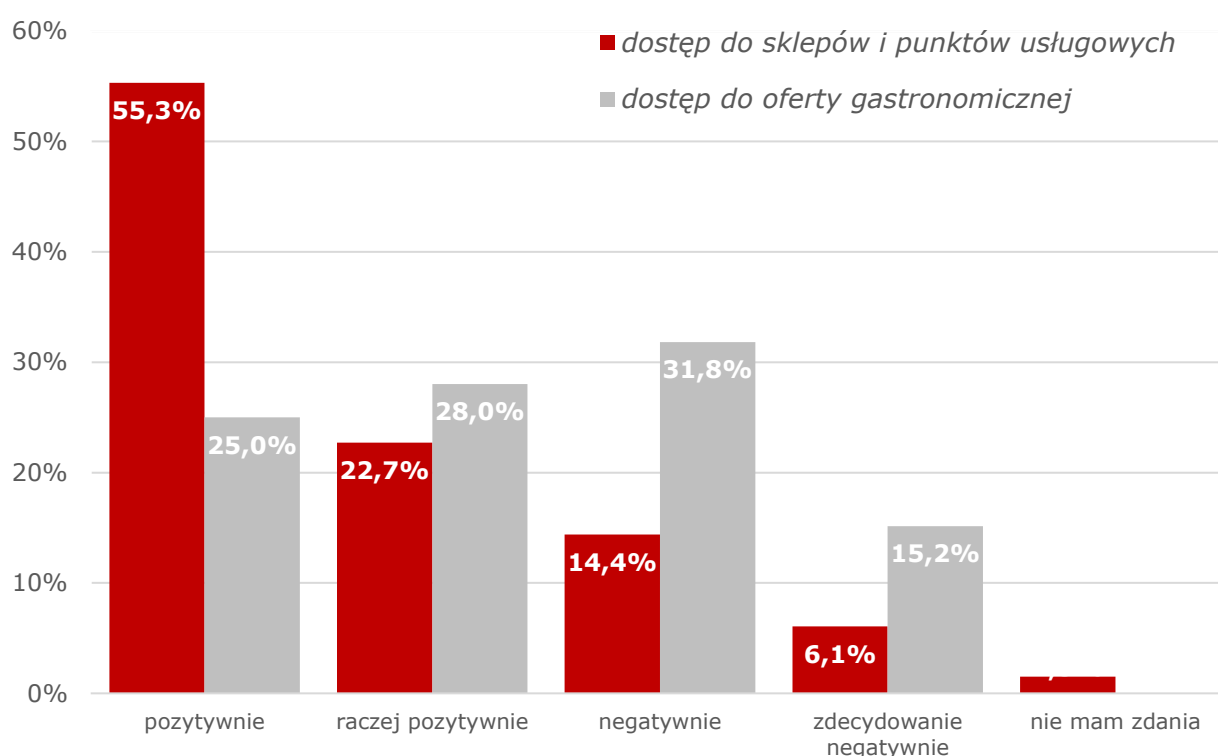
Dostęp do usług

Z uwagi na swoje położenie w strukturze gminy obszar rewitalizacji stanowi ważne zaplecze usługowe. Mieści on nie tylko najważniejsze instytucje publiczne o charakterze gminnym, ale również istotną część instytucji powiatowych dla powiatu strzelecko-drezdeneckiego. W obszarze skupiają się działalności gospodarcze o charakterze usługowym.

Jak wskazano na poniższym wykresie w ocenie uczestników badania pozytywnie (55,3%) lub raczej pozytywnie (22,7%) oceniana jest dostępność sklepów i punktów usługowych,

a ich liczba i jakość oceniana jest jako wystarczająca. Znacznie mniej korzystna ocena dotyczy natomiast gastronomii, która oceniona została przez wszystkie osoby uczestniczące w badaniu, co wskazuje na istotność tego zagadnienia dla mieszkańców gminy. Pozytywną ocenę wyraziło co prawda 53% osób, jednakże ocena negatywna dotyczyła w tym przypadku aż 47% osób.

Znaczącym problemem w dostępie do usług dla mieszkańców pozostaje jakość niektórych rodzajów działalności gospodarczych. Dotyczy to w szczególności oferty gastronomicznej, zwłaszcza w obrębie centrum Drezdenka, która w niewielkim stopniu odpowiada na potrzeby mieszkańców i turystów z uwagi na jej bardzo niewielkie zróżnicowanie.

Ryc. 11. Ocena dostępu wybranych usług o charakterze komercyjnym

Źródło: Badanie opinii mieszkańców dla potrzeb Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko

Uwarunkowania własnościowe

W obrębie obszaru rewitalizacji następuje koncentracja zasobu mieszkaniowego gminy. Zasób ten obejmuje łącznie 26 budynków komunalnych, w których znajduje się 59 lokali mieszkalnych, oraz 347 lokali znajdujących się w 156 obiektach, w których gmina występuje na prawach współwłaściciela. W obszarze rewitalizacji zlokalizowanych jest natomiast 20 lokali mieszkalnych mieszczących się w budynkach gminnych oraz aż 283 lokale mieszkalne w budynkach wspólnot mieszkaniowych. Wskazuje to, że w obszarze znajduje się około 75% mieszkaniowego zasobu gminy.

Zasób ten jest jednak silnie rozproszony. Składa się na niego tylko 5 obiektów mieszkalnych, które w całości należą do gminy. Pozostała część zasobu, która znajduje się w obiektach wspólnot, obejmuje aż 127 obiektów, które co do zasady są bardzo niewielkimi budynkami obejmującymi tylko kilka lokali mieszkalnych. W takich przypadkach gospodarowanie zasobem jest bardzo utrudnione z uwagi na fakt, że zarządzanie nieruchomością nie odbywa się w oparciu o ustawę o własności lokali, przez co wymaga decyzji w drodze konsensusu.

Struktura własnościowa gruntów w obszarze rewitalizacji jest silnie zróżnicowana. W ujęciu generalnym tereny publiczne znajdują się we władaniu gminy dzięki czemu możliwe jest zaspokajanie najważniejszych zbiorowych potrzeb mieszkańców. Bardziej złożona sytuacja dotyczy jednak wnętrz kwartałów, które stanowią najczęściej nieruchomości znajdujące się we współwłasności gminy i wiąże się z koniecznością podejmowania decyzji przez wielu współwłaścicieli.

Złożona sytuacja własnościowa w zakresie gruntów mogących potencjalnie zaspokajać potrzeby społeczne mieszkańców pełniąc funkcje publiczne dotyczy północnej części miasta w rejonie ulicy Dworcowej i Portowej. Związana jest ona z położeniem pomiędzy terenami należącymi do Skarbu Państwa, które zarządzane są odpowiednio przez PKP S.A. i PKP PLK S.A. oraz Wody Polskie, jak również gruntów należących do Samorządu Województwa Lubuskiego, co związane jest z przebiegiem drogi wojewódzkiej. Problem dotyczący własności gruntów odnosi się również do terenów dawnej twierdzy obejmujących nieruchomości przy ulicy Plac Wolności. Mając na uwadze, że parcelacja tego założenia nastąpiła przed wieloma laty, w przestrzeni istnieją obecnie duże problemy własnościowe.

Tak złożona struktura własności będzie ograniczać możliwość realizacji przedsięwzięć publicznych służących poprawie jakości życia mieszkańców, a w przypadku ich realizacji będzie wydłużać ten proces oraz generować koszty związane z uporządkowaniem sytuacji własnościowej. Z tego względu przedsięwzięcia powinny posiadać dłuższy okres realizacji pozwalający na przeprowadzenie odpowiednich prac przygotowawczych.

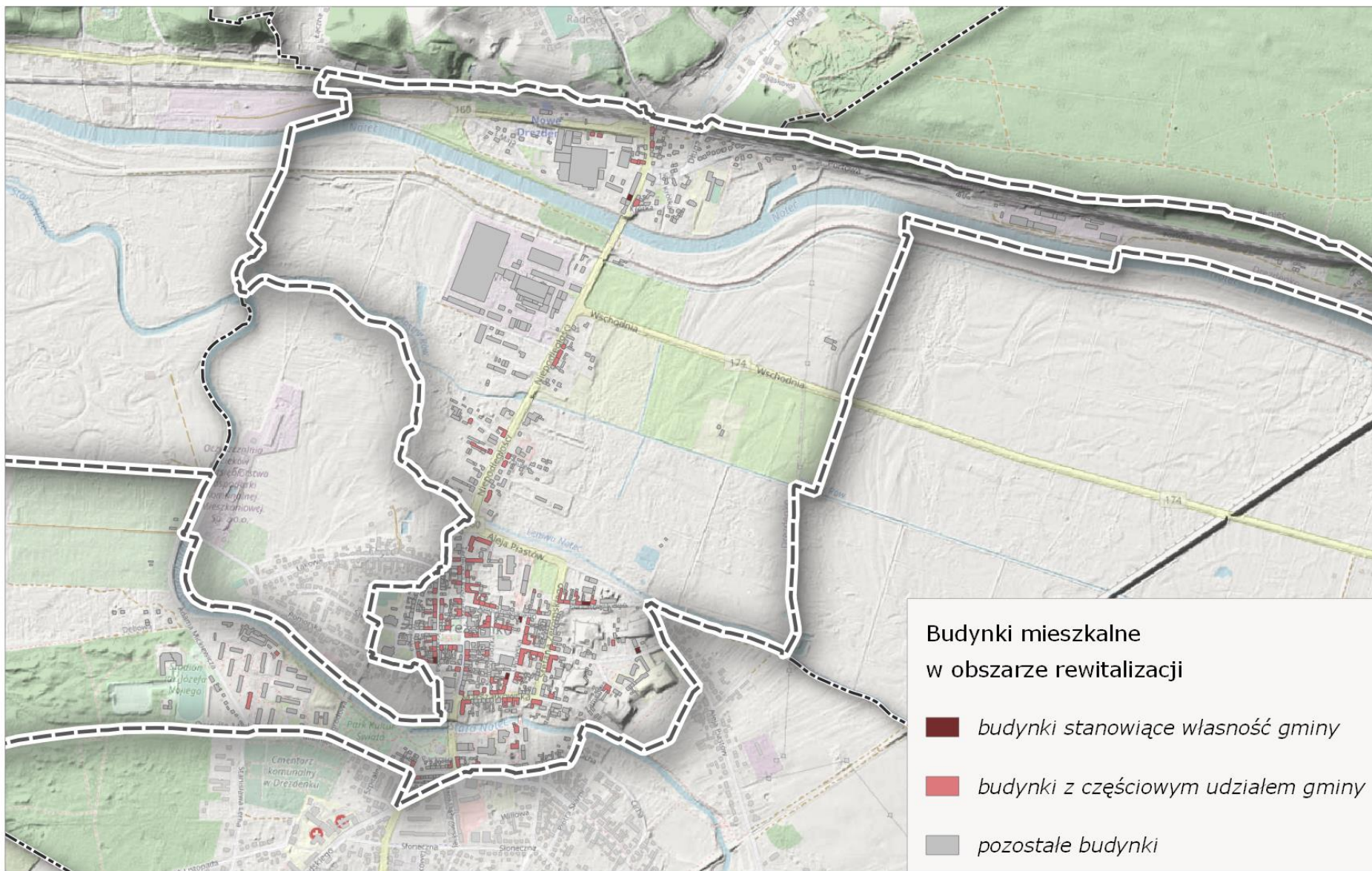
Lokale użytkowe

Z punktu widzenia oddziaływania na aktywność gospodarczą w obszarze rewitalizacji ważnym problemem pozostaje fakt, że Gmina Drezdenko dysponuje relatywnie niewielką liczbą lokali użytkowych. Ich liczba w obszarze rewitalizacji stanowi jedynie osiemnaście lokali, spośród których wyłącznie dwa nie są objęte obecnie umowami najmu. Lokale te koncentrują w obszarze centrum i są położone między innymi wokół Placu Wileńskiego, w tym przy ulicy Nowogrodzkiej, a także przy ulicach Kościuszki, Marszałkowskiej, Krakowskiej, Piłsudskiego oraz Alei Piastów.

ROZMIESZCZENIE MIESZKANIOWEGO ZASOBU GMINY W STRUKTURZE OBSZARU REWITALIZACJI

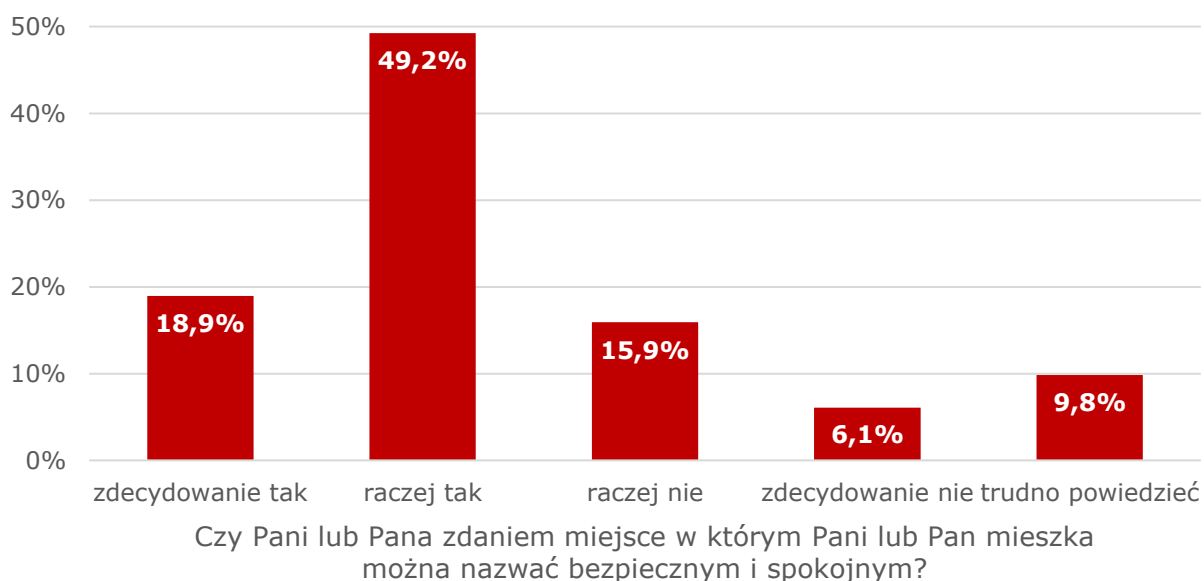
Ryc. 11. Rozmieszczenie mieszkaniowego zasobu gminy w strukturze obszaru rewitalizacji

Z uwagi na istniejące potrzeby gminy tylko pojedyncze lokale użytkowe wynajmowane są przez osoby prywatne w celu prowadzenia działalności gospodarczej. W pozostałej części są one natomiast przeznaczone pod funkcje publiczne związane z działalnością instytucji gminnych lub powiatowych, a także dla potrzeb kilku działających tutaj organizacji pozarządowych.

Pomimo, że niewątpliwym potencjałem jest zwarta struktura usługowego centrum miasta, to charakterystyka prowadzonej gospodarki lokalami użytkowymi powoduje, że gmina ma obecnie bardzo ograniczone możliwości oddziaływania na sferę lokalnej gospodarki. Stanowi to problem zwłaszcza w tych lokalizacjach, które mają istotne znaczenie wizerunkowe dla całej gminy i w których pożądanym byłoby wprowadzenie funkcji, które pomimo komercyjnego charakteru mogą służyć mieszkańcom, na przykład poprzez rozwój oferty gastronomicznej. Próba wykorzystania takich lokalizacji wiązałaby się jednak z koniecznością zapewnienia alternatywnych lokalizacji dla obecnych tam w tej chwili podmiotów, zwłaszcza organizacji pozarządowych.

Bezpieczeństwo

Obszar rewitalizacji wyróżnia się na tle gminy relatywnie wysoką liczbą interwencji służb mundurowych. Zgodnie z danymi Komendy Powiatowej Policji w Strzelcach Krajeńskich w jego obrębie w 2021 roku miejsce miało 39,2% wszystkich interwencji, które miały miejsce na terenie Gminy Drezdenko. Związane jest to jednak głównie z faktem skupienia w tym miejscu aktywności dużej części mieszkańców gminy. Zdarzenia te dotyczą często wypadków i kolizji komunikacyjnych oraz są związane ze względnie wysoką aktywnością służb mundurowych.

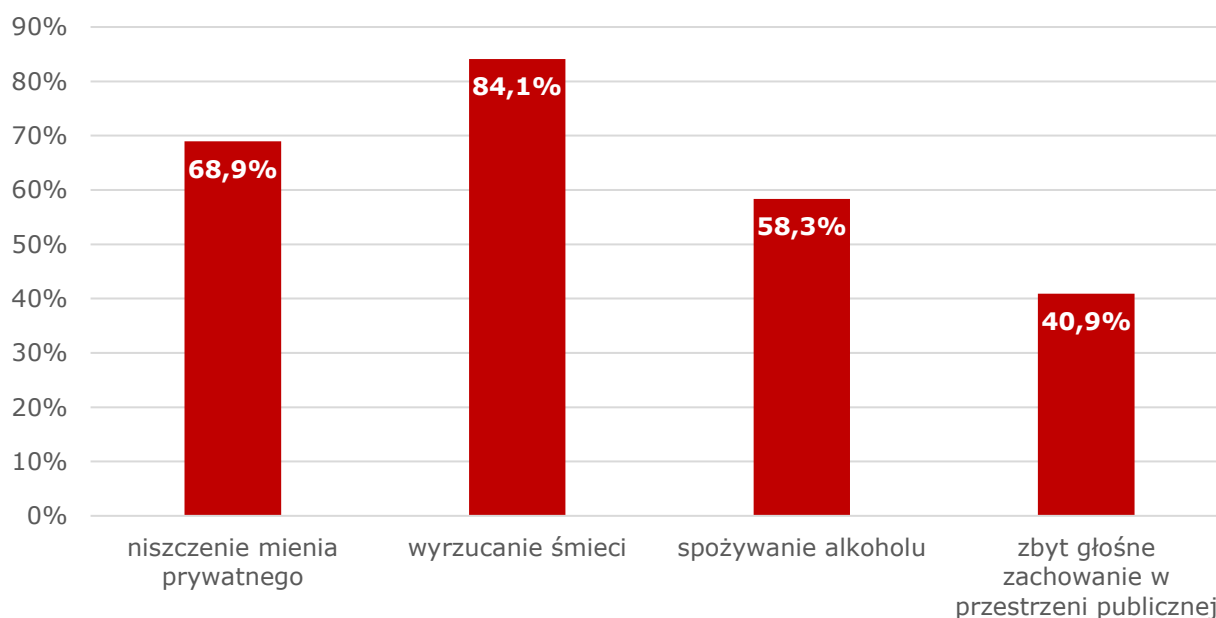

Ryc. 12. Subiektywna ocena poziomu bezpieczeństwa uczestników badania

Źródło: Badanie opinii mieszkańców dla potrzeb Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko

Poziom bezpieczeństwa został jednak pozytywnie oceniony przez mieszkańców biorących udział w badaniu, w którym aż 68,1% osób oceniało miejsce swojego życia jako bezpieczne i spokojne. Potwierdzeniem powyższego twierdzenia jest ocena własnego bezpieczeństwa osobistego: 44,7% osób wskazało, że raczej nie obawia się, że może zostać ofiarą przestępstwa, a 9,1% wskazało, że zdecydowanie się tego nie obawia. Negatywna ocena stanu bezpieczeństwa dotyczyła natomiast łącznie około 20,5% osób.

Poziom bezpieczeństwa w obszarze rewitalizacji był oceniany również poprzez określenie poziomu kluczowych z punktu widzenia użytkowników zagrożeń publicznych. Do tych najbardziej istotnych zaliczono wyrzucanie śmieci (84,1% uczestników) i niszczenie mienia prywatnego (68,9% uczestników), jak również spożywanie alkoholu w miejscach publicznych (58,3% uczestników). Wskazuje to wyraźnie, że mieszkańcy przejawiają bardzo duże zainteresowanie stanem przestrzeni publicznej, a także chętnie wskazują inne przyczyny zagrożeń bezpieczeństwa publicznego.

Jakiego rodzaju zachowania i sytuacje mające miejsce w obszarze rewitalizacji uznaje Pani lub Pan za nieakceptowalne?

Ryc. 13. Główne przyczyny obniżania poziomu bezpieczeństwa publicznego

Źródło: Badanie opinii mieszkańców dla potrzeb Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko

Potencjałem w zakresie bezpieczeństwa publicznego pozostaje jego relatywnie wysoki poziom, jak również duża świadomość mieszkańców, którzy w świadomy sposób potrafią zidentyfikować zachowania i sytuacje nieakceptowalne z punktu widzenia współżycia społecznego. Można domniemać zatem, że czują się oni odpowiedzialni za otaczającą ich przestrzeń.

Zagrożenie powodziowe

Istotnym z punktu widzenia stanu zagospodarowania terenów otwartych w obrębie miasta oraz jego aktualnej struktury przestrzennej elementem środowiska przyrodniczego jest występujące zagrożenie powodziowe. Związane jest ono z położeniem Drezdenka w sąsiedztwie Noteci oraz rozległej pradolinie rzeki, która stanowi obszar szczególnego zagrożenia powodzią. Wpłynęło to na ukształtowanie struktury przestrzennej miasta oraz jego zwarty układ urbanistyczny, a także wyraźny podział na trzy główne części zlokalizowane w strefach bezpiecznych z punktu widzenia zagrożenia powodziowego. Należą do nich historyczne centrum miasta, które zlokalizowane jest pomiędzy rzeką Miałą, określaną powszechnie mianem Starej Noteci, która tworzy jednolitą część wód o kodzie RW600020188929, oraz stanowiącą jej dopływ Leniwką Notecką, południowa część miasta rozwijająca się na południe od Starej Noteci, a także fragment w obrębie stacji kolejowej Nowe Drezdenko, który położony jest ponad głównym przebiegiem Noteci. Uwarunkowania te kształtują również niekorzystny układ połączeń komunikacyjnych z północną częścią miasta i obszaru rewitalizacji, który opiera się na ulicy Niepodległości stanowiącej jedyne, a przez to bardzo obciążone połączenie komunikacyjne.

Warunki naturalne nie tylko ukształtowały zwarty układ urbanistyczny miasta, ale na przestrzeni lat ograniczyły niekorzystne zjawiska związane z niekontrolowanym rozwojem przestrzennym w jego obrębie. Dostępność terenów inwestycyjnych przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe w innych sołectwach nie pozwoliła jednak na utrzymanie liczby ludności na dotychczasowym poziomie. Może być to wynikiem niskiej atrakcyjności Drezdenka jako miejsca zamieszkiwania na tle atutów, które mieszkańcy dostrzegają z zamieszkiwania na obszarze wiejskim. W tym kontekście proces rewitalizacji powinien oddziaływać głównie na poprawę warunków zamieszkiwania w obrębie obszaru rewitalizacji w taki sposób, aby ograniczyć odpływ mieszkańców z centrum miasta, w tym tych najbardziej aktywnych.

Powyższe założenie będzie wiązało się z realizacją nielicznych przedsięwzięć w obszarze szczególnego zagrożenia powodzią. Przedsięwzięcia te będą co do zasady dotyczyć obiektów istniejących, w tym o szczególnych walorach z punktu widzenia ochrony dziedzictwa oraz przypadków, w których działania te nie mogą być realizowane w innych lokalizacjach. Mając jednak na uwadze zasady zabudowy i zagospodarowania terenu położonego na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, w związku z realizacją tych przedsięwzięć wdrożone uwzględnione zostaną następujące zasady:

- rezygnacji z wprowadzania nowej zabudowy na wolnych od niej działkach, z dopuszczeniem koniecznego, ograniczonego gabarytowo uzupełniania zabudowy istniejącej w niezbędnym zakresie;

- podejmowania w budynkach istniejących w pierwszej kolejności działań podnoszących odporność na oddziaływanie wód powodziowych i niepowodujących ich rozprzestrzeniania;
- stosowania w zabudowie uzupełniającej rozwiązań funkcjonalnych, konstrukcyjnych, materiałowych i instalacyjnych odpornych na oddziaływanie wód powodziowych i niepowodujących ich rozprzestrzeniania, zapewniających bezpieczeństwo mienia i użytkowników;
- zastosowania do obsługi zabudowy miejskiej sieci kanalizacji sanitarnej wyposażonej w urządzenia zapobiegające rozprzestrzenianiu wód powodziowych;
- odstąpienia od gromadzenia ścieków i innych substancji mogących zanieczyścić wody, w tym wyznaczania tam nowych miejsc gromadzenia odpadów stałych;
- maksymalnej ochrony naturalnej retencji poprzez ograniczenie wprowadzania nawierzchni nieprzepuszczalnych;
- odstąpienia od wprowadzania form zieleni utrudniających swobodny przepływ wód powodziowych;
- ograniczenia stosowania ogrodzeń z dopuszczeniem jedynie form niepowodujących utrudnień w swobodnym przepływie wód powodziowych;
- zapewnienia bezpieczeństwa przebywającym, w tym uwzględnienia niezbędnych warunków ewakuacji we wszystkich realizowanych tam projektach budowlanych, z uwzględnieniem osób ze szczególnymi potrzebami;
- rezygnacji z organizacji imprez masowych na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią w przypadku zapowiedzi zbliżania się fali powodziowej oraz usunięcia stamtąd wszelkich przedmiotów, które mogą zostać przez nią uniesione.

Ponadto w odniesieniu do potencjalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które realizowane będą w obrębie drogi wodnej oraz w jej otoczeniu, przedsięwzięcia będą realizowane w taki sposób, aby nie powodować zmiany parametrów eksploatacyjnych drogi wodnej oraz nie będą wprowadzać utrudnień w aspekcie bezpieczeństwa żeglugi w trakcie ich realizacji.

Jakość przestrzeni

W ciągu ostatnich lat na terenie Drezdenka i w obrębie obszaru rewitalizacji zrealizowano liczne przedsięwzięcia infrastrukturalne, które polegały na poprawie jakości przestrzeni publicznej. Do najważniejszych z nich należy Park Kultur Świata z promenadą wzdłuż Starej Noteci, Plac Kościelny, Plac Wileński, Skwer przy ulicy Szkolnej i Kościuszki oraz przebudowa ulicy Wiejskiej.

Fot. 11. Przestrzeń Placu Wileńskiego w centrum Drezdenka

Wcześniejsze lata objęły również przebudowę fragmentu ulicy Kościuszki pomiędzy ulicami Warszawską i Marszałkowską, w wyniku której podniesiono standard strefy pieszej wyłączonej z ruchu kołowego, co stało się przyczyną do rozwoju w tej części lokalnej gastronomii.

Dostęp do przestrzeni publicznych spotyka się z pozytywną oceną mieszkańców. Dotyczy to zwłaszcza terenów zieleni, takich jak parki i skwery, których dostępność została oceniona zdecydowanie pozytywnie (45,5%) lub pozytywnie (34,1%). Dostępność ta związana jest zwłaszcza z położeniem w obrębie Starej Noteci (rzek Miały), której walory zostały wykorzystane w ostatnich latach poprzez stworzenie wysokiej jakości przestrzeni dla mieszkańców. Nieco mniej korzystne oceny dotyczyły natomiast terenów ogólnodostępnej rekreacji i terenów sportowych, w których suma ocen pozytywnych stanowiła 49,2%.

Pomimo relatywnie wysokiej jakości przestrzeni publicznej dużym problemem pozostaje fragmentacja przestrzeni oraz brak połączeń i ciągłości między zrealizowanymi już przestrzeniami publicznymi. Obniża to zarówno komfort, jak i bezpieczeństwo użytkowników, a w przypadku osób ze szczególnymi potrzebami w niektórych przypadkach może nawet wykluczać z możliwości korzystania z przestrzeni. Docelowa wizja systemu przestrzeni publicznych, prócz likwidacji barier komunikacyjnych, musi jednak odnosić się do stanu docelowego związanego z przeniesieniem ruchu tranzytowego na realizowaną obwodnicę Drezdenka.

Jakość przestrzeni miejskiej oceniana jest również poprzez wizerunek i estetykę obszaru rewitalizacji. Pomimo licznych inwestycji w infrastrukturze publicznej obszar ten boryka się z dużymi problemami w zakresie ładu przestrzennego, które są wynikiem utrwalonego podejścia do gospodarowania przestrzenią. W obszarze znajduje się ponadto duża liczba obiektów zabytkowych, które znajdują się zarówno w rękach publicznych, jak i prywatnych, a których stan zachowania znajduje się na nieodpowiednim poziomie.

Fot. 12. Przestrzeń placu i kamienica w obrębie skrzyżowania ulicy Kościuszki i Poniatowskiego

Mając na uwadze planowane i istotne z punktu widzenia *Strategii Rozwoju Gminy Drezdenko* opracowanie uchwały w sprawie ustalenia zasad i warunków sytuowania obiektów małej architektury, tablic reklamowych i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń, ich gabarytów, standardów jakościowych oraz rodzajów materiałów budowlanych, z jakich mogą być wykonane, z uwagi na newralgiczny charakter obszaru rewitalizacji zasadne będzie podjęcie działań wyprzedzających polegających na upowszechnianiu, a następnie wdrażaniu dobrych praktyk w zakresie ładu przestrzennego, jako działania o charakterze wyprzedzającym wdrożenie przepisów tej uchwały.

Ważnym elementem obniżającym jakość przestrzeni publicznej są również funkcjonujące w obrębie obszaru rewitalizacji miejsca gromadzenia odpadów. Miejsca te lokalizowane są w widocznych lokalizacjach i nie są zabezpieczone przed osobami postronnymi, co wpływa na obniżenie porządku utrzymywanego w ich obrębie. Z uwagi na zabytkowy charakter i ścisłą zabudowę wyznaczenie takich miejsc stanowi wyzwanie dla wizerunku centrum. W chwili obecnej w jego obrębie odnaleźć można kilkanaście takich niezabezpieczonych miejsc.

Fot. 13. Miejsca gromadzenia odpadów zlokalizowane w przestrzeni publicznej centrum

Dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami

Pomimo, że przestrzeń publiczną na terenie Drezdenka wyróżniają się pozytywnie jakością rozwiązań projektowych, dużym problemem pozostaje fragmentacja przestrzeni i niezadowalająca jej dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Przestrzeń nie są ze sobą połączone wygodnymi ciągami pieszymi, które posiadałyby obniżenia krawężników lub wygodne nawierzchnie, co związane jest z różnymi materiałami wykorzystywanymi dla potrzeb remontów, różnymi właścicielami, a także zabytkową strukturą układu miasta. W tym kontekście niezbędne jest wypracowanie standardów kształtowania chodników oraz przeprowadzenie oceny, która pozwoli na ustalenie priorytetów inwestycyjnych.

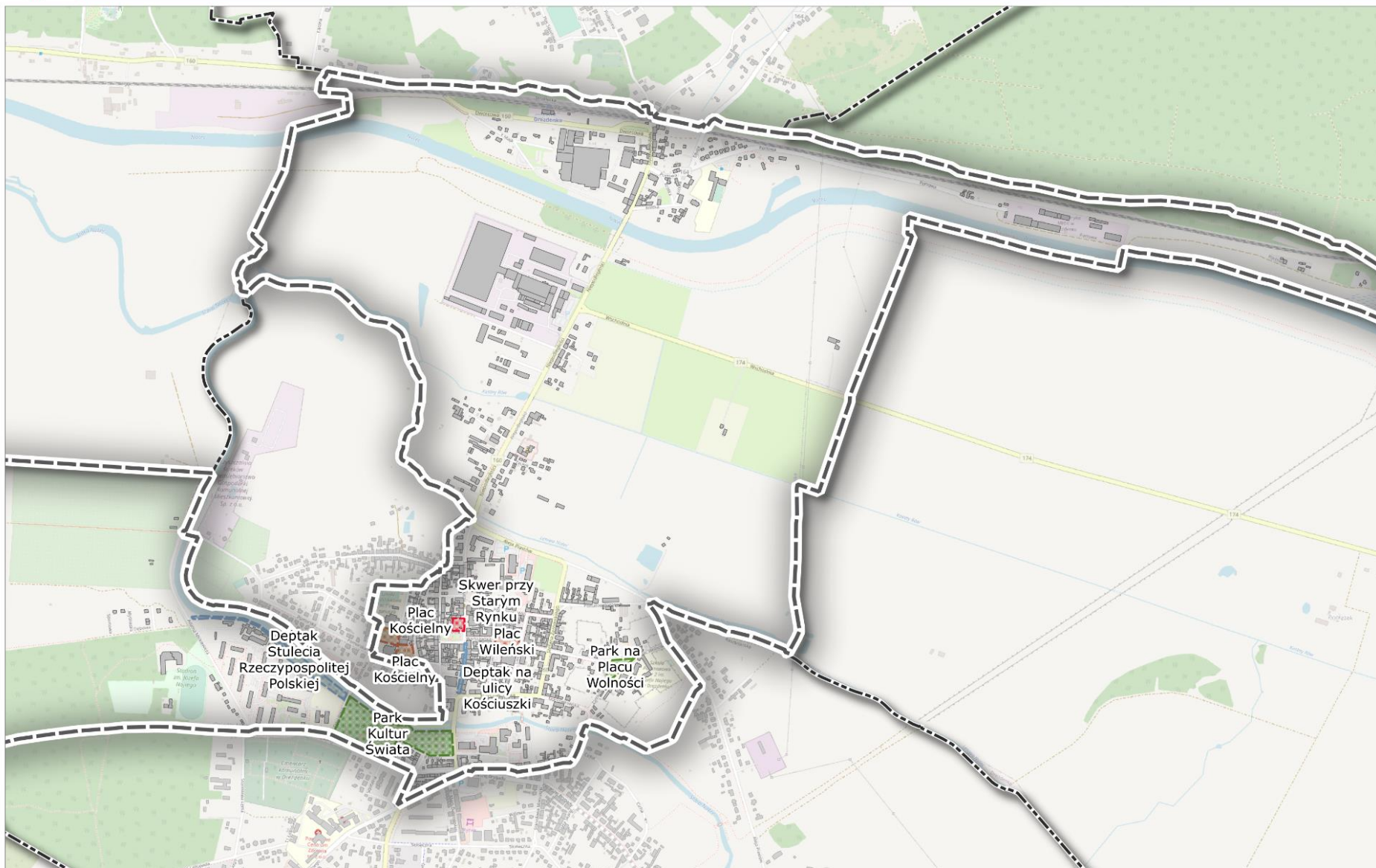
Fot. 14. Przykłady braku ciągłości przestrzeni i dostosowania do potrzeb użytkowników

Problem braku dostosowania do osób ze szczególnymi potrzebami dotyczy również obiektów użyteczności publicznej służących celom społecznym i kulturalnym. Obiekty te nie są wyposażone w windy, a sposób ich zaprojektowania nie uwzględnia zasad projektowania uniwersalnego, w wyniku czego występują w nich bariery w postaci schodów i innych ograniczeń architektonicznych. Wymagają one podjęcia kompleksowych działań służących dostosowaniu do takich potrzeb, co będzie jednocześnie wymagać uwzględnienia ochrony dziedzictwa kulturowego.

KLUCZOWE PRZESTRZENIE PUBLICZNE ZLOKALIZOWANE W OBSZARZE REWITALIZACJI

Ryc. 14. Rozmieszczenie wybranych przestrzeni publicznych w strukturze przestrzennej miasta

3.5. Diagnoza zjawisk technicznych

Stopień wyposażenia w infrastrukturę

Obszar rewitalizacji obejmuje najbardziej zurbanizowany fragment gminy, czego efektem jest między innymi wysoki stopień wyposażenia technicznego. Dotyczy to między innymi poziomu obsługi mieszkańców siecią wodociągową i wyposażenia w kanalizację sanitarną w ramach zorganizowanego systemu odprowadzania ścieków do istniejącej oczyszczalni, która jest zlokalizowana w zachodniej części miasta.

Wysoki stopień wyposażenia mieszkańców dotyczy również sieci gazowej, z której na terenie całego Drezdenka korzystały w 2020 roku 3 464 gospodarstwa domowe. Przekłada się to na obsługę około 92,6% mieszkańców miasta i utrzymuje się w ostatnich latach na stabilnym poziomie. Tak wysoki stopień wyposażenia mieszkańców w gaz nie przekłada się jednak na wykorzystywanie gazu jako kluczowego źródła ogrzewania. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego w 2020 roku tylko około 52,7% gospodarstw domowych na terenie miasta wykorzystywało gaz jako nośnik grzewczy. Bieżąca sytuacja polityczna i gospodarcza może powodować, że poziom ten w najbliższych latach nie będzie wzrastać, a może ulegać zmniejszeniu.

Niski poziom wykorzystania gazu jako głównego źródła ogrzewania przy jednoczesnym braku rozwiniętej sieci ciepłowniczej poza lokalnymi kotłowniami osiedlowymi skutkuje znaczącymi ograniczeniami dla mieszkańców w zakresie źródeł grzewczych. Wpływa to zatem na konieczność wykorzystywania źródeł indywidualnych. Lokalne systemy grzewcze opierające się na kotłowniach dotyczą wyłącznie wybranych osiedli w obrębie obszaru rewitalizacji, w tym na przykład największego osiedla przy ulicy Mickiewicza.

Stan mieszkaniowego zasobu gminy

Pomimo położenia w centralnej części miasta, jak również wysokiego stopnia wyposażenia w infrastrukturę techniczną, w obszarze rewitalizacji znajdują się lokale mieszkalne, które nie są wyposażone w łazienki i węzły sanitarne. W trakcie prowadzonych prac w obszarze tym zidentyfikowano łącznie 13 takich lokali, co stanowi nieco ponad 4% wszystkich mieszkań komunalnych znajdujących się w obszarze rewitalizacji.

Oznacza to jednocześnie, że spośród wszystkich lokali komunalnych znajdujących się na terenie gminy, które nie są wyposażone w sanitariaty, aż połowa z nich znajduje się w obszarze rewitalizacji. Oznacza to, że mimo relatywnie dobrego położenia w strukturze gminy część mieszkańców zasobu komunalnego pozostaje zagrożona wykluczeniem z uwagi na brak podstawowych elementów wyposażenia lokali mieszkalnych.

Większość obiektów znajdujących się w obszarze rewitalizacji charakteryzuje się bardzo przeciętnym stanem technicznym, co widoczne jest również w wymiarze estetycznym oraz wizualnym poszczególnych obiektów na terenie centrum Drezdenka. Są to jednocześnie obiekty o bardzo wysokiej wartości kulturowej. W obszarze rewitalizacji znajduje się bowiem aż 35 obiektów wpisanych do rejestru zabytków województwa lubuskiego oraz 221 innych cennych kulturowo obiektów dziedzictwa materialnego. W związku z brakiem działań wspierających remonty tych obiektów niezbędne jest podejmowanie zadań inwestycyjnych związanych z ochroną zabytków i opieką nad zabytkami w ramach prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach prowadzonych przez gminę albo na udzielenie dotacji podmiotom prywatnym na takie prace.

Fot. 15. Pierzeja kamienic oraz kamienica przy Starym Rynku

Zły stan infrastruktury dotyczy również większości obiektów użyteczności publicznej, w tym w szczególności Ośrodka Pomocy Społecznej oraz Centrum Integracji Społecznej, jak również obiektów pełniących funkcje kulturalne takich jak Muzeum Puszczy Drawskiej i Noteckiej czy Miejskiej Biblioteki Publicznej w Drezdenku. Pomimo, że znajdują się one w zabytkowych obiektach o wysokim znaczeniu historycznym, na przestrzeni ostatnich lat nie były podejmowane prace związane z ich kompleksową rewaloryzacją.

Fot. 16. Siedziba Centrum Integracji Społecznej w Drezdenku przy ulicy Warszawskiej

3.6. Zasoby i zagrożenia dotyczące dziedzictwa kulturowego

Dziedzictwo kulturowe stanowi istotny zasób obszaru rewitalizacji wyznaczonego na terenie gminy. Jest to wynikiem szczególnej koncentracji w tym obszarze zabytków nieruchomych znajdujących w rejestrze zabytków, jak również innych cennych obiektów kulturowych, które zostały ujęte w gminnej ewidencji zabytków. W obszarze rewitalizacji znajduje się bowiem ponad 60% wszystkich znajdujących się na terenie gminy obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz nieco ponad połowa obiektów znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków. Obiekty te pełnią obecnie różne funkcje, co w znaczący sposób wpływa na ogólny stan ich zachowania. Znajdują się wśród nich zarówno obiekty użyteczności publicznej, jak również obiekty mieszkalne stanowiące zasób prywatny.

Zasoby materialnego dziedzictwa stanowią element wielowątkowej historii pogranicza. Na przestrzeni wieków miasto posiadało bowiem zróżnicowaną przynależność państwową. Z tego też względu Drezdenko wyróżnia się pod kątem zróżnicowania zasobów dziedzictwa materialnego na tle innych miast regionu. Znajdują się tutaj bowiem zarówno elementy typowe dla różnych form i okresów zabudowy mieszkalnej takie jak domy, kamienice czy wille, obiekty sakralne, obiekty użyteczności publicznej oraz różnego rodzaju zabytki techniki i infrastruktury.

Jednym z najcenniejszych elementów dziedzictwa jest zachowany układ urbanistyczny starego i nowego miasta obejmujący fragment pomiędzy ulicami Poniatowskiego, Wiejską, Marszałkowską, Żeromskiego, Chrobrego wraz z Placem Wolności, który znajduje się w centralnej części zespołu dawnej twierdzy w Drezdenku. Pomimo ogólnego wysokiego stopnia zachowania tego układu przestrzennego w wielu miejscach wymaga on jednak uzupełnienia zabudowy, co z uwagi na niedostateczny poziom ładu przestrzennego wyraźnie obniża odbiór stanu jego zachowania. Zarówno w obrębie samego układu urbanistycznego, jak też pozostałej części obszaru rewitalizacji, zachowały się obiekty mieszkalne sięgające końca osiemnastego wieku.

Istotnym wyróżnikiem architektury miasta jest również duża liczba mieszkalnych obiektów zabudowy w konstrukcji ryglowej, które realizowane były bardzo często na fundamentach z kamienia polnego i w których bardzo lekka konstrukcja ścian była wykonywana w formie muru szachulcowego. Obiekty te rozmieszczone są w różnych fragmentach Drezdenka, a część z nich została na przestrzeni ostatnich lat otynkowana, co wpłynęło na brak odpowiedniego eksponowania szczególnych walorów zachowanej zabudowy w przestrzeni miasta.

W bezpośrednim sąsiedztwie dawnej lokacji miasta znajdują się pozostałości zespołu dawnej twierdzy z początku siedemnastego wieku. Zespół twierdzy powstały w okresie od 1603 do 1605 roku oparty był na układzie radialnym, którego elementy wyraźnie widoczne

są w przestrzeni w postaci obwałowań oraz bastionów. Wśród nielicznych zachowanych do dnia dzisiejszego zabudowań militarnych z okresu powstania twierdzy wymienić można dawny arsenał, który został w późniejszym okresie przekształcony na spichlerz, stanowiący obecnie siedzibę Muzeum, oraz bramę forteczną stanowiącą dziś budynek mieszkalny. Wraz z likwidacją twierdzy w drugiej połowie osiemnastego wieku na jej terenie powstał zespół pałacu wraz z zabudowaniami gospodarczymi pełniący dziś funkcję publiczną. Zachodnia część dawnych fortyfikacji stanowiła natomiast przestrzeń do rozwoju nowej części miasta powstałej wokół Nowego Rynku, znanego obecnie jako Plac Wileński.

Fot. 17. Pałac Treppmachera i Plac Wolności w centralnej części zespołu dawnej twierdzy

Ważnym okresem rozwoju miasta była rewolucja przemysłowa przełomu dziewiętnastego i dwudziestego wieku, która wpłynęła na jego dynamiczny rozwój w kierunku północnym wzdłuż obecnej ulicy Niepodległości. W rejonie tym znajdują się najważniejsze zabytki techniki w tej części regionu takie jak zachowany zespół dawnych miejskich zakładów wodociągowych wraz ze stanowiącą symbol gminy wieżą ciśnień. W tej części miasta znajdują się również liczne wyróżniające się przykłady zachowanej architektury secesyjnej w postaci wielorodzinnych budynków mieszkalnych oraz nielicznie zachowanych wnętrz lokali usługowych.

Fot. 18. Zespół dawnego miejskiego zakładu wodociągów przy ulicy Niepodległości

Prócz licznych obiektów zabytkowych reprezentujących różne okresy rozwoju miasta, na jego terenie znajdują się również obiekty, które można określić jako dobra kultury współczesnej o istotnym znaczeniu oraz symbolice dla lokalnej społeczności. Wśród tego typu obiektów szczególne znaczenie znajduje zespół przedwojennego stadionu miejskiego z wchodzącymi w jego skład obiektami dawnego schroniska młodzieżowego. W okresie po zakończeniu wojny obiekt ten otrzymał imię polskiego sportowca i działacza narodowościowego Józefa Nojnego i pełni dziś miejsce organizacji najważniejszych wydarzeń patriotycznych. Obiekt ten stanowił jeden z elementów przedwojennego zespołu rekreacyjnego miasta, w skład którego wchodziła również zlokalizowana w lesie miejskim strzelnica oraz otwarty basen kąpielowy. Spośród wymienionych obiektów zachowany został obecnie jedynie zespół stadionu wraz z budynkiem schroniska młodzieżowego, stanowiąc spójny i wart zachowania przykład przedwojennej zabudowy reprezentującej wysokie wartości architektoniczne.

W trakcie prowadzonych prac związanych z opracowaniem *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2022-2030* szczegółowe rozpoznanie potencjału i zagrożeń systemu obronnego miasta przeprowadzone zostało przez Pracownię Terenową Narodowego Instytutu Dziedzictwa w Zielonej Górze:

Potencjał	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> · Duża wartość historyczna, artystyczna i naukowa pozostałości nowożytnej twierdzy, · Wyjątkowy w skali kraju, regularny, obronny układ przestrzenny, · Czytelny zarys pozostałości ziemnych konstrukcji bastionów i kurtyn twierdzy · Częściowo, od strony południowej i południowo-wschodniej, niezabudowane przedpole · Zachowana część budynków związanych z twierdzą: dom komendanta, kordegarda, arsenał · Od południa koryto Starej Noteci historycznie powiązanej z systemem obronnym · Duża ilość opracowań związanych z dziejami twierdzy, · Duża ilość materiałów archiwalnych, zarówno pisanych jak i ikonograficznych 	<ul style="list-style-type: none"> · Częściowe zatarcie, poprzez chaotyczną zabudowę, pierwotnej kompozycji przestrzennej twierdzy · Powolna, naturalna erozja budowli ziemnych · Porastanie reliktów twierdzy samosiewami drzew i krzewów · Częściowa rozbiórka fragmentów bastionów i kurtyn · Zasypana fosa · Przypadkowa zabudowa budynkami mieszkalnymi i gospodarczymi · Chaotycznie poprowadzony układ komunikacyjny na terenie twierdzy · „Zlewanie” się twierdzy i miasta · Przeznaczenie w MPZP części twierdzy pod niewłaściwe funkcje · Niska świadomość społeczna rangi zabytku

Opracowanie: Narodowy Instytut Dziedzictwa - Pracownia Terenowa w Zielonej Górze

Fot. 19. Dawna kordegarda oraz dawny arsenał w zespole twierdzy w Drezdenku

Źródło: Narodowy Instytut Dziedzictwa - Pracownia Terenowa w Zielonej Górze

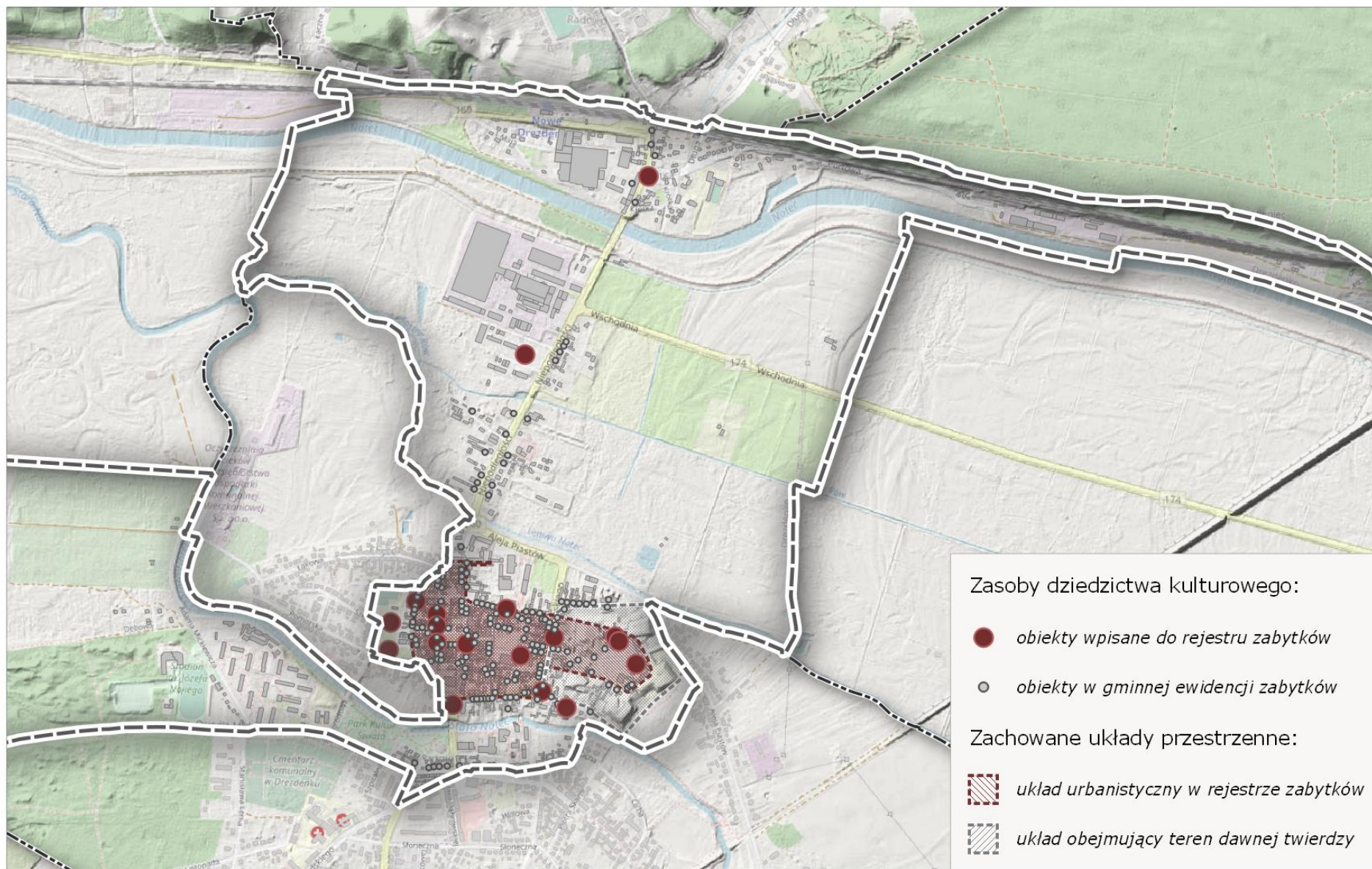
Problematyka dziedzictwa kulturowego stanowi bardzo ważny czynnik dla rozwoju miasta. Jego ochrona wiąże się bowiem z koniecznością uwzględnienia szeregu uwarunkowań mających na celu ochronę oraz eksponowanie najważniejszych wartości poszczególnych przestrzeni i obiektów dawnego dziedzictwa. Uwzględnienie w procesach kształtowania polityki przestrzennych oraz procesach inwestycyjnych szeregu wymogów wynikających z wytycznych i uzgodnień konserwatorskich wpływa bowiem na tempo i dynamikę wykonywanych zadań. Szczególnie narażone w tym kontekście są podmioty prywatne, które nie dysponują wystarczającymi zasobami finansowymi umożliwiającymi im realizację kompleksowych prac remontowych dotyczących władanych nieruchomości, co stanowi zagrożenie dla stanu zachowania obiektów i wizerunku obszaru rewitalizacji.

Mając na uwadze powyższe uwarunkowania wynikające z zasobów oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturowego, w związku z realizacją procesu rewitalizacji w oparciu o *Gminny Program Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2022-2030*, przyjęto następujące założenia:

1. Pozyskanie środków finansowanych na realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych ze źródeł zewnętrznych będzie opierać się na zasadzie dodatkowości, co pozwoli ukierunkować w kolejnych latach na szerszą skalę środki własne gminy na wsparcie obiektów dziedzictwa kulturowego.
2. Dziedzictwo kulturowe stanowi o potencjale obszaru rewitalizacji i z tego względu będzie szeroko uwzględniane w tym procesie w celu uruchomienia pozytywnych procesów społecznych i gospodarczych.
3. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne przewidziane do realizacji w ramach programu będą zmierzać do wykorzystania na niezbędne cele w pierwszej kolejności najważniejszych zasobów dziedzictwa kulturowego oraz minimalizowania przypadków realizacji nowych obiektów infrastruktury wyłącznie do niezbędnych sytuacji.

ZASOBY MATERIALNEGO DZIEDZICTWA KULTUROWEGO W STRUKTURZE OBSZARU REWITALIZACJI

Ryc. 15. Rozmieszczenie zasobów materialnego dziedzictwa kulturowego w strukturze obszaru rewitalizacji

4. WIZJA I CELE PROCESU REWITALIZACJI

4.1. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Wizja stanu obszaru rewitalizacji po zakończeniu procesu uwzględnia wartości i zasady, które zostały uznane za kluczowe z punktu widzenia zidentyfikowanych problemów oraz oczekiwań i potrzeb mieszkańców oraz innych interesariuszy w horyzoncie czasowym do 2030 roku, stanowiącym realną perspektywę osiągnięcia określonych celów rewitalizacji oraz oceny jej rezultatów.

Proces rewitalizacji w Drezdenku przeprowadzony zostanie z sukcesem, jeśli w perspektywie do 2030 roku obszar rewitalizacji będzie pełnić rolę centrum życia społecznego i kulturalnego gminy, a jego mieszkańcy i użytkownicy będą korzystać z wielofunkcyjnej i bezpiecznej przestrzeni sprzyjającej kształtowaniu pozytywnych postaw społecznych.

Mieszkańcy zyskają możliwość korzystania z oferty wysokiej jakości usług, które świadczone będą przez lokalne podmioty gospodarcze, których liczba ustabilizowana zostanie na poziomie zaspokajającym społeczne potrzeby oraz oczekiwania.

Zatrzymane lub znacząco ograniczone zostaną procesy spadku liczby mieszkańców obszaru rewitalizacji, co stanowić będzie konsekwencję poprawy jakości życia poprzez działania związane z poprawą stanu zasobu mieszkaniowego gminy oraz środowiskowych warunków życia w obszarze rewitalizacji.

Bazująca na wykorzystaniu wyróżniających zasobów dziedzictwa kulturowego infrastruktura społeczna i kulturalna Drezdenka będzie decydować o pozytywnym wizerunku obszaru rewitalizacji oraz zachęcać do aktywności obywatelskiej i rozwijania inicjatyw służących realizacji zbiorowych potrzeb lokalnej społeczności w sposób sprzyjający integracji międzypokoleniowej, co przyczyni się do aktywnego funkcjonowania w środowisku lokalnym oraz wzrostu odpowiedzialności za otoczenie przy jednoczesnym wzroście tożsamości i związku mieszkańców z miejscem zamieszkania.

Działania służące ograniczeniu zjawiska wykluczenia społecznego, dzięki niestandardowym formom i narzędziom, które będą polegały na zapewnieniu dostępu do elastycznej oferty usług społecznych świadczonych na rzecz lokalnej społeczności, przyczynią się natomiast do ograniczenia negatywnego zjawiska uzależnienia od systemu pomocy społecznej oraz wzrostu aktywności społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz całej gminy.

4.2. Cele procesu rewitalizacji wraz z kierunkami działań

Na podstawie wizji oraz wartości przyjętych w ramach prac nad programem rewitalizacji sformułowano cztery zasadnicze cele procesu rewitalizacji na terenie Gminy Drezdenko, w ramach których określono kierunki priorytetowych działań:

Cel nr 1: Zwiększenie poziomu uczestnictwa w życiu społecznym mieszkańców obszaru rewitalizacji

Kierunki działań:

- 1.1. Zwiększenie możliwości kreowania oferty cyklicznych działań społecznych i kulturalnych w obrębie obszaru rewitalizacji
- 1.2. Poprawa dostępu do atrakcyjnej infrastruktury społecznej i kulturalnej służącej realizacji działań kierowanych do mieszkańców
- 1.3. Tworzenie warunków do inicjowania i prowadzenia działań przez mieszkańców obszaru poprzez ich integrację i rozwijanie wzajemnych relacji

Cel nr 2: Zmniejszenie odsetka osób i rodzin zależnych od systemu pomocy społecznej w obszarze rewitalizacji

Kierunki działań:

- 2.1. Wsparcie osób objętych pomocą społeczną w podnoszeniu ich kompetencji społecznych
- 2.2. Rozwijanie oferty działań mających na celu zwiększanie samodzielności i wydłużanie funkcjonowania w środowisku lokalnym
- 2.3. Rozwój elastycznej oferty usług społecznych świadczonych na rzecz lokalnej społeczności

Cel nr 3: Poprawa wizerunku i atrakcyjności obszaru rewitalizacji w oparciu o potencjał zasobów dziedzictwa materialnego

Kierunki działań:

- 3.1. Wykorzystywanie istniejących zasobów materialnego dziedzictwa kulturowego na nowe funkcje społeczne i kulturalne
- 3.2. Poprawa dostępu do wysokiej jakości przestrzeni publicznej dostosowanej do potrzeb użytkowników z uwzględnieniem historycznego dziedzictwa
- 3.3. Poprawa stanu ładu przestrzennego w obszarze rewitalizacji poprzez współpracę z podmiotami prywatnymi

Cel nr 4: Poprawa jakości zamieszkiwania w obszarze rewitalizacji

Kierunki działań:

- 4.1. Poprawa warunków życia w mieszkaniowym zasobie gminy poprzez działania o charakterze organizacyjnym i infrastrukturalnym
- 4.2. Poprawa integralności i spójności przestrzeni publicznej poprzez jej dostosowanie dla osób ze szczególnymi potrzebami
- 4.3. Tworzenie korzystnych warunków funkcjonowania podmiotów gospodarczych służących mieszkańcom poprzez aktywne działania w zakresie wspierania lokalnej przedsiębiorczości
- 4.4. Poprawa stanu środowiska i warunków życia mieszkańców poprzez działania służące adaptacji do zmian klimatu

5. PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE

5.1. Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Zgodnie z postanowieniami art. 15 ust. 1 pkt 5 lit. a ustawy o rewitalizacji, gminny program rewitalizacji obejmuje listę planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, na które składają się w szczególności działania o charakterze społecznym oraz gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym i technicznym. Lista obejmuje informacje kluczowe z punktu widzenia zapewnienia realizacji celów programu przy jednoczesnym założeniu, że na etapie jego tworzenia poziom gotowości realizacyjnej przedsięwzięć jest bardzo zróżnicowany. Z uwagi na brak możliwości określenia wszystkich szczegółów realizacji poszczególnych przedsięwzięć, w toku prac związanych z wdrażaniem programu punktem wyjścia w ich przygotowaniu będzie każdorazowo uwzględnienie sposobu realizacji celu, który ma być osiągnięty w ramach przedsięwzięć.

Dla zapewnienia jakości i efektywności poszczególnych przedsięwzięć przyjęto założenie, że przystąpienie do ich realizacji zostanie każdorazowo poprzedzone szczegółową analizą, której celem będzie pogłębienie wstępnych założeń w oparciu o ocenę praktyk i rozwiązań wdrażanych w ramach przedsięwzięć o podobnym charakterze. Podejście to dotyczyć będzie zarówno działań o charakterze społecznym, jak i działań inwestycyjnych, a jego celem jest zapewnienie realizacji najkorzystniejszego sposobu realizacji działań przy jednoczesnym uwzględnieniu lokalnych uwarunkowań. W tym celu, zgodnie z przyjętym sposobem wdrażania programu, w związku z realizacją wybranych przedsięwzięć rewitalizacyjnych tworzone będą zespoły robocze mające na celu uzgodnienie koncepcji, a następnie efektywną realizację tych przedsięwzięć.

Przedsięwzięcia realizujące cele programu zostały zaplanowane w obszarze rewitalizacji, gdyż na etapie prac nad jego postanowieniami nie stwierdzono konieczności wykorzystania zasobów, które znajdowałyby się poza jego granicami. Mając jednak na uwadze techniczne uwarunkowania realizacji inwestycji, których rozpoznanie co do zasady nastąpi dopiero w okresie realizacji programu, istnieje prawdopodobieństwo, że wybrane działania będą wiązały się z interwencją również poza granicami tego obszaru, przy czym będzie to związane z uwarunkowaniami infrastrukturalnymi.

Istotna część przedsięwzięć rewitalizacyjnych została skonstruowana w sposób, który obejmuje zarówno działania odnoszące się do planowanej infrastruktury, jak również najważniejsze zasady przyszłej organizacji, funkcjonowania i wykorzystania dla potrzeb osiągnięcia prognozowanych rezultatów. Celem takiego podejścia jest podkreślenie, że nowo powstała infrastruktura jest wyłącznie środkiem do osiągnięcia zakładanych celów. Ocena skuteczności działań obejmuje zatem sposób ich przyszłego funkcjonowania.

PRZEDSIĘWZIĘCIE PODSTAWOWE NR 1	
Nazwa przedsięwzięcia	Rozwój usług społecznych w zakresie wsparcia rodziny oraz wzmacniania kompetencji opiekuńczych i wychowawczych rodziców i opiekunów
Zakres	Przedsięwzięcie zakłada rozwój istniejącej placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży funkcjonującej jako świetlica opiekuńcza poprzez wprowadzenie nowej oferty działań kierowanych do rodziców i opiekunów w sposób pozwalający na przenoszenie pozytywnych wzorców funkcjonowania dla całych rodzin. Działania skierowane będą do rodzin borykających się z różnego rodzaju problemami, mających trudności w opiece i wychowaniu, w sposób zmierzający do wyrównania kompetencji społecznych, kulturowych i edukacyjnych, między innymi poprzez działania animacyjne oraz pracę socjoterapeutyczną.
Prognozowane rezultaty	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wsparcie rodzin w prawidłowym pełnieniu funkcji poprzez działania kierowane do dzieci i młodzieży oraz rodziców i opiekunów. 2. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu o charakterze wielopokoleniowym poprzez utrwalanie pozytywnych wzorców funkcjonowania rodziny. 3. Przeciwdziałanie zjawisku bezradności poprzez zwiększenie kompetencji społecznych i wychowawczych rodziców i opiekunów.
Realizowane kierunki działań	<p>Kierunek 2.1. Wsparcie osób objętych pomocą społeczną w podnoszeniu ich kompetencji społecznych</p> <p>Kierunek 2.3. Rozwój elastycznej oferty usług społecznych świadczonych na rzecz lokalnej społeczności</p>
Lokalizacja	Marszałkowska 2
Podmiot realizujący	Gmina Drezdenko - Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku
Szacunkowa wartość	2 100 000 PLN
Okres realizacji	2022-2030
Sposób zapewnienia dostępności	Przedsięwzięcie będzie uwzględniać zasady równości szans i niedyskryminacji poprzez zastosowanie indywidualnego podejścia do potrzeb wszystkich uczestników.

PRZEDSIĘWZIĘCIE PODSTAWOWE NR 2	
Nazwa przedsięwzięcia	Tworzenie warunków dla rozwoju oferty spędzania czasu wolnego kierowanej do seniorów
Zakres	Przedsięwzięcie obejmuje prowadzenie oraz rozwój nowych obszarów aktywności w ramach istniejącego Klubu Seniora działającego w obszarze rewitalizacji. Działania te będą podejmowane w oparciu o rozpoznanie i kierowanie się realizacją potrzeb seniorów, a także tworzenie warunków do swobodnej i samodzielnej realizacji ich aktywności. W ramach przedsięwzięcia działalność będzie polegała na animacji działań oraz sukcesywnym rozwoju wyposażenia służącego realizacji potrzeb seniorów.
Prognozowane rezultaty	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększanie aktywności i inspirowanie seniorów na rzecz samodzielnego podejmowania działań służących wspólnocie lokalnej. 2. Wydłużanie okresu funkcjonowania w środowisku lokalnym poprzez tworzenie skutecznego systemu oparcia społecznego wśród seniorów. 3. Wzrost poziomu integracji międzypokoleniowej mieszkańców obszaru rewitalizacji.
Realizowane kierunki działań	<p>Kierunek 1.3. Tworzenie warunków do inicjowania i prowadzenia działań przez mieszkańców obszaru poprzez ich integrację i rozwijanie wzajemnych relacji</p> <p>Kierunek 2.2. Rozwijanie oferty działań mających na celu zwiększanie samodzielności i wydłużanie okresu funkcjonowania w środowisku lokalnym</p>
Lokalizacja	Aleja Piastów 1
Podmiot realizujący	Gmina Drezdenko - Ośrodek Pomocy Społecznej w Drezdenku
Szacunkowa wartość	1 250 000 PLN
Okres realizacji	2022-2030
Sposób zapewnienia dostępności	Przedsięwzięcie będzie uwzględniać zasady równości szans i niedyskryminacji poprzez zastosowanie indywidualnego podejścia do potrzeb wszystkich uczestników.

PRZEDSIĘWZIĘCIE PODSTAWOWE NR 3	
Nazwa przedsięwzięcia	Reintegracja społeczna i zawodowa mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz wykorzystanie narzędzi aktywizacji w ramach rozwoju Centrum Integracji Społecznej
Zakres	Przedsięwzięcie zakłada realizację działań służących zwiększeniu zdolności do zatrudnienia osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym poprzez działania realizowane w ramach Centrum Integracji Społecznej. Działania będą polegały na objęciu uczestników kompleksowymi programami aktywizacji społecznej i zawodowej z wykorzystaniem usług aktywnej integracji w ramach nowych obszarów działalności. Przedsięwzięcie zakłada rozwój nowych obszarów i profilu funkcjonowania Centrum Integracji Społecznej w celu stworzenia odpowiednich warunków dla udziału nowych grup uczestników.
Prognozowane rezultaty	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększanie kompetencji społecznych wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem uczestników mieszkańców gminy, w tym w szczególności obszaru rewitalizacji. 2. Wzrost aktywności zawodowej mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez reintegrację społeczną i zawodową. 3. Zaspokojenie potrzeb gminy w zakresie zleczanych zadań realizowanych przez jednostkę.
Realizowane kierunki działań	<p>Kierunek 2.1. Wsparcie osób objętych pomocą społeczną w podnoszeniu ich kompetencji społecznych</p> <p>Kierunek 2.2. Rozwijanie oferty działań mających na celu zwiększanie samodzielności i wydłużanie okresu funkcjonowania w środowisku lokalnym</p>
Lokalizacja	Warszawska 4
Podmiot realizujący	Gmina Drezdenko - Centrum Integracji Społecznej w Drezdenku
Szacunkowa wartość	8 250 000 PLN
Okres realizacji	2022-2030
Sposób zapewnienia dostępności	Przedsięwzięcie będzie uwzględniać zasady równości szans i niedyskryminacji poprzez zastosowanie indywidualnego podejścia do potrzeb wszystkich uczestników.

PRZEDSIĘWZIĘCIE PODSTAWOWE NR 4	
Nazwa przedsięwzięcia	Dostosowanie siedziby Centrum Integracji Społecznej w Dreżdenku do potrzeb rozwoju oferty działań w zakresie reintegracji społecznej i zawodowej
Zakres	Przedsięwzięcie zakłada przebudowę i dostosowanie siedziby Centrum Integracji Społecznej w Dreżdenku w celu jej dostosowania do aktualnych potrzeb związanych z prowadzoną działalnością oraz umożliwieniem rozwoju nowych obszarów i profilu działalności na rzecz gminy. W ramach planowanego działania stworzone zostaną powierzchnie warsztatowe i magazynowe oraz odrębne strefy socjalne dla różnych grup uczestników. Jednocześnie przewiduje się podjęcie działań mających na celu dostosowanie obiektu do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami.
Prognozowane rezultaty	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poprawa warunków funkcjonowania Centrum Integracji Społecznej w oparciu o dostosowaną do jego potrzeb bazę lokalową. 2. Likwidacja barier dla rozwoju nowych obszarów działalności oraz realizacja nowych zadań na rzecz gminy. 3. Zwiększenie liczby uczestników działań realizowanych w obszarze aktywnej integracji społecznej i zawodowej.
Realizowane kierunki działań	<p>Kierunek 2.1. Wsparcie osób objętych pomocą społeczną w podnoszeniu ich kompetencji społecznych</p> <p>Kierunek 2.2. Rozwijanie oferty działań mających na celu zwiększanie samodzielności i wydłużanie okresu funkcjonowania w środowisku lokalnym</p>
Lokalizacja	Warszawska 4
Podmiot realizujący	Gmina Dreżdenko
Szacunkowa wartość	2 000 000 PLN
Okres realizacji	2025-2030
Sposób zapewnienia dostępności	Przedsięwzięcie doprowadzi do ograniczenia występujących w obiekcie barier architektonicznych oraz pozwoli na dostosowanie go do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w szczególności osób posiadających problemy z poruszaniem się.

PRZEDSIĘWZIĘCIE PODSTAWOWE NR 5	
Nazwa przedsięwzięcia	Przebudowa siedziby Biblioteki Publicznej w Drezdenku dla potrzeb rozwoju oferty społecznej i kulturalnej
Zakres	Przedsięwzięcie zakłada modernizację obiektu stanowiącego siedzibę biblioteki wraz z termomodernizacją obiektu i wymianą infrastruktury technicznej przy jednoczesnym podkreśleniu historycznej istniejącego obiektu oraz pełnionej przez niego dawniej funkcji. W ramach przedsięwzięcia poprawione zostaną warunki lokalowe służące prowadzonej w tym miejscu funkcji oraz zaadaptowane na nowe zostaną przestrzeń poddasza i pomieszczenia piwnic, które zwiększą powierzchnię użytkową i magazynową biblioteki i pozwoli na wyodrębnienie stref dla dzieci, młodzieży oraz seniorów. Stworzy to możliwość realizacji nowych działań kulturalnych takich jak spotkania autorskie z zapraszonymi twórcami kultury.
Prognozowane rezultaty	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poprawa warunków prowadzonej działalności społecznej i kulturalnej. 2. Przeznaczenie przestrzeni na nowe funkcje dedykowane różnym grupom użytkowników. 3. Zwiększenie oferty działań oraz nowoczesnych form promocji czytelnictwa jako miejsca aktywności społecznej mieszkańców gminy.
Realizowane kierunki działań	<p>Kierunek 1.1. Zwiększenie możliwości kreowania oferty cyklicznych działań społecznych i kulturalnych w obrębie obszaru rewitalizacji</p> <p>Kierunek 1.2. Poprawa dostępu do atrakcyjnej infrastruktury społecznej i kulturalnej służącej realizacji działań kierowanych do mieszkańców</p> <p>Kierunek 2.2. Rozwijanie oferty działań mających na celu zwiększanie samodzielności i wydłużanie okresu funkcjonowania w środowisku lokalnym</p>
Lokalizacja	Kościuszki 11
Podmiot realizujący	Gmina Drezdenko
Szacunkowa wartość	2 250 000 PLN
Okres realizacji	2022-2024
Sposób zapewnienia dostępności	Przedsięwzięcie doprowadzi do ograniczenia występujących w obiekcie barier architektonicznych między innymi poprzez wprowadzenie zewnętrznego szybu windowego oraz pozwoli na dostosowanie go do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami.

PRZEDSIĘWZIĘCIE PODSTAWOWE NR 6	
Nazwa przedsięwzięcia	Adaptacja obiektów w zespole dawnego Miejskiego Zakładu Wodociągów w Drezdenku do potrzeb pełnienia funkcji społecznych w ramach Muzeum Wody i Inżynierii Miejskiej
Zakres	Przedsięwzięcie będzie realizowane w etapach i obejmie adaptację wodociągowej wieży ciśnień do pełnienia funkcji Muzeum Wody i Inżynierii Miejskiej oraz sąsiadujących z nią obiektów stacji pomp i filtrów do potrzeb pełnienia funkcji społecznych i kulturalnych stanowiących przestrzeń dla potrzeb działalności Centrum Promocji Kultury w Drezdenku. W ramach przedsięwzięcia zrealizowane zostanie ponadto zagospodarowanie otoczenia poprzez stworzenie przestrzeni wielofunkcyjnej służącej realizacji wydarzeń cyklicznych i okolicznościowych organizowanych przez Centrum Promocji Kultury.
Prognozowane rezultaty	<ol style="list-style-type: none"> 1. Utworzenie nowej oferty kulturalnej opierającej się na rozpoznawalnych zasobach materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego gminy. 2. Zwiększenie poziomu uczestnictwa mieszkańców obszaru rewitalizacji w życiu społecznym poprzez utworzenie przestrzeni dla cyklicznych wydarzeń o charakterze społeczno-kulturalnym. 3. Wprowadzenie nowej oferty służącej integracji społecznej i międzypokoleniowej poprzez stworzenie wielofunkcyjnej przestrzeni rekreacji i wydarzeń. 4. Pełniejsze wykorzystanie potencjału dziedzictwa materialnego i niematerialnego Drezdenka i budowanie potencjału turystycznego gminy.
Realizowane kierunki działań	<p>Kierunek 1.2 Poprawa dostępu do atrakcyjnej infrastruktury społecznej i kulturalnej służącej realizacji działań kierowanych do mieszkańców</p> <p>Kierunek 2.2. Rozwijanie oferty działań mających na celu zwiększanie samodzielności i wydłużanie okresu funkcjonowania w środowisku lokalnym</p> <p>Kierunek 3.1. Wykorzystywanie istniejących zasobów materialnego dziedzictwa kulturowego na nowe funkcje społeczne i kulturalne</p>
Lokalizacja	Niepodległości 14
Podmiot realizujący	Gmina Drezdenko
Szacunkowa wartość	4 000 000 PLN
Okres realizacji	2023-2028
Sposób zapewnienia dostępności	Przedsięwzięcie obejmie zarówno dostosowanie obiektów, jak też poszczególnych elementów prezentowanej ekspozycji do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami.

PRZEDSIĘWZIĘCIE PODSTAWOWE NR 7	
Nazwa przedsięwzięcia	Miejska ekoprzestrzeń w ramach zagospodarowania nowego targowiska miejskiego
Zakres	Przedsięwzięcie polega na uporządkowaniu terenu znajdującego się w bezpośrednim sąsiedztwie centrum miasta poprzez utworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznej w postaci nowego targowiska miejskiego. W jej ramach zostaną urządzone nowe miejsca parkingowe pozwalające na wyprowadzenie części ruchu samochodowego z centrum, jak również stacji do ładowania samochodów elektrycznych zasilanych z OZE. Przestrzeń będzie miała charakter wielofunkcyjny i będzie mogła być wykorzystywana poza pełnieniem jej podstawowej funkcji między innymi do organizacji tematycznych wydarzeń handlowych. Działanie będzie miało również na celu stworzenie warunków dla wsparcia lokalnych przedsiębiorców prowadzących działalność w obszarze rewitalizacji w ramach dni i wydarzeń handlowych.
Prognozowane rezultaty	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb różnych grup użytkowników. 2. Poprawa spójności i ciągłości przestrzeni publicznej w obrębie obszaru rewitalizacji. 3. Wsparcie podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w obszarze rewitalizacji poprzez promowanie lokalnych działalności.
Realizowane kierunki działań	<p>Kierunek 3.2. Poprawa dostępności wysokiej jakości przestrzeni publicznych dla wszystkich użytkowników</p> <p>Kierunek 4.2. Poprawa integralności i spójności przestrzeni publicznej poprzez jej dostosowanie do potrzeb różnych grup użytkowników</p> <p>Kierunek 4.3. Tworzenie korzystnych warunków funkcjonowania podmiotów gospodarczych służących mieszkańcom oraz aktywne działania w zakresie wspierania lokalnej przedsiębiorczości</p>
Lokalizacja	Teren przy Alei Piastów i ulicy Niepodległości
Podmiot realizujący	Gmina Drezdenko
Szacunkowa wartość	4 000 000 PLN
Okres realizacji	2023-2024
Sposób zapewnienia dostępności	Rozwiązania projektowe w ramach przedsięwzięcia będą zgodne z zasadami projektowania uniwersalnego oraz dostosowania przestrzeni do potrzeb różnych grup użytkowników.

PRZEDSIĘWZIĘCIE PODSTAWOWE NR 8	
Nazwa przedsięwzięcia	Kompleksowa przebudowa budynku Muzeum Puszczy Drawskiej i Noteckiej wraz z utworzeniem ośrodka edukacji ekologicznej i etnograficznej
Zakres	Przedsięwzięcie obejmuje kompleksową przebudowę obecnej siedziby muzeum wraz zagospodarowaniem bezpośredniego otoczenia instytucji poprzez stworzenie skweru służącego organizacji zewnętrznych ekspozycji muzealnych. Prowadzone prace obejmą modernizację ekspozycji wystaw stałych oraz wprowadzenie do nich treści i elementów interaktywnych. Przebudowa umożliwi również utworzenie przestrzeni do ekspozycji czasowych oraz utworzenie nowoczesnego ośrodka edukacji ekologicznej i etnograficznej z pracowniami sztuk plastycznych i manualnych.
Prognozowane rezultaty	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poprawa atrakcyjności i rozpoznawalności gminnej instytucji kultury oraz zwiększenie liczby odwiedzających poprzez modernizację wystaw stałych. 2. Zwiększenie poziomu uczestnictwa mieszkańców obszaru rewitalizacji w życiu społecznym poprzez utworzenie przestrzeni organizacji wystaw czasowych. 3. Wprowadzenie nowej oferty służącej integracji społecznej i międzypokoleniowej poprzez utworzenie i prowadzenie w muzeum ośrodka edukacji.
Realizowane kierunki działań	<p>Kierunek 1.1. Zwiększenie możliwości kreowania oferty cyklicznych działań społecznych i kulturalnych w obrębie obszaru rewitalizacji</p> <p>Kierunek 1.2. Poprawa dostępu do atrakcyjnej infrastruktury społecznej i kulturalnej służącej realizacji działań kierowanych do mieszkańców</p> <p>Kierunek 3.1. Wykorzystywanie istniejących zasobów materialnego dziedzictwa kulturowego na nowe funkcje społeczne i kulturalne</p>
Lokalizacja	Plac Wolności 11
Podmiot realizujący	Gmina Drezdenko
Szacunkowa wartość	3 200 000 PLN
Okres realizacji	2025-2027
Sposób zapewnienia dostępności	Dostosowanie obiektów do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami oraz przekształcenie ekspozycji muzealnej poprzez wyposażenie w elementy interaktywne, które będą służyć między innymi osobom ze szczególnymi potrzebami.

PRZEDSIĘWZIĘCIE PODSTAWOWE NR 9	
Nazwa przedsięwzięcia	Rewaloryzacja przestrzeni publicznej w obrębie zespołu dawnej twierdzy wraz z odnową Placu Wolności
Zakres	Przedsięwzięcie zakłada rewaloryzację przestrzeni publicznej na terenie zespołu dawnej twierdzy poprzez działania służące między innymi przywróceniu walorów położonego w jej centralnej części Placu Wolności. Działanie to będzie realizowane w oparciu o opracowaną w uzgodnieniu ze środowiskiem konserwatorskim kompleksową koncepcję zagospodarowania terenów publicznych w obrębie twierdzy w szczególności poprzez uporządkowanie przestrzeni i nadanie jej nowego wizerunku, między innymi poprzez rewaloryzację zieleni i nawierzchni ciągów pieszych oraz ewentualną realizacją oświetlenia. Działania te będą wspierać działalność znajdujących się w jego sąsiedztwie obiektów publicznych.
Prognozowane rezultaty	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nadanie nowego wizerunku ważnej przestrzeni publicznej służącej organizacji wydarzeń społecznych i kulturalnych kierowanych do mieszkańców. 2. Wyeliminowanie istniejących w przestrzeni publicznej barier architektonicznych. 3. Stworzenie sieci powiązanych wzajemnie przestrzeni publicznych służących mieszkańcom.
Realizowane kierunki działań	<p>Kierunek 3.2. Poprawa dostępności wysokiej jakości przestrzeni publicznych dla wszystkich grup użytkowników</p> <p>Kierunek 4.2. Poprawa integralności i spójności przestrzeni publicznej poprzez jej dostosowanie do potrzeb różnych grup użytkowników</p> <p>Kierunek 4.4. Poprawa stanu środowiska i warunków życia mieszkańców poprzez działania służące adaptacji do zmian klimatu</p>
Lokalizacja	Plac Wolności
Podmiot realizujący	Gmina Drezdenko
Szacunkowa wartość	5 000 000 PLN
Okres realizacji	2027-2029
Sposób zapewnienia dostępności	Dostosowanie przestrzeni do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami poprzez stosowane nawierzchnie ciągów pieszych oraz wprowadzane elementy małej architektury.

PRZEDSIĘWZIĘCIE PODSTAWOWE NR 10	
Nazwa przedsięwzięcia	Wsparcie osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym między innymi poprzez utworzenie centrum opiekuńczo-mieszkalnego oraz rozwój różnych form mieszkalnictwa wspomagane
Zakres	Przedsięwzięcie zakłada rozwój oferty usług społecznych skierowanych do osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym z uwagi na niepełnosprawność oraz ich opiekunów poprzez zapewnienie usług pobytu dziennego oraz całodobowego w ramach planowanego centrum opiekuńczo-mieszkalnego. Działania te będą miały na celu stworzenie warunków do rozwoju kompetencji społecznych oraz podejmowania aktywności przez osoby z niepełnosprawnością w celu przedłużenia ich funkcjonowania w środowisku lokalnym oraz odciążenie opiekunów w sprawowaniu opieki i umożliwienie im innych aktywności społecznych lub zawodowych.
Prognozowane rezultaty	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poprawa warunków świadczenia usług społecznych oraz warunków lokalowych w ramach prowadzonej działalności. 2. Budowa sieci wsparcia społecznego dla osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. 3. Włączenie osób objętych usługami opiekuńczymi do życia społecznego i kulturalnego. 4. Wzrost aktywności społecznej i zawodowej opiekunów osób z niepełnosprawnością.
Realizowane kierunki działań	<p>Kierunek 2.1. Wsparcie osób objętych pomocą społeczną w podnoszeniu ich kompetencji społecznych</p> <p>Kierunek 2.2. Rozwijanie oferty działań mających na celu zwiększanie samodzielności i wydłużanie okresu funkcjonowania w środowisku lokalnym</p> <p>Kierunek 2.3. Rozwój elastycznej oferty usług społecznych świadczonych na rzecz lokalnej społeczności</p>
Lokalizacja	Drezdenko
Podmiot realizujący	Gmina Drezdenko
Szacunkowa wartość	2 000 000 PLN
Okres realizacji	2024-2026
Sposób zapewnienia dostępności	Dzięki kompleksowej realizacji nowego obiektu użyteczności publicznej w trakcie prac projektowych możliwe będzie zastosowanie zasad projektowania uniwersalnego polegającego na dostosowaniu obiektu do potrzeb wszystkich użytkowników.

PRZEDSIĘWZIĘCIE PODSTAWOWE NR 11	
Nazwa przedsięwzięcia	Wsparcie osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez utworzenie Środowiskowego Domu Samopomocy wraz z siedzibą Ośrodka Pomocy Społecznej
Zakres	Przedsięwzięcie zakłada rozwój oferty usług społecznych skierowanych do osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym z uwagi na niepełnosprawność lub długotrwałą chorobę poprzez stworzenie odpowiednich warunków dla rozwoju sieci wsparcia społecznego oraz przygotowanie do funkcjonowania w środowisku lokalnym. W ramach przedsięwzięcia przewiduje się stworzenie nowej siedziby Środowiskowego Domu Samopomocy wraz z siedzibą Ośrodka Pomocy Społecznej, w wyniku czego poprawie ulegną dotychczasowe warunki świadczenia usług opiekuńczych.
Prognozowane rezultaty	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poprawa warunków świadczenia usług społecznych oraz warunków lokalowych prowadzonej działalności. 2. Budowa sieci wsparcia społecznego dla osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. 3. Włączenie osób objętych usługami opiekuńczymi do życia społecznego i kulturalnego. 4. Wzrost aktywności społecznej i zawodowej opiekunów osób z niepełnosprawnością.
Realizowane kierunki działań	<p>Kierunek 2.1. Wsparcie osób objętych pomocą społeczną w podnoszeniu ich kompetencji społecznych</p> <p>Kierunek 2.2. Rozwijanie oferty działań mających na celu zwiększanie samodzielności i wydłużanie okresu funkcjonowania w środowisku lokalnym</p> <p>Kierunek 2.3. Rozwój elastycznej oferty usług społecznych świadczonych na rzecz lokalnej społeczności</p>
Lokalizacja	Kopernika 16
Podmiot realizujący	Gmina Drezdenko
Szacunkowa wartość	5 000 000 PLN
Okres realizacji	2023-2026
Sposób zapewnienia dostępności	Dzięki kompleksowej realizacji nowego obiektu użyteczności publicznej w trakcie prac projektowych możliwe będzie zastosowanie zasad projektowania uniwersalnego polegającego na dostosowaniu obiektu do potrzeb wszystkich użytkowników.

PRZEDSIĘWZIĘCIE PODSTAWOWE NR 12	
Nazwa przedsięwzięcia	Poprawa stanu mieszkaniowego zasobu gminy w obrębie obszaru rewitalizacji
Zakres	Przedsięwzięcie obejmuje wypracowanie gminnego standardu remontów lokali mieszkalnych oraz zwiększenie i koncentrację nakładów przeznaczanych na remonty lokali w obrębie obszaru rewitalizacji. W ramach przedsięwzięcia podjęte zostaną działania zmierzające do remontu wybranych budynków komunalnych w obszarze rewitalizacji oraz zwiększenie środków finansowych na udział w funduszach remontowych we wspólnotach mieszkaniowych, w szczególności z większościowym udziałem gminy. Ponadto podjęte zostaną działania służące wsparciu organizacyjnemu wspólnot mieszkaniowych, w których gmina występuje na prawach współwłaściciela, w pozyskiwaniu finansowania zewnętrznego na realizację części wspólnych.
Prognozowane rezultaty	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji, w tym zwłaszcza grup wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem. 2. Poprawa stanu i sposobu gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy w celu realizacji efektywnej polityki mieszkaniowej na terenie gminy. 3. Poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji w oparciu o zasoby materialnego dziedzictwa kulturowego.
Realizowane kierunki działań	Kierunek 3.3. Poprawa stanu ładu przestrzennego w obszarze rewitalizacji poprzez współpracę z podmiotami prywatnymi Kierunek 4.1. Poprawa warunków życia w mieszkaniowym zasobie gminy poprzez działania o charakterze organizacyjnym i infrastrukturalnym
Lokalizacja	Różne lokalizacje w obrębie obszaru rewitalizacji
Podmiot realizujący	Gmina Drezdenko Wspólnoty mieszkaniowe z obszaru rewitalizacji
Szacunkowa wartość	5 200 000 PLN
Okres realizacji	2023-2030
Sposób zapewnienia dostępności	W ramach standardu remontów lokali mieszkalnych wprowadzone zostaną rozwiązania i ułatwienia mające na celu umożliwienie samodzielnego funkcjonowania w jak najdłuższym okresie czasu.

PRZEDSIĘWZIĘCIE PODSTAWOWE NR 13	
Nazwa przedsięwzięcia	Poprawa stanu części wspólnych nieruchomości i przestrzeni sąsiedzkich w obrębie obszaru rewitalizacji
Zakres	Przedsięwzięcie obejmuje realizację działań dotyczących zagospodarowania wewnątrz kwartałów zabudowy w wybranych lokalizacjach w obrębie obszaru rewitalizacji poprzez działania animacyjne oraz pracę podwórkową. Podejmowane działania służyć będą poprawie stanu zagospodarowania poprzez uporządkowanie przestrzeni we współpracy z mieszkańcami przy udziale architekta lub architekta krajobrazu lub ogrodnika. Przedsięwzięcie będzie bazować na zasadzie dobrowolności oraz wspierać wolontariat wyrażony poprzez wkład pracy mieszkańców i będzie realizowane każdego roku w formie naboru.
Prognozowane rezultaty	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji, w tym zwłaszcza grup wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem. 2. Poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji w oparciu o zasoby materialnego dziedzictwa kulturowego. 3. Zwiększenie aktywności i integracji mieszkańców obszaru rewitalizacji w oparciu o narzędzia wolontariatu.
Realizowane kierunki działań	<p>Kierunek 1.3. Tworzenie warunków do inicjowania i prowadzenia działań przez mieszkańców obszaru poprzez ich integrację i rozwijanie wzajemnych relacji</p> <p>Kierunek 4.1. Poprawa warunków życia w mieszkaniowym zasobie gminy poprzez działania o charakterze organizacyjnym i infrastrukturalnym</p> <p>Kierunek 4.4. Poprawa stanu środowiska i warunków życia mieszkańców poprzez działania służące adaptacji do zmian klimatu</p>
Lokalizacja	Różne lokalizacje w obrębie obszaru rewitalizacji
Podmiot realizujący	Gmina Drezdenko Wspólnoty Mieszkaniowe z obszaru rewitalizacji
Szacunkowa wartość	600 000 PLN
Okres realizacji	2023-2030
Sposób zapewnienia dostępności	W ramach przedsięwzięcia nastąpi poprawa stanu zagospodarowania przestrzeni poprzez stosowanie rozwiązań i materiałów uwzględniających osoby ze szczególnymi potrzebami.

PRZEDSIĘWZIĘCIE PODSTAWOWE NR 14	
Nazwa przedsięwzięcia	Utworzenie nowej przestrzeni publicznej poprzez przebudowę ulicy Warszawskiej
Zakres	Przedsięwzięcie przewiduje utworzenie nowej przestrzeni publicznej w postaci strefy współdzielonej poprzez przebudowę fragmentu ulicy Warszawskiej pomiędzy Placem Wileńskim oraz Starym Rynkiem. W ramach przedsięwzięcia przewiduje się stworzenie przestrzeni współdzielonej mającej na celu zaspokojenie potrzeb różnych grup użytkowników z priorytetem dla osób poruszających się pieszo. W ramach przebudowy przewiduje się ponadto wprowadzenie zieleni służącej zwiększeniu odporności na zmiany klimatu oraz wprowadzenie wyznaczonych miejsc postojowych zarezerwowanych dla klientów pobliskich instytucji.
Prognozowane rezultaty	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poprawa spójności i ciągłości przestrzeni publicznej w obrębie obszaru rewitalizacji. 2. Zwiększenie zdolności adaptacji do zmian klimatu w obszarze zurbanizowanym. 3. Dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb różnych grup użytkowników. 4. Poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji w oparciu o zasoby materialnego dziedzictwa kulturowego.
Realizowane kierunki działań	<p>Kierunek 3.2. Poprawa dostępności wysokiej jakości przestrzeni publicznych dla wszystkich grup użytkowników</p> <p>Kierunek 4.2. Poprawa integralności i spójności przestrzeni publicznej poprzez jej dostosowanie do potrzeb różnych grup użytkowników</p> <p>Kierunek 4.4. Poprawa stanu środowiska i warunków życia mieszkańców poprzez działania służące adaptacji do zmian klimatu</p>
Lokalizacja	Ulica Warszawska
Podmiot realizujący	Gmina Drezdenko
Szacunkowa wartość	1 200 000 PLN
Okres realizacji	2027-2028
Sposób zapewnienia dostępności	W ramach przedsięwzięcia nastąpi poprawa stanu zagospodarowania przestrzeni poprzez stosowanie rozwiązań i materiałów uwzględniających osoby ze szczególnymi potrzebami.

PRZEDSIĘWZIĘCIE PODSTAWOWE NR 15	
Nazwa przedsięwzięcia	Utworzenie parków kieszonkowych między innymi poprzez przebudowę skwerów w sąsiedztwie Biblioteki Publicznej oraz Centrum Organizacji Pozarządowych
Zakres	Przedsięwzięcie obejmuje utworzenie parków kieszonkowych w ramach przebudowy dwóch skwerów na terenie ścisłego centrum miasta. Działanie to będzie polegało na stworzeniu przestrzeni wspierających działania pobliskich instytucji, co odbywać się będzie poprzez stworzenie atrakcyjnego miejsca dla mieszkańców wzmacniającego odporność na zmiany klimatu. W ramach działania przewiduje się zwiększenie udziału powierzchni biologicznej oraz ograniczenie powierzchni utwardzonych czynnej poprzez wprowadzenie rozwiązań materiałowych nawierzchni, jak również wprowadzenie drzew i innych form zieleni.
Prognozowane rezultaty	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb różnych grup użytkowników. 2. Poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji w oparciu o zasoby materialnego dziedzictwa kulturowego. 3. Poprawa warunków życia poprzez wprowadzenie terenów zieleni służących różnym grupom użytkowników. 4. Zwiększenie zdolności adaptacji do zmian klimatu w obszarze zurbanizowanym.
Realizowane kierunki działań	<p>Kierunek 3.2. Poprawa dostępności wysokiej jakości przestrzeni publicznych dla wszystkich grup użytkowników</p> <p>Kierunek 4.2. Poprawa integralności i spójności przestrzeni publicznej poprzez jej dostosowanie do potrzeb różnych grup użytkowników</p> <p>Kierunek 4.4. Poprawa stanu środowiska i warunków życia mieszkańców poprzez działania służące adaptacji do zmian klimatu</p>
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji, w tym w szczególności: teren przy skrzyżowaniu ulic Poniatowskiego i Kościuszki teren przy skrzyżowaniu ulic Marszałkowskiej i Kościuszki
Podmiot realizujący	Gmina Drezdenko
Szacunkowa wartość	2 450 000 PLN
Okres realizacji	2023-2025
Sposób zapewnienia dostępności	W ramach przedsięwzięcia nastąpi poprawa stanu zagospodarowania przestrzeni poprzez stosowanie rozwiązań i materiałów uwzględniających osoby ze szczególnymi potrzebami.

PRZEDSIĘWZIĘCIE PODSTAWOWE NR 16	
Nazwa przedsięwzięcia	Utworzenie strefy rekreacji młodzieży na terenie dawnego Ośrodka Transportu Leśnego
Zakres	Przedsięwzięcie zakłada stworzenie atrakcyjnej przestrzeni dedykowanej młodzieży na terenie Osiedla Mickiewicza poprzez wprowadzenie zagospodarowania służącego spędzaniu wolnego czasu i integracji młodzieży. W ramach zagospodarowania wprowadzone zostaną między innymi nowe elementy służące uprawianiu sportów, między innymi tory do sportów ekstremalnych typu pump truck, skate park, wiaty pełniące funkcję integracyjną oraz inne elementy małej architektury i rekreacji uzgodnione we współpracy z młodzieżą.
Prognozowane rezultaty	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stworzenie atrakcyjnego miejsca rekreacji i spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży. 2. Wzrost poziomu integracji młodzieży oraz zwiększenie poziomu zainteresowań. 3. Podniesienie jakości przestrzeni publicznej w obrębie niezagospodarowanego fragmentu miasta.
Realizowane kierunki działań	<p>Kierunek 1.3. Tworzenie warunków do inicjowania i prowadzenia działań przez mieszkańców poprzez ich integrację i rozwijanie wzajemnych relacji</p> <p>Kierunek 3.2. Poprawa dostępności wysokiej jakości przestrzeni publicznych dla wszystkich grup użytkowników</p> <p>Kierunek 4.2. Poprawa integralności i spójności przestrzeni publicznej poprzez jej dostosowanie do potrzeb różnych grup użytkowników</p>
Lokalizacja	Osiedle Mickiewicza
Podmiot realizujący	Gmina Drezdenko
Szacunkowa wartość	2 000 000 PLN
Okres realizacji	2023-2025
Sposób zapewnienia dostępności	W ramach przedsięwzięcia nastąpi poprawa stanu zagospodarowania przestrzeni poprzez stosowanie rozwiązań i materiałów uwzględniających osoby ze szczególnymi potrzebami.

PRZEDSIĘWZIĘCIE PODSTAWOWE NR 17	
Nazwa przedsięwzięcia	Wykorzystanie potencjału walorów naturalnych poprzez utworzenie bulwarów oraz ekomariny nad rzeką Noteć
Zakres	Przedsięwzięcie zakłada utworzenie nowej przestrzeni publicznej w północnej części miasta w oparciu o wykorzystanie potencjału wynikającego z walorów naturalnych związanych z przebiegiem rzeki Noteć. Działanie to będzie obejmować w szczególności stworzenie bulwarów wraz z ekomarina stanowiącą element międzynarodowego szlaku drogi wodnej E70. Zagospodarowanie to będzie stanowić ważny element rozwoju oferty turystycznej stanowiącej potencjał do wzmacniania lokalnej przedsiębiorczości w obrębie obszaru rewitalizacji.
Prognozowane rezultaty	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wykorzystanie potencjału walorów naturalnych związanych z położeniem miasta oraz przywrócenie historycznych związków dotyczących wykorzystania Noteci. 2. Stworzenie przestrzeni wypoczynku dla mieszkańców obszaru rewitalizacji. 3. Budowa oferty turystycznej stanowiącej potencjał dla wzmacniania lokalnej gospodarki.
Realizowane kierunki działań	<p>Kierunek 3.2. Poprawa dostępu do wysokiej jakości przestrzeni publicznej dostosowanej do potrzeb dla wszystkich grup użytkowników</p> <p>Kierunek 4.3. Tworzenie korzystnych warunków funkcjonowania podmiotów gospodarczych służących mieszkańcom oraz aktywne działania w zakresie wspierania lokalnej przedsiębiorczości</p>
Lokalizacja	Teren nad rzeką Noteć
Podmiot realizujący	Gmina Drezdenko
Szacunkowa wartość	8 000 000 PLN
Okres realizacji	2026-2029
Sposób zapewnienia dostępności	W ramach realizowanego przedsięwzięcia wprowadzone zostaną rozwiązania służące zapewnieniu dostępu i możliwości korzystania ze stworzonej przestrzeni przez osoby ze szczególnymi potrzebami.

PRZEDSIĘWZIĘCIE PODSTAWOWE NR 18	
Nazwa przedsięwzięcia	Program współpracy z właścicielami nieruchomości i najemcami lokali użytkowych w zakresie poprawy estetyki w obszarze rewitalizacji
Zakres	Przedsięwzięcia przewiduje opracowanie poradnika dotyczącego poprawy estetyki przestrzeni publicznej obejmującego zagadnienia dotyczące zasad umieszczania reklam i szyldów oraz prowadzenia działań mających na celu poprawę wizerunku budynków w obszarze rewitalizacji na terenie gminy. W ramach przedsięwzięcia w obszarze rewitalizacji zostaną wyznaczone priorytetowe obszary interwencji, dla których następnie sporządzony zostanie program współpracy z właścicielami nieruchomości i podmiotami prowadzącymi działalność gospodarczą w zakresie wdrożenia rozwiązań służących poprawie estetyki obiektów i promocji lokalnej przedsiębiorczości.
Prognozowane rezultaty	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wsparcie podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w obszarze rewitalizacji poprzez promowanie lokalnych działalności. 2. Poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji poprzez działania służące wprowadzeniu standardów w zakresie jakości i estetyki. 3. Upowszechnianie pozytywnych praktyk w zakresie współpracy z podmiotami prywatnymi.
Realizowane kierunki działań	Kierunek 3.3. Poprawa stanu ładu przestrzennego w obszarze rewitalizacji poprzez współpracę z podmiotami prywatnymi Kierunek 4.3. Tworzenie korzystnych warunków funkcjonowania podmiotów gospodarczych służących mieszkańcom oraz aktywne działania w zakresie wspierania lokalnej przedsiębiorczości
Lokalizacja	Różne lokalizacje w obrębie obszaru rewitalizacji
Podmiot realizujący	Gmina Drezdenko Przedsiębiorcy prowadzący działalność w obszarze rewitalizacji
Szacunkowa wartość	120 000 PLN
Okres realizacji	2023-2030
Sposób zapewnienia dostępności	Opracowane materiały merytoryczne będą spełniały zasady dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami.

PRZEDSIĘWZIĘCIE PODSTAWOWE NR 19	
Nazwa przedsięwzięcia	Przebudowa stadionu miejskiego imienia Józefa Nojiego jako miejsca aktywności i rozwoju pozytywnych postaw dzieci i młodzieży
Zakres	Przedsięwzięcie będzie polegało na stworzeniu warunków realizacji działań służących wzrostowi aktywności dzieci i młodzieży w oparciu o działalności lokalnych organizacji pozarządowych, do których należą działające na terenie miasta kluby sportowe prowadzące swoją działalność z wykorzystaniem miejskiej infrastruktury. W tym celu przeprowadzona zostanie przebudowa mająca na celu poprawę stanu technicznego stadionu oraz historycznych obiektów infrastruktury wchodzących w skład tego zespołu jako ważnego przykładu przedwojennej architektury rekreacyjnej miasta reprezentującej walory architektoniczne.
Prognozowane rezultaty	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kształtowanie pozytywnych postaw społecznych dzieci i młodzieży poprzez aktywność sportową. 2. Upowszechnianie aktywności fizycznej wśród mieszkańców różnych grup wiekowych. 3. Utworzenie przestrzeni wydarzeń społecznych integrujących mieszkańców. 4. Przywrócenie należytego stanu miejsca pamięci służącego organizacji ważnych dla środowiska lokalnego wydarzeń patriotycznych.
Realizowane kierunki działań	<p>Kierunek 1.3. Tworzenie warunków do inicjowania i prowadzenia działań przez mieszkańców obszaru poprzez ich integrację i rozwijanie wzajemnych relacji</p> <p>Kierunek 3.2. Poprawa dostępności wysokiej jakości przestrzeni publicznych dla wszystkich grup użytkowników</p> <p>Kierunek 4.2. Poprawa integralności i spójności przestrzeni publicznej poprzez jej dostosowanie do potrzeb różnych grup użytkowników</p>
Lokalizacja	Mickiewicza 14
Podmiot realizujący	Gmina Drezdenko Stowarzyszenia działające na terenie Gminy Drezdenko
Szacunkowa wartość	20 000 000 PLN
Okres realizacji	2026-2030
Sposób zapewnienia dostępności	W ramach realizowanego przedsięwzięcia wprowadzone zostaną rozwiązania służące zapewnieniu dostępu i możliwości korzystania ze stworzonej przestrzeni przez osoby ze szczególnymi potrzebami

PRZEDSIĘWZIĘCIE PODSTAWOWE NR 20	
Nazwa przedsięwzięcia	Urządzenie miejsc gromadzenia odpadów w wybranych lokalizacjach w obrębie obszaru rewitalizacji
Zakres	Przedsięwzięcie będzie polegało na wyborze lokalizacji miejsc gromadzenia odpadów komunalnych oraz ich realizacji na przestrzeni kolejnych lat z wykorzystaniem różnych rozwiązań i systemów gromadzenia odpadów. W ramach przedsięwzięcia opracowane i uzgodnione zostaną sposoby realizacji tego typu infrastruktury służącej poprawie wizerunku obszaru rewitalizacji oraz poprawie stanu bezpieczeństwa publicznego, które następnie będą wykonywane w przestrzeni obszaru rewitalizacji.
Prognozowane rezultaty	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców poprzez eliminowanie zagrożeń związanych z gromadzeniem odpadów w przestrzeni publicznej. 2. Poprawa jakości przestrzeni w otoczeniu obiektów dziedzictwa kulturowego. 3. Poprawa warunków życia mieszkańców poprzez zapewnienie dostępu do podstawowych usług komunalnych.
Realizowane kierunki działań	<p>Kierunek 3.2. Poprawa dostępności wysokiej jakości przestrzeni publicznych dla wszystkich grup użytkowników</p> <p>Kierunek 3.3. Poprawa stanu ładu przestrzennego w obszarze rewitalizacji poprzez współpracę z podmiotami prywatnymi</p> <p>Kierunek 4.1. Poprawa warunków życia w mieszkaniowym zasobie gminy poprzez działania o charakterze organizacyjnym i infrastrukturalnym</p>
Lokalizacja	Różne lokalizacje w obrębie obszaru rewitalizacji ustalone w toku realizacji przedsięwzięcia
Podmiot realizujący	Gmina Drezdenko
Szacunkowa wartość	200 000 PLN
Okres realizacji	2023-2030
Sposób zapewnienia dostępności	W ramach realizowanego przedsięwzięcia wprowadzone zostaną rozwiązania służące zapewnieniu dostępu i możliwości korzystania ze stworzonej przestrzeni przez osoby ze szczególnymi potrzebami

5.2. Pozostałe dopuszczalne przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Stosownie do postanowień art. 15 ust. 1 pkt 5 lit. b ustawy elementem gminnego programu rewitalizacji może być również przedstawienie pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które będą realizować kierunki działań w ramach przyjętych celów programu.

W ramach programu przedsięwzięcia te zidentyfikowano z jednej strony jako listę uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które będą realizować kierunki działań w ramach przyjętych celów programu, zaś z drugiej przyjęto generalne zasady identyfikacji takich przedsięwzięć w toku realizacji programu.

5.2.1. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 1	
Nazwa przedsięwzięcia	Program wsparcia wybranych rodzajów działalności gospodarczej w obrębie obszaru rewitalizacji
Zakres	Przedsięwzięcie przewiduje opracowanie zasad udzielania preferencji w zakresie stawek czynszu dla wybranych działalności gospodarczych o istotnym znaczeniu z punktu widzenia potrzeb mieszkańców i użytkowników obszaru rewitalizacji.
Prognozowane rezultaty	W ramach przedsięwzięcia nastąpi poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej w obszarach istotnych z punktu widzenia oczekiwań społeczności lokalnej.
Realizowane kierunki działań	Kierunek 4.3. Tworzenie korzystnych warunków funkcjonowania podmiotów gospodarczych służących mieszkańcom oraz aktywne działania w zakresie wspierania lokalnej przedsiębiorczości
Lokalizacja	Przedsięwzięcie realizowane w całym obszarze rewitalizacji
Podmiot realizujący	Gmina Drezdenko

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 2	
Nazwa przedsięwzięcia	Opracowanie i wdrożenie modelu organizacji ruchu kołowego w obszarze rewitalizacji
Zakres	Przedsięwzięcie zakłada opracowanie modelu organizacji ruchu kołowego, w tym samochodowego i rowerowego, w obrębie obszaru rewitalizacji polegającego na ustaleniu hierarchii sieci drogowo-ulicznej oraz zasad wprowadzania na terenie miasta różnych narzędzi uspokojenia ruchu. Narzędzia te obejmą między innymi wyznaczenie stref ograniczonej prędkości, stref współdzielonych oraz docelowego układu ulic jednokierunkowych w sposób zakładający etapowanie tych działań przy jednoczesnym uwzględnieniu przeniesienia ruchu tranzytowego poza centrum miasta.
Prognozowane rezultaty	W ramach przedsięwzięcia nastąpi poprawa stanu zagospodarowania przestrzeni oraz warunków i bezpieczeństwa poruszania się użytkowników. Doprowadzi to o stworzenia warunków rozwoju nowych działalności gospodarczych w obrębie centrum miasta.
Realizowane kierunki działań	Kierunek 4.2. Poprawa integralności i spójności przestrzeni publicznej poprzez jej dostosowanie do potrzeb różnych grup użytkowników Kierunek 4.3. Tworzenie korzystnych warunków funkcjonowania podmiotów gospodarczych służących mieszkańcom oraz aktywne działania w zakresie wspierania lokalnej przedsiębiorczości
Lokalizacja	Przedsięwzięcie realizowane w całym obszarze rewitalizacji
Podmiot realizujący	Gmina Drezdenko

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 3	
Nazwa przedsięwzięcia	Przygotowanie i wdrożenie programu remontu ciągów pieszych w obrębie obszaru rewitalizacji
Zakres	Przedsięwzięcie zakłada opracowanie i uzgodnienie rozwiązań projektowych służących realizacji planowanych w kolejnych latach remontów ciągów pieszych przy uwzględnieniu historycznego charakteru miasta i konieczności wdrażania rozwiązań polegających na zwiększaniu odporności do zmian klimatu, jak również przy jednoczesnym uwzględnieniu potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami. W oparciu o sporządzone i uzgodnione zasady wytypowane zostaną następnie priorytetowe obszary realizacji przedsięwzięcia polegającego na remoncie ciągów pieszych, które będzie sukcesywnie realizowane w kolejnych latach.
Prognozowane rezultaty	Przedsięwzięcie doprowadzi do poprawy spójności przestrzeni w obrębie całego obszaru rewitalizacji przy uwzględnieniu uwarunkowań realizacyjnych wynikających z konieczności dostosowania przestrzeni do potrzeb różnych użytkowników oraz konieczności wdrażania rozwiązań służących adaptacji do zmian klimatu.
Realizowane kierunki działań	Kierunek 4.2. Poprawa integralności i spójności przestrzeni publicznej poprzez jej dostosowanie do potrzeb różnych grup użytkowników Kierunek 4.4. Poprawa stanu środowiska i warunków życia mieszkańców poprzez działania służące adaptacji do zmian klimatu
Lokalizacja	Przedsięwzięcie realizowane w całym obszarze rewitalizacji
Podmiot realizujący	Gmina Drezdenko we współpracy z Narodowym Instytutem Dziedzictwa

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 4	
Nazwa przedsięwzięcia	Opracowanie zasad polityki planistycznej służącej ochronie i udostępnieniu walorów dawnej twierdzy w Drezdenku
Zakres	Przedsięwzięcie obejmuje analizę istniejącej polityki planistycznej dotyczącej terenów dawnej twierdzy w kontekście istniejącej struktury własności oraz stopnia i możliwości ochrony w celu udostępnienia i promocji walorów zespołu.
Prognozowane rezultaty	Przedsięwzięcie doprowadzi do ustalenia spójnych zasad polityki planistycznej dotyczącej zespołu dawnej twierdzy w Drezdenku w kontekście zasad kształtowania i przedmiotu jej ochrony.
Realizowane kierunki działań	Kierunek 3.1. Wykorzystywanie istniejących zasobów materialnego dziedzictwa kulturowego na nowe funkcje społeczne i kulturalne
Lokalizacja	Teren dawnej twierdzy w Drezdenku
Podmiot realizujący	Gmina Drezdenko

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 5	
Nazwa przedsięwzięcia	Rozwój infrastruktury i oferty programowej Centrum Promocji Kultury w Drezdenku
Zakres	Przedsięwzięcie zakłada rozbudowę Centrum Promocji Kultury w celu stworzenia nowych możliwości rozwoju jego oferty programowej oraz możliwości rozwoju aktywności i zainteresowań mieszkańców gminy.
Prognozowane rezultaty	Przedsięwzięcie doprowadzi do rozwoju oferty programowej gminnej instytucji kultury w ramach rozbudowy Centrum Promocji Kultury w Drezdenku.
Realizowane kierunki działań	Kierunek 1.1. Zwiększenie możliwości kreowania oferty cyklicznych działań społecznych i kulturalnych w obrębie obszaru rewitalizacji Kierunek 1.2. Poprawa dostępu do atrakcyjnej infrastruktury społecznej i kulturalnej służącej realizacji działań kierowanych do mieszkańców
Lokalizacja	Niepodległości 28
Podmiot realizujący	Gmina Drezdenko

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 6	
Nazwa przedsięwzięcia	Rozwój dotychczasowego zagospodarowania w Parku Kultur Świata poprzez zagospodarowanie wyspy na Starej Noteci
Zakres	Przedsięwzięcie dotyczy realizacji kolejnych etapów zagospodarowania przestrzeni Parku Kultur Świata, stanowiącego kluczową przestrzeń publiczną w obszarze rewitalizacji. Będzie ono realizowane między innymi poprzez zagospodarowanie wyspy na Starej Noteci i wykonanie zadania amfiteatru.
Prognozowane rezultaty	Przedsięwzięcie doprowadzi do wprowadzenia nowych i oczekiwanych przez mieszkańców rozwiązań projektowych w ważnej przestrzeni publicznej stanowiącej miejsce realizacji przedsięwzięć społecznych i kulturalnych.
Realizowane kierunki działań	Kierunek 1.1. Zwiększenie możliwości kreowania oferty cyklicznych działań społecznych i kulturalnych w obrębie obszaru rewitalizacji Kierunek 1.2. Poprawa dostępu do atrakcyjnej infrastruktury społecznej i kulturalnej służącej realizacji działań kierowanych do mieszkańców
Lokalizacja	Park Kultur Świata
Podmiot realizujący	Gmina Drezdenko

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 7	
Nazwa przedsięwzięcia	Rozwój kompetencji merytorycznych służących wdrażaniu nowych rozwiązań związanych z realizacją przedsięwzięć rewitalizacyjnych
Zakres	Przedsięwzięcie zakłada rozwój kompetencji kadr pracowników samorządowych w zakresie związanych z przygotowaniem i realizacją przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Działanie to będzie obejmować między innymi udział w szkoleniach lub wizytach studyjnych mających na celu zapoznanie się z doświadczeniami i praktykami.
Prognozowane rezultaty	Przedsięwzięcie doprowadzi do realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w oparciu o wykorzystanie doświadczeń innych samorządów lokalnych w celu osiągnięcia jak najlepszych korzyści z ponoszonych nakładów na etapie realizacji oraz eksploatacji.
Realizowane kierunki działań	Kierunek 1.3. Tworzenie warunków do inicjowania i prowadzenia działań przez mieszkańców obszaru poprzez ich integrację i rozwijanie wzajemnych relacji Kierunek 2.3. Rozwój elastycznej oferty usług społecznych świadczonych na rzecz lokalnej społeczności Kierunek 3.3. Poprawa stanu ładu przestrzennego w obszarze rewitalizacji poprzez współpracę z podmiotami prywatnymi Kierunek 4.4. Poprawa stanu środowiska i warunków życia mieszkańców poprzez działania służące adaptacji do zmian klimatu
Podmiot realizujący	Gmina Drezdenko

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 8	
Nazwa przedsięwzięcia	Wykorzystanie zabytkowego obiektu stanowiącego własność gminy na funkcje publiczne poprzez nadanie nowej funkcji
Zakres	Przedsięwzięcie polega na nadaniu nowych funkcji publicznych stanowiącemu własność gminy zabytkowemu obiektowi będącemu siedzibą Ośrodka Pomocy Społecznej poprzez przeprowadzenie w nim kompleksowych prac polegających na dostosowaniu obiektu do wymogów i potrzeb wynikających z nowej roli.
Prognozowane rezultaty	Przedsięwzięcie doprowadzi do poprawy stanu obiektu stanowiącego istotny zasób dziedzictwa kulturowego gminy oraz zmiany wizerunku obszaru rewitalizacji poprzez zachowanie publicznego charakteru infrastruktury.
Realizowane kierunki działań	Kierunek 3.1. Wykorzystywanie istniejących zasobów materialnego dziedzictwa kulturowego na nowe funkcje społeczne i kulturalne
Lokalizacja	Marszałkowska 18
Podmiot realizujący	Gmina Drezdenko

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 9	
Nazwa przedsięwzięcia	Integracja społeczna mieszkańców obszaru rewitalizacji i całej gminy w oparciu o dziedzictwo materialne i niematerialne poprzez działania kulturalne i edukacyjne
Zakres	Przedsięwzięcie zakłada szeroki i otwarty zakres działań w całym okresie wdrażania programu rewitalizacji, które ukierunkowane będą na uświadamianiu mieszkańcom unikalnej wartości i potencjału dziedzictwa materialnego i niematerialnego obszaru rewitalizacji w Drezdenku. Będą to działania kulturalne i edukacyjne, realizowane głównie przez instytucje kultury.
Prognozowane rezultaty	Przedsięwzięcie doprowadzi do wzrostu poczucia tożsamości mieszkańców oraz związków z miejscem zamieszkania. Pozwoli to na docenienie wartości wynikającej z zachowanego na terenie obszaru dziedzictwa kulturowego.
Realizowane kierunki działań	Kierunek 1.1. Zwiększenie możliwości kreowania oferty cyklicznych działań społecznych i kulturalnych w obrębie obszaru rewitalizacji
Lokalizacja	Przedsięwzięcie realizowane w całym obszarze rewitalizacji
Podmiot realizujący	Gmina Drezdenko

5.2.2. Identyfikacja przedsięwzięć w toku realizacji programu

Z uwagi na bardzo szeroką charakterystykę pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych mogących realizować kierunki działań przyjęte w ramach poszczególnych celów procesu rewitalizacji, dla potrzeb sprawnej i efektywnej realizacji *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2022-2030* przyjęto założenie, które polega na możliwości identyfikacji przedsięwzięć wspierających realizację programu w toku jego realizacji.

Identyfikacja przedsięwzięć będzie polegała na potwierdzeniu, że zgłoszone działanie w zaplanowanym kształcie wraz z jego oczekiwanymi rezultatami będą realizowały kierunki działań, które zostały określone w ramach celów procesu rewitalizacji wskazanych w *Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2022-2030*.

Potwierdzenie zgodności przedsięwzięcia z kierunkami działań realizującymi cele procesu rewitalizacji będzie dokonywane przez Komitet Rewitalizacji. Komitet będzie wydawać swoją opinię, przedkładaną Burmistrzowi Drezdenka, w zakresie zgodności zgłaszanego przedsięwzięcia z kierunkami działań w oparciu o zgłoszenie przedsięwzięcia obejmujące w szczególności:

1. Nazwę przedsięwzięcia
2. Podmiot realizujący
3. Zakres i planowane efekty realizacji
4. Szacunkową wartość i lokalizację
5. Potencjalnie realizowane kierunki działań programu
6. Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięcia

Do chwili powołania Komitetu Rewitalizacji identyfikacji przedsięwzięcia dokonuje Burmistrz Drezdenka.

6. SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE PROGRAMU

Poszczególne przedsięwzięcia rewitalizacyjne wskazane w ramach niniejszego programu finansowane będą w ramach różnych źródeł oraz z uwzględnieniem różnych etapów, które wynikać będą z możliwości pozyskania wsparcia zewnętrznego i ukierunkowania środków własnych gminy. Etapowanie realizacji wybranych przedsięwzięć odzwierciedlone zostało natomiast poprzez wydłużone okresy ich realizacji.

6.1. Ramy finansowe realizacji programu

Łączne szacunkowe środki finansowe przewidywane na realizację programu obejmują środki kierowane na realizację podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w kwocie około 78,82 mln złotych oraz środki szacowane na realizację pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w kwocie 19,51 mln złotych.

Zgodnie z przyjętym założeniami najważniejsze ze źródeł finansowania programu stanowić będą środki krajowe kierowane w ramach programów kierowanych przez administrację rządową oraz środki europejskie stanowiące element różnych programów operacyjnych. Środki te wspierać będą na zasadzie dodatkowości budżet gminy pozwalając na realizację pełni zakładanych działań w określonym harmonogramie.

Z uwagi na bardzo złą kondycję wspólnot mieszkaniowych oraz podmiotów prowadzących działalność gospodarczą zaangażowanie środków prywatnych w okresie realizacji programu będzie miało miejsce na relatywnie niewielkim poziomie dotycząc potencjalnego zaangażowania przedsiębiorców i właścicieli nieruchomości.

Tab. 7. Szacowane środki finansowane na realizację programu

Rodzaj przedsięwzięć	budżet gminy	środki UE	środki krajowe	środki zwrotne	środki prywatne	Wartość ogółem
Szacowane środki na realizację podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	18 153 000	31 755 000	26 320 000	2 000 000	592 000	78 820 000
Szacowane środki na realizację pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	6 560 000	2 500 000	8 750 000	1 700 000	-	19 510 000
Ogółem w złotych:	24 713 000	34 255 000	35 070 000	3 700 000	592 000	98 330 000

6.2. Potencjalne źródła finansowania programu

Zapewnienie kompleksowego podejścia do procesu rewitalizacji wiąże się z koniecznością oparcia realizacji programu na komplementarności źródeł finansowania. Polega ona na łączeniu środków europejskich wdrażanych w ramach różnych funduszy i programów ze środkami z krajowych źródeł publicznych przy jednoczesnym zaangażowaniu środków prywatnych. W tym celu w niniejszym programie ramowo określono potencjalne, możliwe do wykorzystania źródła finansowania podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Poszczególne przedsięwzięcia rewitalizacyjne wdrażane w ramach programu będą mogły być kierowane do objęcia finansowaniem w ramach różnych programów i funduszy stosownie do ich obszarów tematycznych. Skuteczne pozyskanie środków zewnętrznych będzie mogło wpłynąć na osiągnięcie celów procesu rewitalizacji w zakładanych uprzednio terminach poprzez realizację wszystkich przedsięwzięć określonych w tym programie. Z tego względu w przypadkach braku uzyskania dofinansowania podejmowane będą próby wykorzystania innych źródeł lub wspieranie procesów środkami własnymi budżetu gminy.

6.2.1. Zaangażowanie środków europejskich

Zgodnie z art. 36 ust. 2 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 roku *o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027*¹², dla działań z zakresu rewitalizacji, które realizowane będą w obszarach objętych gminnymi programami rewitalizacji, przewiduje się wdrażanie w ramach programów operacyjnych tak zwanych innych instrumentów terytorialnych. Stanowią one będą jeden z instrumentów rozwoju terytorialnego, o którym mowa w art. 28 i art. 39 rozporządzenia ogólnego Parlamentu Europejskiego i Rady (UE), decydując o szczególnych zasadach dostępu do finansowych środków Unii Europejskiej. Instrumenty te będą realizowane w obszarach tematycznych wskazanych w poszczególnych programach operacyjnych, zaś podstawą ich wdrażania będzie strategia innego instrumentu terytorialnego.

Stosownie do postanowień art. 36 ust. 9 rolę takiej strategii pełnić będzie również gminny program rewitalizacji sporządzany na podstawie przepisów ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji.

Zgodnie z zapisami programu operacyjnego *Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027*, który został przyjęty uchwałą nr 293/4039/22 Zarządu Województwa Lubuskiego z dnia 24 października 2022 roku i zatwierdzony decyzją Komisji Europejskiej w dniu 7 grudnia 2022 roku, zastosowanie instrumentów terytorialnych wdrażanych w oparciu o programy rewitalizacji przewidziano dla dwóch celów szczegółowych:

¹² Dz. U. z 2022 roku poz. 1079

1. Cel szczegółowy 2.1.8.1 Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich
2. Cel szczegółowy 2.1.8.2 Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie

Zgodnie z założeniami interwencja w ramach powyższych celów będzie dotyczyć rewitalizacji zdegradowanych obszarów w miastach oraz obszarach innych niż miejskie. Jej kluczowym założeniem będzie zachowanie oraz rozwój zielonej infrastruktury, w tym zwłaszcza ochrony drzew poprzez stosowanie standardów ochrony zieleni oraz zwiększanie udziału powierzchni biologicznie czynnej. Wdrażane działania powinny być powiązane z interwencją o charakterze społecznym realizowaną w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Interwencja środków finansowych w ramach wymienionych wyżej celów programu *Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027* stanowić będzie jedno z najważniejszych źródeł wsparcia zewnętrznego procesu rewitalizacji w gminie Drezdenko. Mając na uwadze ograniczoną wielkość tych środków finansowych niniejszy program identyfikuje również inne źródła jego finansowania.

Prócz wymienionych powyżej celów w ramach programu *Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027* wsparcie realizacji programu będą mogły potencjalnie stanowić również inne priorytety i cele szczegółowe:

Priorytet 2. Zielone lubuskie

2.1.2.2 Cel szczegółowy Wspierane efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych

2.1.2.3 Cel szczegółowy Wspieranie przystosowania się do zmiany klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego

2.1.2.6 Cel szczegółowy Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkiego rodzaju zanieczyszczeń

Priorytet 5. Infrastruktura społeczna

2.1.5.1 Cel szczegółowy Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup

w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne

2.1.5.4 Cel szczegółowy Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych

Priorytet 6. Wsparcie obywateli

2.1.6.5 Cel szczegółowy Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji

2.1.6.7 Cel szczegółowy Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej

2.1.6.8 Cel szczegółowy Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci

Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę Klimat Środowisko

Celem programu, który został zatwierdzony w dniu 6 października 2022 roku przez Komisję Europejską, jest w generalnym ujęciu poprawa warunków rozwoju kraju poprzez budowę infrastruktury technicznej i społecznej zgodnie z założeniami rozwoju zrównoważonego. Z tego względu cele programu są bezpośrednio powiązane z celami programu rewitalizacji, który opiera się na realizacji tej zasady w odniesieniu do wyznaczonego w gminie obszaru rewitalizacji.

W ramach realizacji *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2022-2030* przewiduje się wykorzystanie środków finansowych Programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę Klimat Środowisko między innymi na działania w zakresie wzmocnienia ochrony przyrody oraz różnorodności biologicznej.

6.2.2. Zaangażowanie środków krajowych

Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa

Zgodnie z art. 90u ustawy z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty¹³ Rada Ministrów realizuje Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa na lata 2021-2025, którego celem jest wzmocnienie roli bibliotek publicznych, szkolnych oraz pedagogicznych jako lokalnych ośrodków życia społecznego, które stanowią centrum dostępu do kultury i wiedzy. Program ten realizowany jest poprzez poprawę oferty bibliotek publicznych oraz inwestycje w ich infrastrukturę. Obejmuje to w szczególności dostosowanie bazy lokalowej do współczesnych

¹³ Tekst jednolity Dz. U. z 2021 poz. 1915 ze zmianami

standardów w zakresie obiektów użyteczności publicznej w celu rozwijania kompetencji społecznych i kulturowych mieszkańców oraz zwiększenie atrakcyjności świadczonych usług.

W ramach realizacji *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2022-2030* przewiduje się wykorzystanie środków finansowych Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa w związku z realizacją przedsięwzięć rewitalizacyjnych związanych z rozwojem funkcji społecznych i kulturalnych istniejącej biblioteki publicznej.

Program Wieloletni Senior Plus

Program na lata 2021-2025, który prowadzony jest przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, ma na celu wsparcie warunków do aktywnego starzenia się w środowisku lokalnym oraz jak najdłuższego udziału w życiu społecznym seniorów. Wspiera on działania mające na celu zwiększenie spójności społecznej poprzez wsparcie kierowane do najstarszej części społeczeństwa. Program obejmuje zarówno działania związane utworzeniem lub wyposażeniem infrastruktury społecznej wspierającej seniorów, jak też stanowi wsparcia dla zapewnienia funkcjonowania już istniejących obiektów.

W ramach realizacji *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2022-2030* przewiduje się wykorzystanie środków finansowych na wsparcie funkcjonowania Klubu Seniora, który został utworzony na terenie obszaru rewitalizacji.

Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej

Zgodnie z art. 86 ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku *o grach hazardowych*¹⁴ minister właściwy do spraw kultury fizycznej jest dysponentem państwowego funduszu celowego pod nazwą Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej. Wydatki w ramach funduszu ponoszone są na przebudowę, remonty i dofinansowanie inwestycji obiektów sportowych, rozwijanie sportu wśród dzieci, młodzieży i osób niepełnosprawnych, rozwój turystyki społecznej sprzyjającej aktywności fizycznej społeczeństwa oraz zadania określone w przepisach o zdrowiu publicznym w zakresie aktywności fizycznej. Zasady wdrażania środków funduszu określone zostały w Rozporządzeniu Ministra Sportu i Turystyki z dnia 12 sierpnia 2019 roku w sprawie przekazywania środków z Funduszu Kultury Fizycznej¹⁵.

W ramach realizacji *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2022-2030* przewiduje się możliwość wykorzystania środków finansowych Funduszu Kultury Fizycznej, w szczególności w ramach realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych dotyczących rozwoju infrastruktury obiektów sportowych wspierających działania mające na celu wzrost aktywności mieszkańców gminy i obszaru rewitalizacji, które zostały ujęte w niniejszym programie.

¹⁴ Tekst jednolity Dz. U. z 2022 roku poz. 888 ze zmianami

¹⁵ Tekst jednolity Dz. U. z 2019 roku poz. 1638

Solidarnościowy Fundusz Wsparcia Osób Niepełnosprawnych

Zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 23 października 2018 roku o *Funduszu Solidarnościowym*¹⁶ fundusz, którego dysponentem jest minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, jest funduszem celowym obejmującym wsparcie osób niepełnosprawnych oraz emerytów i rencistów. Stosownie do art. 6 oraz art. 7 ust. 1 i ust. 5 ustawy zgromadzone w ramach niniejszego funduszu środki finansowe przeznaczone są na realizację zadań w zakresie wsparcia osób niepełnosprawnych poprzez programy rządowe Rady Ministrów i programy resortowe ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego. Jednym z takich programów jest program rozwoju centrów opiekuńczo-mieszkalnych realizowany przez Ministra Rodziny i Polityki Społecznej.

W ramach *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2022-2030* przewiduje się możliwość wykorzystania środków finansowych Funduszu w ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych dotyczących wsparcia osób wykluczonych oraz zagrożonych wykluceniem społecznym poprzez poprawę jakości życia w środowisku lokalnym, w tym między innymi poprzez zapewnienie usług zamieszkania dziennego i całonocnego, które zostały wskazane w niniejszym programie.

Fundusz Dostępności

Zgodnie z art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 19 lipca 2019 roku o *zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami*¹⁷ Fundusz Dostępności jest funduszem celowym, którego dysponentem jest minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego. Celem tego funduszu jest realizacja zadań polegających na wsparciu działań w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Realizacja przedsięwzięć polegających na likwidacji barier architektonicznych może być wspierana w ramach funduszu poprzez korzystnie oprocentowane instrumenty zwrotne.

W ramach *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2022-2030* przewiduje się możliwość wykorzystania środków finansowych Funduszu Dostępności w ramach działań polegających na dostosowaniu obiektów użyteczności publicznej oraz przestrzeni publicznej do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami.

Rządowy Fundusz Polski Ład Program Inwestycji Strategicznych

Niniejszy program, który utworzony został uchwałą nr 84/2021 Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2021 roku z późniejszymi zmianami, ma na celu zwiększenie skali inwestycji publicznych poprzez bezzwrotne dofinansowanie inwestycji realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Program realizowany jest poprzez promesy inwestycyjne

¹⁶ Tekst jednolity Dz. U. z 2020 roku poz. 1787

¹⁷ Tekst jednolity Dz. U. z 2020 poz. 1062 ze zmianami

udzielane przez Bank Gospodarstwa Krajowego i jest realizowany jest ze środków Funduszu Przeciwdziałania COVID-19, o którym mowa w art. 65 ustawy z dnia 31 marca 2020 r. *o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw*. Program obejmuje cztery obszary priorytetowe dotyczące różnego rodzaju zadań własnych gminy. Dotyczą one między innymi infrastruktury drogowej i infrastruktury technicznej, gospodarki odpadami, infrastruktury kulturalnej i sportowej czy też rewitalizacji.

W ramach *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2022-2030* przewiduje się możliwość wykorzystania środków finansowych Funduszu Polski Ład w ramach zadań publicznych mieszczących się w niniejszym programie.

Rządowy Program Odbudowy Zabytków

Rządowy Program Odbudowy Zabytków, który został ustanowiony uchwałą nr 232/2022 Rady Ministrów z dnia 23 listopada 2022 roku, określa zasady przyznawania jednostkom samorządu terytorialnego dofinansowania na realizację zadań inwestycyjnych polegających na ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Dofinansowanie może być przeznaczone na realizację zadań inwestycyjnych obejmujących finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub znajdującym się w ewidencji zabytków, do którego tytuł prawny wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego posiada wnioskodawca lub jednostka organizacyjna zaliczana do sektora finansów publicznych podlegająca wnioskodawcy.

Ponadto w ramach niniejszego programu możliwe jest udzielanie przez wnioskodawcę dotacji, o której mowa w art. 81 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, na nakłady konieczne na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub znajdującym się w ewidencji zabytków.

Mając na uwadze znaczenie oraz stan zachowania obiektów materialnego dziedzictwa, jak również ścisłą współpracę z Narodowym Instytutem Dziedzictwa w ramach projektu „Wzorcowa rewitalizacja”, w ramach *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2022-2030* przewiduje się możliwość wykorzystania środków tego programu zarówno na działania własne gminy, jak również możliwość udzielania dotacji na ten cel podmiotom prywatnym.

Fundusz Termomodernizacji i Remontów

Fundusz Termomodernizacji i Remontów, którego wdrażanie ustanowiła ustawa z dnia 21 listopada 2008 roku o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków, przewiduje udzielanie wsparcia na działania w zakresie termomodernizacji lub przedsięwzięć służących przeciwdziałaniu skutkom luki remontowej.

W ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2022-2030 przewiduje się możliwość wykorzystania środków finansowych Funduszu Termomodernizacji i Remontów na działania dotyczące poprawy stanu mieszkaniowego zasobu gminy, w tym zasobu znajdującego się we wspólnotach mieszkaniowych.

Fundusze norweskie i EOG

Głównym celem funduszy jest przyczynianie się do zmniejszania różnic ekonomicznych i społecznych w obrębie EOG oraz wzmacnianie stosunków dwustronnych oraz współpracy merytorycznej pomiędzy państwami-darczyńcami oraz państwem-beneficjentem. Szeroki zakres wsparcia jest wzbogacony poprzez możliwość współpracy z partnerami z krajów finansujących, co pozwala na wdrażanie innowacyjnych rozwiązań.

W ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2022-2030 przewiduje się możliwość wykorzystania środków finansowych na realizację przedsięwzięć mieszczących się w niniejszym programie.

Krajowy Plan Odbudowy i Wzmacniania Odporności

Krajowy Plan Odbudowy obejmuje środki Funduszu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, które dedykowane są różnym obszarom tematycznym, między innymi zielonej transformacji miast. Wsparcie będzie kierowane m.in. na wprowadzenie zieleni na terenach miejskich, bardziej efektywnemu wykorzystaniu zasobów oraz przeciwdziałaniu utracie różnorodności biologicznej.

7. STRUKTURA ZARZĄDZANIA PROGRAMEM

Realizacja procesu rewitalizacji na zasadach, które zostały określone przepisami ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji, wiąże się z koniecznością podejmowania działań w sposób kompleksowy i zintegrowany. Z uwagi na bardzo szeroki zakres programu obejmujący przedsięwzięcia rewitalizacyjne z różnych obszarów życia społecznego i gospodarczego gminy, jak również konieczność wzajemnej integracji działań w obszarze rewitalizacji, założenie to wymaga stworzenia stałych zasad współpracy poszczególnych grup interesariuszy na każdym etapie realizacji programu. Punktem wyjścia dla skutecznej realizacji procesu rewitalizacji jest pełna identyfikacja wszystkich organów gminy z działaniami określonymi w niniejszym programie, co w założeniu będzie przekładać się na konsekwentną realizację przyjętych w nim rozwiązań i postanowień.

Z uwagi na przekrojowy zakres procesu rewitalizacji i konieczność integracji przedsięwzięć w różnych obszarach tematycznych, w toku prac nad projektem Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko zadanie dotyczące jego opracowania zostało powierzone Zespołowi do spraw rewitalizacji utworzonemu przez Burmistrza Drezdenka na czas opracowania programu oraz powołania Komitetu Rewitalizacji¹⁸.

7.1. System instytucjonalny

Podstawową aparatu pomocniczego Burmistrza Drezdenka jest Urząd Miejski w Drezdenku. Jego strukturę organizacyjną oraz szczegółowy zakres odpowiedzialności poszczególnych komórek organizacyjnych określa nadany przez Burmistrza Regulamin Organizacyjny¹⁹. Komórki te odpowiadają przed Burmistrem oraz Zastępcą Burmistrza, Skarbnikiem i Sekretarzem stosownie do zakresu odpowiedzialności wskazanego w tym Regulaminie. Ponadto Gmina Drezdenko realizuje wybrane zadania własne poprzez gminne jednostki organizacyjne oraz samorządowe instytucje kultury, których kierownicy odpowiadają przez Burmistrem za realizację zadań statutowych kierowanych przez nich podmiotów.

Realizacja zadań o złożonym charakterze oraz wieloletnim horyzoncie czasowym wiąże się z koniecznością wprowadzania dodatkowych narzędzi współpracy pomiędzy poszczególnymi komórkami organizacyjnymi i jednostkami. Zgodnie z postanowieniami obowiązującego Regulaminu Organizacyjnego Urzędu w celu realizacji zadań, które wykraczają poza zakres działań poszczególnych komórek organizacyjnych Burmistrz Drezdenka może powoływać zespoły problemowe oraz powierzać funkcję koordynatorów tych zespołów. Zespoły mają charakter doraźny, a ich rozwiązanie następuje po realizacji zadań dla których zostały one powołane.

¹⁸ Zarządzenie nr 47.2021 Burmistrza Drezdenka z dnia 25 maja 2021 roku

¹⁹ Dokument przyjęty Zarządzeniem nr 14.2019 Burmistrza Drezdenka z dnia 26 marca 2019 roku

W celu sprawnej realizacji *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2022-2030* przewiduje się oparcie współpracy na **zespołach roboczych**, o których mowa w par. 36 Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Miejskiego w Drezdenku, zarówno dla potrzeb koordynacji samego Programu, jak też realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

7.1.1. Koordynacja realizacji programu

Stosownie do przepisów ustawy z dnia 9 października 2015 roku o *rewitalizacji* opracowanie oraz realizacja i nadzór nad realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2022-2030, między innymi poprzez prowadzenie oceny aktualności i stopnia realizacji, stanowią odpowiedzialność Burmistrza Drezdenka.

Wieloletni horyzont czasowy Programu, jak również szeroki zakres zadań oraz obowiązków o charakterze formalnym, które wynikają z wdrażania przepisów ustawy o rewitalizacji w związku z wyznaczeniem na terenie gminy obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz przyjęciem programu rewitalizacji, wiążą się z koniecznością powierzenia zadań w zakresie bieżącej koordynacji procesu rewitalizacji utworzonemu w tym celu zespołowi roboczemu.

Zespół do spraw rewitalizacji

Zespół do spraw rewitalizacji będzie zespołem roboczym powołanym przez Burmistrza Drezdenka składającym się między innymi z osób, które uczestniczyły w pracach nad jego opracowaniem. Powierzona zostanie mu realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko i zadań wynikających z przepisów ustawy o rewitalizacji, w tym w szczególności:

- monitorowanie realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych wskazanych w programie oraz przygotowywanie rocznych informacji dotyczących postępu realizacji programu i przedkładanie ich Burmistrzowi,
- ocena sposobu realizacji celów procesu rewitalizacji poprzez przyjęte kierunki działań i wdrażane przedsięwzięcia rewitalizacyjne oraz wzajemna integracja tych przedsięwzięć dla osiągnięcia celów,
- zapewnienie komplementarności i koncentracji działań gminy w wyznaczonym obszarze rewitalizacji,
- monitorowanie postępów w zakresie wdrażania programu rewitalizacji oraz przygotowanie i przedłożenie Burmistrzowi oceny aktualności i stopnia realizacji gminnego programu rewitalizacji,

W skład Zespołu wchodzić będą przedstawiciele poszczególnych komórek organizacyjnych urzędu oraz jednostek organizacyjnych gminy realizujący zadania w zakresie:

- pomocy społecznej oraz reintegracji zawodowej i społecznej,

- rozwoju oferty kulturalnej kierowanej do mieszkańców,
- współpracy z organizacjami pozarządowymi,
- polityki przestrzennej gminy,
- prowadzenia działalności gospodarczej na terenie gminy,
- przygotowania i realizacji zadań inwestycyjnych gminy,
- pozyskiwania środków pozabudżetowych na potrzeby realizacji programu,
- gospodarowania nieruchomościami gminnymi oraz mieszkaniowym zasobem gminy,
- gospodarki gminnej oraz utrzymania terenów zieleni i przestrzeni publicznej,
- gospodarki finansowej gminy w ramach budżetu oraz planów wieloletnich.

Pełen skład Zespołu oraz szczegółowe zasady jego funkcjonowania i komunikacji zostaną określone Zarządzeniem Burmistrza Drezdenka w związku z przyjęciem przez Radę Miejską *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2022-2030*.

Stosownie do postanowień Regulaminu Organizacyjnego pracami zespołu kierować będzie wyznaczony przez Burmistrza Koordynator Zespołu, który odpowiadać będzie przed Burmistrzem za realizację postawionego przed zespołem zadania oraz będzie prowadzić bieżącą obsługę tego zespołu. Koordynator będzie realizować swoje zadania w szczególności poprzez:

- zapewnienie spójności realizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych z celami rewitalizacji oraz odpowiadającymi im kierunkami działań poprzez udział w pracach nad zlecaniem i/lub opracowaniem dokumentacji;
- bezpośrednią współpracę z interesariuszami, o których mowa w art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 9 października 2015 roku *o rewitalizacji* oraz podmiotami, o których mowa w art. 36 ust. 8 pkt 4 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 roku *o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027*, w tym poprzez wsparcie i zapewnienie ciągłości funkcjonowania Komitetu Rewitalizacji, o którym mowa w art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 roku *o rewitalizacji* (w szczególności organizację spotkań, sporządzanie protokołów, obsługę zapytań członków i zgłaszanych tematów, prowadzenie spraw związanych z utrzymaniem pełnego składu);
- prowadzenie działań w zakresie partycypacji społecznej, w tym w zakresie wspierania inicjatyw zmierzających do zwiększania udziału interesariuszy realizacji gminnego programu rewitalizacji oraz zapewnieniu w czasie prowadzenia i oceny rewitalizacji możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy, stosownie do art. 5 ust. 2 i ust. 3 ustawy z dnia 9 października 2015 roku *o rewitalizacji*;
- sporządzanie projektów raportów podsumowujących stan realizacji gminnego programu rewitalizacji przedkładanych do dyskusji Zespołowi, a następnie Burmistrzowi, stosownie do przyjętego systemu monitorowania i oceny

(poprzez raporty roczne dotyczące podsumowania poniesionych nakładów i zrealizowanych przedsięwzięć, które stanowiąc będą między innymi materiał do dyskusji na forum Komitetu Rewitalizacji);

- sporządzanie projektów oceny aktualności i stopnia realizacji gminnego programu rewitalizacji, o której mowa w art. 22 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji przedkładanych do dyskusji Zespołowi, a następnie Burmistrzowi.

Z uwagi na konieczność reprezentowania Burmistrza w kontaktach z interesariuszami zewnętrznymi, których udział zaplanowany został w niniejszym programie w ramach wybranych przedsięwzięć, Koordynator Zespołu będzie pełnił jednocześnie funkcję Pełnomocnika Burmistrza Drezdenka do spraw rewitalizacji.

Pełnomocnik do spraw rewitalizacji

Pełnomocnik Burmistrza, który będzie pełnił jednocześnie rolę Koordynatora Zespołu do spraw rewitalizacji, inicjuje w ramach Zespołu bieżącą współpracę mającą na celu realizację gminnego programu rewitalizacji zgodnie z przepisami ustawy o rewitalizacji. W ramach wykonywanych zadań będzie odpowiadać za zapewnienie przepływu informacji związanych z realizacją tego procesu.

Kluczową rolą w ramach wykonywanych zadań polegających na koordynacji wdrażanego procesu rewitalizacji będzie rekomendowanie Burmistrzowi Drezdenka tworzenia zespołów roboczych dla potrzeb realizacji najbardziej złożonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Pełnomocnik będzie reprezentować Burmistrza Drezdenka w kontaktach roboczych z Komitetem Rewitalizacji oraz Młodzieżową Radą Miejską i Miejską Radą Seniorów, a także innymi grupami i zespołami o charakterze doradczym, konsultacyjnym i inicjatywnym, jak również innymi interesariuszami i podmiotami, których zaangażowanie jest istotne z punktu widzenia procesu rewitalizacji.

7.1.2. Koordynacja realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które zostały wskazane w Programie, stanowi podstawowe narzędzie osiągnięcia celów procesu rewitalizacji. Konieczność osiągnięcia celów tego procesu, które będą oceniane w ramach oceny aktualności i stopnia realizacji gminnego programu rewitalizacji, wymaga podejmowania ścisłej współpracy w zakresie koncepcji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, zarówno podstawowych, jak i uzupełniających, które zaplanowano w ramach programu.

W toku prac nad programem Pełnomocnik do spraw rewitalizacji będzie rekomendować Burmistrzowi Drezdenka tworzenie doraźnych zespołów roboczych dla potrzeb realizacji najbardziej złożonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w przypadku których realizacja

wymaga ścisłej współpracy kilku podmiotów lub komórek organizacyjnych w celu wypracowania koncepcji realizacji, a następnie wykonania przedsięwzięcia.

Zespoły do spraw przygotowania i realizacji przedsięwzięć

Tworzone w związku z realizacją poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych zespoły robocze będą miały charakter doraźny, który będzie służyć wypracowaniu koncepcji, a następnie sprawnej realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w oparciu o bezpośrednią współpracę właściwych komórek merytorycznych, w tym komórek odpowiedzialnych za koncepcję programową, a także przygotowanie i realizacji procesu inwestycyjnego, a następnie etap utrzymania i użytkowania. Z uwagi na bardzo zróżnicowany poziom złożoności poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych zespoły te będą tworzone przez Burmistrza Drezdenka z własnej inicjatywy lub w wyniku rekomendacji przedstawionych przez Pełnomocnika do spraw rewitalizacji.

Celem poszczególnych zespołów będzie zapewnienie jakości i efektywności poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. W tym celu przystąpienie do ich realizacji będzie musiało być każdorazowo poprzedzone szczegółową analizą wykonalności, której celem będzie pogłębienie wstępnych założeń w oparciu o ocenę praktyk i rozwiązań wdrażanych w ramach przedsięwzięć o podobnym charakterze. Podejście to dotyczyć będzie zarówno działań o charakterze społecznym, jak i działań inwestycyjnych, a jego celem będzie wybór najkorzystniejszego sposobu realizacji przedsięwzięcia w celu osiągnięcia najlepszych efektów z ponoszonych nakładów.

7.2. Współpraca ze stroną społeczną i otoczeniem gospodarczym

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2022-2030 pełni funkcję strategii innego instrumentu terytorialnego, o której mowa w art. 36 ust. 4 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 roku o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027. Jednym z elementów realizacji takiej strategii jest konieczność włączenia partnerów społecznych i gospodarczych oraz podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji na etapie jej realizacji.

Na etapie prac nad niniejszym programem podejmowano starania o włączenie wskazanych wyżej podmiotów do uczestnictwa w opracowaniu i realizacji. Podjęto szereg działań skierowanych między innymi do przedsiębiorców czy organizacji społecznych, którym stworzono warunki do identyfikacji własnych przedsięwzięć. Jednocześnie przewiduje się zaangażowanie tych podmiotów w realizacji wybranych przedsięwzięć gminnych, których zakres ustalono w tym programie.

Stosownie do przepisów ustawy z dnia 9 października 2015 roku *o rewitalizacji* kluczową formą zaangażowania wskazanych wyżej partnerów będzie, wdrażany na podstawie art. 7 tej ustawy, Komitet Rewitalizacji stanowiący forum współpracy i dialogu interesariuszy z odpowiedzialnymi za koordynację tego procesu organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji. Komitet Rewitalizacji jednocześnie będzie pełnił funkcję opiniodawczo-doradczą Burmistrza Drezdenka.

Komitet Rewitalizacji będzie zajmować stanowiska dotyczące kluczowych etapów procesu rewitalizacji. Należą do nich opiniowanie oceny aktualności i stopnia realizacji gminnego programu rewitalizacji oraz opiniowanie projektu programu lub jego zmiany. Zgodnie z art. 7 ust. 3 ustawy zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji określa w drodze stosownej uchwały rada gminy zapewniając wyłanianie interesariuszy przez ich przedstawicieli. W tym celu proces poprzedzać będą konsultacje społeczne projektu tej uchwały. W celu osiągnięcia efektywnej współpracy z Komitetem Rewitalizacji przewiduje się jej oparcie na następujących zasadach:

1. Komitet będzie reprezentować wszystkie grupy interesariuszy procesu rewitalizacji, w szczególności wymienione w ustawie o rewitalizacji, zmierzając jednocześnie do samodzielnego wyłaniania interesariuszy spośród ich przedstawicieli.
2. W skład Komitetu wejdą przedstawiciele grup i zespołów o charakterze doradczym, konsultacyjnym i inicjatywnym działających na terenie gminy, w tym Młodzieżowej Rady Miejskiej w Drezdenku oraz Miejskiej Rady Seniorów w Drezdenku, lub w przypadku braku ich obsadzenia inni przedstawiciele tych środowisk.
3. Współpraca z Komitetem będzie opierać się na wzajemnej otwartości w celu stworzenia jak najlepszych warunków do swobodnego podejmowania przez Komitet własnych inicjatyw dotyczących wspierania procesu rewitalizacji.
4. Kadencja Komitetu będzie korespondować z częstotliwością sporządzania oceny aktualności i stopnia realizacji gminnego programu rewitalizacji.

7.3. Koszty zarządzania wraz z ramowym harmonogramem realizacji

7.3.1. Koszty zarządzania realizacją gminnego programu rewitalizacji

Rewitalizacja stanowi zadanie własne gminy o charakterze fakultatywnym. Jego realizacja ma jednak charakter ciągły i wymaga wdrożenia efektywnego systemu zarządzania. Z tego względu, zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 8 ustawy z dnia 9 października 2015 roku *o rewitalizacji*, struktura zarządzania procesem rewitalizacji powinna znaleźć odzwierciedlenie w kosztach tego procesu określonych w gminnym programie rewitalizacji.

Realizacja *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2022-2030*, która będzie odbywać się w oparciu o zaproponowany system zarządzania, będzie bazować

w głównej mierze na zaangażowaniu i udziale pracowników samorządowych oraz instytucji kultury gminy. Zaangażowani w realizację poszczególnych przedsięwzięć pracownicy będą wykonywać swoje zadania w ramach obowiązków służbowych realizowanych poprzez przyjęcie do realizacji niniejszego programu.

Koszt zarządzania realizacją *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2022-2030* odnosi się zatem do wyłącznie do tych zadań i elementów procesu rewitalizacji, które Gmina Drezdenko będzie zobowiązana realizować w toku wdrażania programu w oparciu o jego bezpośrednie postanowienia i wytyczne oraz w oparciu o przepisy ustawy o rewitalizacji.

W okresie realizacji programu koszty zarządzania jego realizacją obejmą:

- wsparcie i zapewnienie efektywnej organizacji prac Komitetu Rewitalizacji pełniącego funkcję opiniodawczo-doradczą Burmistrza Drezdenka: koszt ponoszony w całym okresie realizacji programu,
- zapewnienie ciągłości realizacji gminnego programu rewitalizacji poprzez wyznaczenie pracownika merytorycznego pełniącego obowiązki koordynatora zespołu do spraw rewitalizacji: koszt ponoszony w całym okresie realizacji programu,
- monitorowanie postępów realizacji gminnego programu rewitalizacji oraz przygotowanie oceny aktualności i stopnia realizacji gminnego programu rewitalizacji zgodnie z przyjętym systemem monitorowania i oceny: koszt ponoszony średnio raz na trzy lata.

Dla potrzeb skutecznej realizacji zadań w toku realizacji programu Gmina Drezdenko dążyć będzie do pozyskiwania wsparcia zewnętrznego na pokrycie przynajmniej części kosztów procesu zarządzania.

Tab. 8. Przybliżone koszty zarządzania realizacją programu

Rok realizacji programu	Orientacyjna wielkość ponoszonych nakładów
2023	40 000 PLN
2024	40 000 PLN
2025	40 000 PLN
2026	60 000 PLN
2027	40 000 PLN
2028	40 000 PLN
2029	60 000 PLN
2030	40 000 PLN
Ogółem:	360 000 PLN

7.3.2. Harmonogram realizacji

Zaplanowany okres obowiązywania *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2022-2030* obejmuje dziewięcioletnią perspektywę jego realizacji. Perspektywa ta obejmuje również rok 2022, w którym to zainicjowano prace dotyczące opracowania tego programu, jak również rozpoczęto przygotowania dla szeregu istotnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych zgłaszanych przez interesariuszy procesu rewitalizacji na wcześniejszych etapach.

Przyjęty harmonogram realizacji opiera się na najważniejszych etapach i działaniach, które powinny zostać podjęte w toku realizacji programu przy uwzględnieniu, że kluczowym etapem realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie etap przygotowawczy obejmujący rzetelne przygotowanie założeń przedprojektowych uzgadnianych między poszczególnymi interesariuszami.

Zgodnie z przyjętym systemem monitorowania i oceny w perspektywie do 2030 roku opracowanych zostanie osiem raportów dotyczących stanu realizacji programu, które obejmą każdy pełen rok realizacji począwszy od roku 2023 oraz dwie oceny aktualności i stopnia realizacji gminnego programu rewitalizacji, o których mowa w art. 22 ust. 1 ustawy o rewitalizacji. Jednocześnie zaplanowano sporządzenie oceny efektów programu po zakończeniu jego realizacji, która nastąpi w 2031 roku, a której celem będzie ocena zasadności kontynuacji procesu rewitalizacji w wyznaczonym obszarze.

W toku realizacji programu przewiduje się aktywny udział Komitetu Rewitalizacji. W okresie do 2030 roku przewiduje się zachowanie co najmniej trzech kadencji, które z jednej strony pozwolą na zapewnienie ciągłości procesu, a z drugiej na utrzymanie na wysokim poziomie zaangażowania interesariuszy, co pozwoli na ich udział merytoryczny w realizacji i ocenie tego procesu.

Tab. 9. Ramowy harmonogram realizacji programu

Rok realizacji	Okres realizacji	Podjęte działania
2022	druga połowa roku	prace przygotowawcze dotyczące wybranych przedsięwzięć rewitalizacyjnych
2023	pierwsza połowa roku	wdrożenie systemu zarządzania określonego w programie, prace przygotowawcze dotyczące wybranych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, przyjęcie uchwały określającej zasady działania Komitetu Rewitalizacji oraz rozpoczęcie naboru,
	druga połowa roku	powołanie Komitetu Rewitalizacji pierwszej kadencji, prace przygotowawcze dotyczące wybranych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, pozyskiwanie wsparcia zewnętrznego,

2024	pierwsza połowa roku	przygotowanie Raportu dotyczącego stanu realizacji w 2023 roku, pozyskiwanie wsparcia zewnętrznego,
	druga połowa roku	wdrożenie procesów pozyskiwania wsparcia zewnętrznego,
2025	pierwsza połowa roku	przygotowanie Raportu dotyczącego stanu realizacji w 2024 roku, pozyskiwanie wsparcia zewnętrznego,
	druga połowa roku	aktywne pozyskiwanie wsparcia zewnętrznego na realizację przedsięwzięć,
2026	pierwsza połowa roku	przygotowanie Raportu dotyczącego stanu realizacji w 2025 roku, przygotowanie pierwszej Oceny aktualności i stopnia realizacji, zakończenie prac Komitetu Rewitalizacji pierwszej kadencji,
	druga połowa roku	powołanie Komitetu Rewitalizacji drugiej kadencji
2027	pierwsza połowa roku	przygotowanie Raportu dotyczącego stanu realizacji w 2026 roku
	druga połowa roku	aktywne pozyskiwanie wsparcia zewnętrznego na realizację przedsięwzięć,
2028	pierwsza połowa roku	przygotowanie Raportu dotyczącego stanu realizacji w 2027 roku
	druga połowa roku	aktywne pozyskiwanie wsparcia zewnętrznego na realizację przedsięwzięć,
2029	pierwsza połowa roku	przygotowanie Raportu dotyczącego stanu realizacji w 2028 roku, przygotowanie drugiej Oceny aktualności i stopnia realizacji, zakończenie prac Komitetu Rewitalizacji drugiej kadencji,
	druga połowa roku	powołanie Komitetu Rewitalizacji trzeciej kadencji
2030	pierwsza połowa roku	przygotowanie Raportu dotyczącego stanu realizacji w 2029 roku,
	druga połowa roku	aktywne pozyskiwanie wsparcia zewnętrznego na realizację przedsięwzięć,
2031	pierwsza połowa roku	przygotowanie Raportu dotyczącego stanu realizacji w 2030 roku, ocena osiągniętych efektów programu po zakończeniu realizacji

8. SYSTEM MONITOROWANIA I OCENY PROGRAMU

Gminny Program Rewitalizacji jest dokumentem o charakterze operacyjnym realizowanym z uwzględnieniem lokalnego kontekstu i uwarunkowań. Jego wdrażanie następuje poprzez działania szeregu podmiotów i instytucji mających zróżnicowany wkład w sposób realizacji jego zapisów. Z tego względu proces jego realizacji musi być stale analizowany, zarówno w kontekście stanu bieżącej realizacji zadań, jak też w kontekście szerszej oceny skutków i efektów ich realizacji. Stosownie do postanowień art. 15 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 9 października 2015 roku *o rewitalizacji* elementem programu jest system monitorowania i oceny gminnego programu rewitalizacji. Jego celem jest wprowadzenie mechanizmów reakcji na potrzeby oraz ewentualnych zmian następujących w kilkuletniej perspektywie jego realizacji.

System monitorowania i oceny programu składa się z dwóch podstawowych elementów. Pierwszym z nich jest monitorowanie postępów jego realizacji, które odbywa się poprzez raportowanie bezpośrednich rezultatów przedsięwzięć i jest prowadzone w odniesieniu zapisów dotyczących ram finansowych i harmonogramów. Drugim elementem jest natomiast ocena stopnia osiągania zakładanych celów procesu rewitalizacji, które realizowane są poprzez kierunki działań oraz poszczególne przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Z uwagi na charakter celów ocena ta prowadzona jest ze zdecydowanie mniejszą częstotliwością, niżeli monitorowanie bieżących postępów realizacji.

8.1. Monitorowanie postępów realizacji programu

Monitorowanie postępów realizacji ma na celu bieżące śledzenie wdrażania programu, a w efekcie stworzenie sprawnego systemu realizacji jego najważniejszych postanowień. Wykorzystywanym w tym celu narzędziem będą sporządzane każdego roku raporty dotyczące stanu realizacji, których proces sporządzenia będzie zmierzać do tego, aby w maksymalnym stopniu opierać się na działaniach sprawozdawczych podejmowanych przez gminę.

Raport dotyczący stanu realizacji

Roczny raport dotyczący stanu realizacji *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2022-2030* sporządzany będzie za każdy rok kalendarzowy, począwszy od roku 2023, który stanowić będzie pierwszy pełen rok realizacji Programu. Raport sporządzany będzie za rok poprzedni każdorazowo w terminie do końca marca i będzie przedkładany Burmistrzowi Drezdenka, który będzie przedstawiać go Komitetowi Rewitalizacji.

Podstawowym celem raportu będzie zebranie i usystematyzowanie informacji dotyczących postępów w realizacji programu. Zostaną one następnie wykorzystane do opracowania

Raportu o stanie Gminy Drezdenko, który sporządzany jest rokrocznie na podstawie art. 28aa ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym oraz przedkładany radzie gminy. Dane zebrane w ramach raportu zostaną również wykorzystane do udziału w obowiązkowym badaniu dotyczącym procesu rewitalizacji w gminach prowadzonym przez Główny Urząd Statystyczny w ramach systemu statystyki publicznej.

Raport będzie obejmował najważniejsze informacje dotyczące postępów realizacji w ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych ujętych w tym programie. Odnosić się one będą do ram finansowych oraz czasowych, które zostały przedstawione w odniesieniu do każdego z przedsięwzięć, przy jednoczesnym uwzględnieniu poszczególnych etapów, które składają się na ich realizację. Takie rozwiązanie ma w założeniu przełożyć się na podniesienie jakości rozwiązań stosowanych w związku z realizacją kolejnych przedsięwzięć w sposób, który zapewni osiągnięcie optymalnych efektów z ponoszonych nakładów oraz pozwoli na optymalne zarządzanie kosztami na etapie eksploatacji.

Ważnym elementem raportów dotyczących stanu realizacji będzie bieżąca ocena i analiza osiąganych wskaźników produktu oraz rezultatu, które obrazują bezpośrednie i materialne efekty poszczególnych przedsięwzięć w związku z zakończeniem ich realizacji. Wskaźniki te odzwierciedlają poszczególne kierunki działań realizowane w ramach celów procesu rewitalizacji:

Tab. 10. Lista wskaźników wykorzystywanych do rocznej oceny stanu realizacji

Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa (2022)	Wartość docelowa (2030)
Cel nr 1. Zwiększenie poziomu uczestnictwa w życiu społecznym mieszkańców obszaru rewitalizacji		
1.1. Liczba miejsc umożliwiających realizację cyklicznych działań społecznych i kulturalnych	6	12
1.2. Liczba wspartych obiektów użyteczności publicznej służących celom społecznym lub kulturalnym	0	6
1.3. Liczba przedsięwzięć mających na celu integrację mieszkańców i rozwijanie wzajemnych relacji	25	wzrost o 100%
Cel nr 2. Zmniejszenie liczby osób i rodzin zależnych od systemu pomocy społecznej w obszarze rewitalizacji		
2.1. Liczba mieszkańców będących uczestnikami działań w zakresie podnoszenia kompetencji społecznych	40	60

2.2. Liczba miejsc świadczenia usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych dla mieszkańców	56	wzrost o 25%
2.3. Liczba wspartych miejsc świadczenia usług społecznych kierowanych do mieszkańców	0	4
Cel nr 3. Poprawa wizerunku i atrakcyjności obszaru rewitalizacji w oparciu o potencjał zasobów dziedzictwa materialnego		
3.1. Liczba obiektów wpisanych do rejestru lub ewidencji zabytków przeznaczonych na nowe funkcje społeczne i kulturalne	0	4
3.2. Powierzchnia nowoutworzonych lub przebudowanych przestrzeni publicznych poprawiających wizerunek obszaru	0	2,7 ha
3.3. Liczba podmiotów prywatnych zaangażowanych w działania na rzecz poprawy stanu ładu przestrzennego	0	10
Cel nr 4. Poprawa jakości zamieszkiwania w obszarze rewitalizacji		
4.1. Liczba osób zamieszkujących w komunalnych lokalach mieszkalnych podlegających remontom i poprawie stanu	0	160
4.2. Długość wyremontowanych ciągów pieszych dostosowanych do potrzeb różnych grup użytkowników	0	6 km
4.3. Liczba wspartych podmiotów gospodarczych działających w obszarze rewitalizacji	0	10
4.4. Liczba nowych drzew wprowadzonych w obszarze rewitalizacji w ramach realizacji programu	0	120

Opracowanie rocznego raportu dotyczącego stanu realizacji *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2022-2030* będzie spoczywać na zespole do spraw rewitalizacji, będącym zespołem roboczym powołanym przez Burmistrza Drezdenka, przy jednoczesnej wiodącej roli koordynatora tego zespołu, który odpowiadać będzie za zebranie oraz usystematyzowanie niezbędnych dla jego powstania danych i informacji.

8.2. Ocena aktualności i stopnia realizacji programu

Podstawę realizacji *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2022-2030* stanowią działania mające na celu poprawę sytuacji życiowej mieszkańców wyznaczonego obszaru rewitalizacji. Działania te realizowane są w ramach czterech podstawowych celów procesu rewitalizacji, które zostały szczegółowo określone w tym programie. Charakter celów wymaga szerokiej oceny stopnia ich realizacji.

Stosownie do postanowień art. 22 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 roku *o rewitalizacji*, gminny program rewitalizacji podlega ocenie aktualności i stopnia realizacji dokonywanej co najmniej raz na 3 lata, zgodnie z system monitorowania i oceny określonym w tym programie.

Z uwagi na specyfikę celów określonych w niniejszym Programie przyjmuje się, że ocena następować będzie co trzy lata, przy czym pierwsza ocena, która sporządzona zostanie w pierwszym kwartale 2026 roku, obejmować będzie trzyletni okres realizacji programu do końca 2025 roku.

Ocena aktualności i stopnia realizacji *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2022-2030* będzie uwzględniać dane dotyczące wartości i terminów realizacji poszczególnych przedsięwzięć, jak też bezpośrednio osiągnane wskaźniki przedstawiane w ramach rocznych raportów dotyczących stanu realizacji programu. Dodatkowym, niezbędnym z punktu widzenia prowadzenia oceny oddziaływania stopnia realizacji celów procesu rewitalizacji elementem, są wskaźniki służące ocenie wpływu przedsięwzięć na obszar rewitalizacji:

Tab. 11. Lista wskaźników wykorzystywanych w ramach oceny aktualności programu

	Oczekiwany kierunek oddziaływania	Wartość bazowa (2022)	Miernik osiągnięcia celu (strzałka wskazuje pożądany trend) (2030)
Cel nr 1. Zwiększenie poziomu uczestnictwa w życiu społecznym mieszkańców obszaru rewitalizacji			
Liczba uczestników cyklicznych działań społecznych i kulturalnych w obszarze rewitalizacji	Oczekiwane osiągnięcie wartości docelowej	0	↑

Cel nr 2. Zmniejszenie liczby osób i rodzin zależnych od systemu pomocy społecznej w obszarze rewitalizacji			
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców	Oczekiwany spadek wartości wskaźnika na tle gminy	51,8% mieszkańców gminy	↓
Cel nr 3. Poprawa wizerunku i atrakcyjności obszaru rewitalizacji w oparciu o potencjał zasobów dziedzictwa materialnego			
Powierzchnia wyremontowanej i nowo wyposażonej przestrzeni publicznych na 100 mieszkańców	Oczekiwany wzrost wartości wskaźnika na tle gminy	0	↑
Cel nr 4. Poprawa jakości zamieszkiwania w obszarze rewitalizacji			
Liczba podmiotów gospodarczych według miejsca prowadzenia działalności na 100 mieszkańców	Oczekiwany wzrost lub utrzymanie poziomu na tle gminy	30,1% wszystkich podmiotów w gminie	↑ nie mniej niż 30,1% wszystkich podmiotów w gminie

Prócz oceny danych ilościowych dotyczących realizacji oraz efektów przedsięwzięć ważną częścią oceny będą dane jakościowe odnoszące się do sposobu realizacji działań. Dane te pozyskiwane będą w oparciu wywiady lub badania ankietowe prowadzone w celu oceny skutków zrealizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Działania te będą prowadzone zarówno wśród podmiotów zaangażowanych w realizację, jak również wśród bezpośrednich odbiorców tych działań.

Kompleksowy charakter nadany zostanie ocenie, która nastąpi w ostatnim okresie realizacji gminnego programu rewitalizacji. W jej ramach, w związku z zakładanym zaawansowaniem realizacji jego szczegółowych postanowień, dokonana zostanie weryfikacja kluczowych z punktu widzenia wdrożonych działań wskaźników, które były wykorzystywane w celu wyznaczenia na terenie Gminy Drezdenko obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Ocena aktualności i stopnia realizacji *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2022-2030*, która sporządzana będzie przez Burmistrza Drezdenka, przedkładana będzie do zaopiniowania Komitetowi Rewitalizacji. Rolą Komitetu będzie dokonanie oceny czy w kontekście postępów realizacji programu i osiągniętych efektów istnieje konieczność przystąpienia do jego aktualizacji.

9. ZMIANY ZWIĄZANE Z WDRAŻANIEM PROGRAMU

9.1. Zmiany w uchwałach dotyczących polityki mieszkaniowej gminy

W związku z realizacją postanowień *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2022-2030* nie przewiduje się konieczności wprowadzania zmian w uchwale nr LXI/386/2022 Rady Miejskiej w Drezdenku z dnia 17 maja 2022 roku w sprawie *Wieloletniego Programu Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Drezdenko na lata 2022-2026*.

Nie przewiduje się również konieczności zmian w uchwale nr XLI/226/2021 Rady Miejskiej w Drezdenku z dnia 10 marca 2021 roku w sprawie zasad wynajmu lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Drezdenko²⁰ zmienionej uchwałą nr LI/330/2021 Rady Miejskiej w Drezdenku z dnia 2 grudnia 2021 roku²¹.

9.2. Zmiany dotyczące planowania i zagospodarowania przestrzennego

W związku z realizacją postanowień *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2022-2030* nie przewiduje się konieczności wprowadzania zmian dotyczących *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Drezdenko*, które zostało przyjęte uchwałą nr XXX/276/2016 Rady Miejskiej w Drezdenku z dnia 28 września 2016 roku, zmienionego uchwałą nr LIII/472/2017 z dnia 29 listopada 2017 roku oraz uchwałą nr LVIII/361/2022 z dnia 22 lutego 2022 roku.

Ponadto w związku z realizacją programu nie przewiduje się konieczności uchwalenia lub zmiany miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, jak również konieczności uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji.

9.3. Specjalna Strefa Rewitalizacji

W związku z realizacją postanowień *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2022-2030* nie przewiduje się konieczności ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji, o której mowa w art. 25 ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji, ustanawianej w celu zapewniania sprawnej realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

---

²⁰ Dz. Urz. Woj. Lubuskiego z 2021 roku poz. 659

²¹ Dz. Urz. Woj. Lubuskiego z 2021 roku poz. 2685

SPIS TABEL

Tab. 1. Wielkość obszaru rewitalizacji na tle gminy	29
Tab. 2. Struktura demograficzna obszaru na tle gminy według ekonomicznych grup wieku	30
Tab. 3. Wybrane przyczyny przyznawania pomocy społecznej	31
Tab. 4. Bezrobotni ogółem i bezrobotni długotrwale w obszarze rewitalizacji na tle gminy.....	33
Tab. 5. Zmiana liczby podmiotów gospodarczych w okresie od 2016 do 2021 roku.....	42
Tab. 6. Liczba podmiotów wyrejestrowanych z rejestru REGON w poszczególnych latach	43
Tab. 7. Szacowane środki finansowane na realizację programu.....	103
Tab. 8. Przybliżone koszty zarządzania realizacją programu	117
Tab. 9. Ramowy harmonogram realizacji programu.....	118
Tab. 10. Lista wskaźników wykorzystywanych do rocznej oceny stanu realizacji	121
Tab. 11. Lista wskaźników wykorzystywanych w ramach oceny aktualności programu	123

SPIS RYCIN

Ryc. 1. Położenie obszaru rewitalizacji w strukturze miasta i gminy Drezdenko.....	8
Ryc. 2. Porównanie przebiegu granic obszaru rewitalizacji.....	11
Ryc. 3. Położenie obszaru rewitalizacji na tle granic administracyjnych miasta.....	28
Ryc. 4. Struktura demograficzna według ekonomicznych grup wieku.....	29
Ryc. 5. Udział w życiu publicznym uczestników badania według deklaracji miejsca zamieszkania	36
Ryc. 6. Udział w życiu społecznym uczestników badania według deklaracji miejsca zamieszkania.....	36
Ryc. 7. Uczestnictwo w budżecie obywatelskim według deklaracji miejsca zamieszkania	37
Ryc. 8. Ocena dostępu do oferty kulturalnej w Drezdenku.....	38
Ryc. 9. Zmiana liczby podmiotów wyrejestrowanych z rejestru REGON w poszczególnych latach.....	43
Ryc. 10. Zmiana liczby podmiotów zawieszających działalność gospodarczą w poszczególnych latach.....	44
Ryc. 11. Ocena dostępu wybranych usług o charakterze komercyjnym	54
Ryc. 12. Subiektywna ocena poziomu bezpieczeństwa uczestników badania	57
Ryc. 13. Główne przyczyny obniżania poziomu bezpieczeństwa publicznego	58
Ryc. 14. Rozmieszczenie wybranych przestrzeni publicznych w strukturze przestrzennej miasta	64
Ryc. 15. Rozmieszczenie zasobów materialnego dziedzictwa kulturowego w strukturze obszaru rewitalizacji ...	71

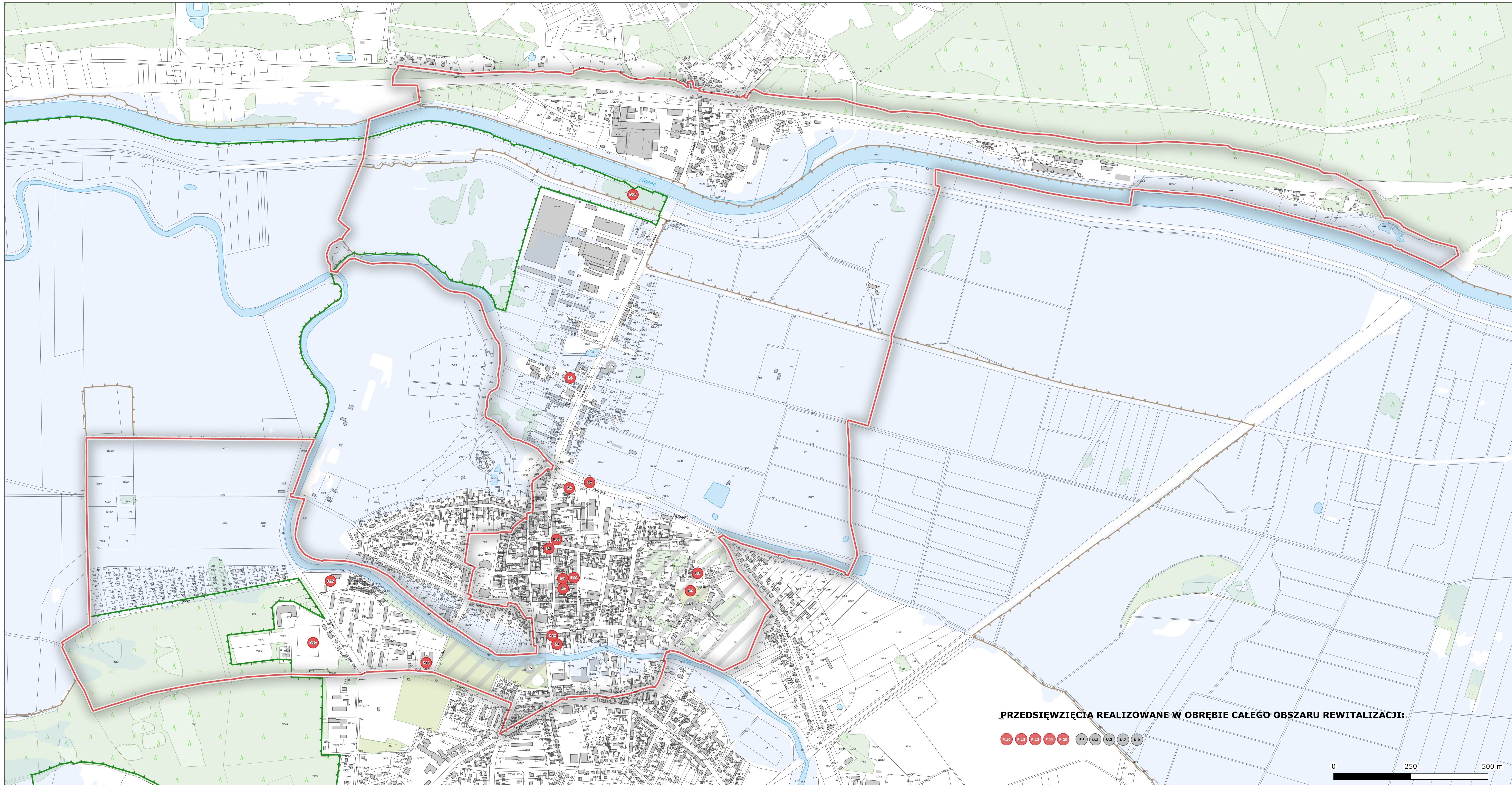

SPIS FOTOGRAFII

Fot. 1. Uczestnicy spaceru badawczego na bastionie Morgenstern na terenie twierdzy w Dreźnie.....	14
Fot. 2. Uczestnicy spaceru diagnostycznego z zaproszeniem na spotkanie dla przedsiębiorców	15
Fot. 3. Spotkanie z interesariuszami rewitalizacji w ramach konsultacji społecznych projektu	16
Fot. 4. Debata z przedstawicielami organizacji społecznych w ramach konsultacji społecznych	16
Fot. 5. Plakat dotyczący możliwości udziału w pracach nad programem na tle Starego Rynku.....	17
Fot. 6. Opuszczone lokale użytkowe w obrębie centrum Dreźnie.....	45
Fot. 7. Zabudowania dawnego młyna i tartaku nad Starą Notecią z mostu na ulicy Marszałkowskiej	48
Fot. 8. Natężenie ruchu na drodze wojewódzkiej nr 160 w obrębie ulic Marszałkowskiej i Żeromskiego.....	50
Fot. 9. Nielegalne wysypiska odpadów w obrębie obszaru rewitalizacji.....	51
Fot. 10. Wnętrza kwartałów przy ulicy Nowogrodzkiej i Lwowskiej w centrum Dreźnie.....	53
Fot. 11. Przestrzeń Placu Wileńskiego w centrum Dreźnie.....	61
Fot. 12. Przestrzeń placu i kamienica w obrębie skrzyżowania ulicy Kościuszki i Poniatowskiego	62
Fot. 13. Miejsca gromadzenia odpadów zlokalizowane w przestrzeni publicznej centrum	62
Fot. 14. Przykłady braku ciągłości przestrzeni i dostosowania do potrzeb użytkowników	63
Fot. 15. Pierzeja kamienic oraz kamienica przy Starym Rynku.....	66
Fot. 16. Siedziba Centrum Integracji Społecznej w Dreźnie przy ulicy Warszawskiej	66
Fot. 17. Pałac Treppmachera i Plac Wolności w centralnej części zespołu dawnej twierdzy.....	68
Fot. 18. Zespół dawnego miejskiego zakładu wodociągów przy ulicy Niepodległości.....	68
Fot. 19. Dawna kordegarda oraz dawny arsenał w zespole twierdzy w Dreźnie	70

PODSTAWOWE KIERUNKI ZMIAN FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNYCH OBSZARU REWITALIZACJI GMINY DREZDENKO

PRZEDSIĘWZIĘCIA REALIZOWANE W OBRĘBIE CAŁEGO OBSZARU REWITALIZACJI:

- P.10
- P.12
- P.13
- P.18
- P.20
- U.1
- U.2
- U.3
- U.7
- U.9

0 250 500 m

PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE PODSTAWOWE

- P.1 Rozwój usług społecznych w zakresie wsparcia rodziny oraz wzmacniania kompetencji opiekuńczych i wychowawczych rodziców i opiekunów
- P.2 Tworzenie warunków dla rozwoju oferty spędzania czasu wolnego kierowanej do osób w wieku poprodukcyjnym
- P.3 Reintegracja społeczna i zawodowa mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz wykorzystanie narzędzi aktywizacji w ramach rozwoju Centrum Integracji Społecznej
- P.4 Dostosowanie siedziby Centrum Integracji Społecznej dla potrzeb rozwoju oferty działań w zakresie reintegracji społecznej i zawodowej
- P.5 Przebudowa siedziby Biblioteki Publicznej w Drezdenku dla potrzeb rozwoju oferty społecznej i kulturalnej
- P.6 Adaptacja obiektów w zespole dawnego Miejskiego Zakładu Wodociągów w Drezdenku do potrzeb pełnienia funkcji społecznych w ramach Muzeum Wody i Inżynierii Miejskiej
- P.7 Miejska ekoprzeźrenie w ramach zagospodarowania nowego targowiska miejskiego w Drezdenku
- P.8 Kompleksowa przebudowa budynku Muzeum Puszczy Drawskiej i Noteckiej wraz z utworzeniem ośrodka edukacji ekologicznej i etnograficznej
- P.9 Rewaloryzacja przestrzeni publicznej w obrębie zespołu dawnego twierdzy wraz z odnową Placu Wolności
- P.10 Wsparcie osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez utworzenie centrum opiekuńczo-mieszkalnego oraz rozwój różnych form mieszkalnictwa wspomagane

- P.11 Wsparcie osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez utworzenie Środowiskowego Domu Samopomocy wraz z siedzibą Ośrodka Pomocy Społecznej
- P.12 Poprawa stanu mieszkaniowego zasobu gminy w obrębie obszaru rewitalizacji
- P.13 Poprawa stanu części wspólnych i przestrzeni sąsiedzkich w obrębie obszaru rewitalizacji
- P.14 Utworzenie nowej przestrzeni publicznej poprzez przebudowę ulicy Warszawskiej
- P.15 Utworzenie parków kieszonkowych poprzez przebudowę skwerów w sąsiedztwie Biblioteki Publicznej oraz Centrum Organizacji Pozarządowych
- P.16 Utworzenie strefy rekreacji młodzieży na terenie dawnego Ośrodka Transportu Leśnego
- P.17 Wykorzystanie potencjału walorów naturalnych poprzez utworzenie bulwarów oraz ekomiarń nad rzeką Noteć
- P.18 Program współpracy z właścicielami nieruchomości i najemcami lokali użytkowych w zakresie poprawy estetyki i nadanie nowej funkcji
- P.19 Przebudowa Stadionu Miejskiego imienia Józefa Nojnego jako miejsca aktywności i rozwoju pozytywnych postaw dzieci i młodzieży
- P.20 Urządzenie miejsc gromadzenia odpadów w wybranych lokalizacjach w obrębie obszaru rewitalizacji

PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE UZUPEŁNIAJĄCE

- U.1 Program wsparcia wybranych rodzajów działalności gospodarczych w obrębie obszaru rewitalizacji
- U.2 Opracowanie i wdrożenie modelu organizacji ruchu kołowego w obszarze rewitalizacji
- U.3 Przygotowanie i wdrożenie programu remontów ciągów pieszych w obrębie obszaru rewitalizacji
- U.4 Opracowanie zasad polityki planistycznej służącej ochronie i udostępnieniu walorów dawnego twierdzy w Drezdenku
- U.5 Rozwój infrastruktury i oferty programowej Centrum Promocji Kultury w Drezdenku
- U.6 Rozwój dotychczasowego zagospodarowania przestrzeni publicznej w Parku Kultur Świata poprzez zagospodarowanie wyspy na Starej Noteci
- U.7 Rozwój kompetencji merytorycznych służących wdrażaniu nowych rozwiązań organizacyjnych i projektowych związanych z realizacją przedsięwzięć rewitalizacyjnych
- U.8 Wykorzystanie zabytkowego obiektu stanowiącego własność gminy na cele społeczne poprzez nadanie nowej funkcji
- U.9 Integracja społeczna mieszkańców obszaru rewitalizacji i całej gminy w oparciu o dziedzictwo materialne i niematerialne poprzez działania kulturalne i edukacyjne

PRZYJĘTE OZNACZENIA

- Przedsięwzięcia rewitalizacyjne:
- podstawowe
  - uzupełniające
- Przebieg granic:
- granica obszaru rewitalizacji
  - granica obszaru administracyjnego miasta
- Uwarunkowania:
- obszar szczególnego zagrożenia powodzią
  - zespół przyrodniczo-krajobrazowy "Dreźnieńskie Uroczyska"
  - obszar chronionego krajobrazu "Dolina Warty i Dolnej Noteci"

Załącznik nr 1
do Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko
na lata 2022-2030
przyjętego uchwałą nr LXXI/461/2022
Rady Miejskiej w Drezdenku
z dnia 22 grudnia 2022 roku

Załącznik sporządzony na mapie z wykorzystaniem treści
mapy zasadniczej z powiatowego zasobu
geodezyjnego i kartograficznego
zgodnie z licencją nr GK.6642.851.2022_0806_N
z dnia 1 września 2022 roku
wydaną przez Starostwo Powiatowe w Strzelcach Krajeńskich

UZASADNIENIE

Zgodnie z ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 485) rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowany terytorialnie, prowadzony przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji. Przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie w zakresie właściwości gminy, stanowią zadanie własne gminy.

W związku z uchwałą nr LIX/375/2022 Rady Miejskiej w Drezdenku z dnia 29 marca 2022 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Drezdenko, na terenie gminy wyznaczony został obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji. Zgodnie z art. 14 ust. 2 ustawy dla obszaru rewitalizacji wyznaczonego w drodze powyższej uchwały sporządzany jest gminny program rewitalizacji. W dniu 25 kwietnia 2022 r. Rada Miejska w Drezdenku podjęła uchwałę nr LX/384/2022 w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko. Gminny program rewitalizacji nie stanowi aktu prawa miejscowego.

Ogłoszenie Burmistrza Drezdenka o podjęciu powyższej uchwały nastąpiło w dniu 9 maja 2022 r. Projekt Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2022-2030 podlegał konsultacjom społecznym prowadzonym w okresie od dnia 2 listopada do dnia 2 grudnia 2022 r. oraz został zaopiniowany przez podmioty wskazane w art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji. Ponadto przedmiotowy projekt został uzgodniony z Państwowym Gospodarstwem Wodnym Wody Polskie.

Przyjęcie do realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Drezdenko na lata 2022-2030 pozwoli na efektywną realizację działań podejmowanych na rzecz wyznaczonego obszaru rewitalizacji.

Mając na uwadze powyższe podjęcie niniejszej uchwały jest zasadne.